

Samenvatting

In deze scriptie zal nagegaan worden in welke mate een pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende recht heeft op een socialezekerheidsuitkering of een socialebijstandsuitkering. Onder de pas afgestudeerde werkzoekende dient te worden verstaan de persoon die nog nauwelijks gewerkt heeft en net afgestudeerd is, zijnde ofwel secundair onderwijs of hoger onderwijs. Onder migrerende EU-werkzoekende dient te worden verstaan de persoon die naar een andere lidstaat van de Europese Unie verhuist om daar werk te gaan zoeken.

In het eerste deel zal gekeken worden welke uitkeringsrechten een pas afgestudeerde werkzoekende in België kan genieten. Uit dit onderzoek zal blijken dat er twee opties zijn. Enerzijds een inschakelingsuitkering en anderzijds de maatschappelijke integratie.

De inschakelingsuitkering is een socialezekerheidsuitkering met als doel het vergemakkelijken van de toegang tot de arbeidsmarkt voor pas afgestudeerde jongeren.

De maatschappelijke integratie behoort dan weer tot de sociale bijstand. Hierbij wordt getracht om de jonge werkzoekende te activeren in de arbeidsmarkt. Hierbij kan bijkomend voorzien worden in een leefloon of in een begeleidingstraject aangepast aan de noden van de jonge werkzoekende.

Het tweede deel van de scriptie zal een Europeesrechtelijk perspectief hanteren. Hierbij is het van belang om erop te wijzen dat het Europees recht een coördinatiesysteem is. Dit betekent dat deze wettelijke instrumenten geen, of slechts enkele, effectieve rechten zal toekennen aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende. Het doel van deze coördinatie is daarentegen om ervoor te zorgen dat de verschillende nationale wetgevingen gecoördineerd worden.

Wanneer de pas afgestudeerde werkzoekende migreert naar een EU-lidstaat kan hij, onder bepaalde voorwaarden, zijn uitkering exporteren. Voor de inschakelingsuitkering zal dit mogelijk zijn, maar voor de maatschappelijke integratie niet. Socialebijstandsuitkeringen/-hulp kunnen immers niet geëxporteerd worden.

In de gastlidstaat kan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende ook een aanvraag doen bij de bevoegde instanties om een uitkering te bekomen. Vanuit Europeesrechtelijk perspectief zijn hier echter verschillende obstakels aan verbonden.

Enkele van deze obstakels hebben te maken met het feit dat de pas afgestudeerde werkzoekende binnen het toepassingsgebied van de relevante Europese wetgeving dient te vallen. Andere obstakels vloeien voort uit de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Dit zijn de woonplaatsvereiste en de 'reële link'-vereiste.

De woonplaatsvereiste slaat terug op het feit dat personen een recht op verblijf dienen te hebben in de gastlidstaat. De belangrijkste voorwaarde bij dit verblijfsrecht is dat de persoon in kwestie over voldoende bestaansmiddelen dient te beschikken om geen onredelijke last te vormen op de samenleving van de gastlidstaat.

De 'reële link'-vereiste kan het beste beschreven worden als het gegeven dat de aanvrager van een uitkering een voldoende graad van integratie in de samenleving en/of arbeidsmarkt van de gastlidstaat dient aan te tonen.

Het eindresultaat voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal niet erg positief zijn. Als zijnde een niet-actief persoon zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende een reële link met de gastlidstaat moeten kunnen aantonen.

Dankwoord

Bij het schrijven van een scriptie leg je als student een heel lange weg af. Het begint reeds in je eerste masterjaar met het kiezen van een onderwerp. Een onderwerp waarvan je weet dat je hier het komende jaar bijna non-stop mee bezig zal zijn. Een onderwerp waar nog maar weinig over geschreven is en waar jij, als student, de touwtjes aan elkaar wilt proberen te knopen.

Gedurende deze weg worden ook verschillende emoties ervaren. Opluchting wanneer een vooraanstaand rechtsgeleerde tot dezelfde conclusie komt als jij. Wanhoop wanneer je gewoon niets kunt vinden over een welbepaald onderwerp. Zenuwen wanneer het feedback-moment nabij komt. Absolute blijdschap en geluk wanneer je werk af is, het is je gelukt.

Gelukkig heb ik tijdens deze emotionele rollercoaster kunnen terugvallen op verschillende personen. Vooreerst mijn ouders, dewelke een eerste hulplijn waren als ik ergens geen raad mee wist. Om me te motiveren als het allemaal wat teveel werd. Of gewoon om als klankbord te dienen wanneer ik dingen gewoon even hardop moest beredeneren om tot een oplossing te komen.

Mijn familie wil ik ook bedanken voor het begrip dat ze getoond hebben wanneer ik wegens 'scriptie-werk' een familiesamenkomst moest missen.

Een heel grote dankuwel gaat uit naar mijn twee begeleiders: Prof. Dr. Petra Foubert en Drs. Alexander Maes. Gedurende het hele traject hebben zij mij bijgestaan met raad en advies. Ik hoop dan ook ten zeerste dat ik hen, als begeleiders van deze scriptie, eer kan doen met het uiteindelijke resultaat.

Ook Prof. Dr. D. Dumont wil ik bedanken om me op weg te helpen met het vinden van Franstalige bronnen. Dit was een zeer goede doorstart om nog verschillende andere Franstalige werken terug te vinden en te bestuderen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
Dankwoord	3
Inhoudsopgave	5
Inleiding.....	11
Hoofdstuk 1 Uitkeringsgerechtigdheid van de pas afgestudeerde werkzoekende in het thuisland, België.....	15
1.1. Het recht op werkloosheidsuitkering: de onneembare horde van de wachttijd.....	15
1.1.1. Toelaatbaarheidsvoorwaarde: de wachttijd	15
1.1.2. Ook studentenwerk kan geen oplossing bieden	16
1.1.3. Geen wettelijke uitzonderingen voor de pas afgestudeerde werkzoekende	16
1.1.4. Geen uitkeringsgerechtigdheid op een werkloosheidsuitkering voor de pas afgestudeerde werkzoekende.....	17
1.2. Het recht op inschakelingsuitkering: een eerste echte uitkeringsmogelijkheid voor de pas afgestudeerde werkzoekende.....	17
1.2.1. De beroepsinschakelingstijd: de fase voorafgaand aan het recht op inschakelingsuitkering	18
1.2.1.1. Toelaatbaarheidsvoorwaarden tot aanvang van de beroepsinschakelingstijd.....	18
1.2.1.1.1. Niet meer onderworpen zijn aan de leerplicht	18
1.2.1.1.2. Afgewerkte opleiding of getuigschrift van het secundair onderwijs	19
1.2.1.1.3. Stopzetting van alle activiteiten in het kader van een programma van studie met volledig leerplan.....	20
1.2.1.1.4. Bijkomende toelaatbaarheidsvoorwaarden voor personen jonger dan 21 jaar 21	
1.2.1.2. Procedure van controle van actieve beschikbaarheid	21
1.2.1.2.1. Een wachttijd van 310 dagen	21
1.2.1.2.2. Twee positieve evaluaties gedurende deze wachttijd	22
1.2.1.3. Opening van het recht op inschakelingsuitkering	23
1.2.2. De inschakelingsuitkering: toekenningsvoorwaarden	24
1.2.2.1. Onvrijwillig zonder arbeid en zonder loon zijn.....	24
1.2.2.1.1. Omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze.....	24
1.2.2.1.2. Zonder loon zijn - het loonbegrip.....	25
1.2.2.1.3. Zonder arbeid zijn - wettelijke definitie van arbeid	26
1.2.2.2. Beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.....	29
1.2.2.2.1. Actief zoeken naar werk - twee voorwaarden	30
1.2.2.2.2. De aangepaste begeleiding en de begeleidingsovereenkomst.....	31
1.2.2.2.3. Bereidheid tot aanvaarding van elke passende dienstbetrekking	33
1.2.2.2.4. Evaluatie	35

1.2.2.3.	Leeftijdsvoorwaarden.....	36
1.2.2.4.	Andere voorwaarden.....	36
1.3.	Maatschappelijke integratie door middel van tewerkstelling en (aanvullend) leefloon: de laatste strohalm voor de pas afgestudeerde werkzoekende	37
1.3.1.	Drie cumuleerbare rechten	38
1.3.2.	Onderscheid op basis van leeftijd	38
1.3.3.	Maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar	38
1.3.4.	Toekenningsvoorwaarden.....	40
1.3.4.1.	Verblijfplaats houdende in België	41
1.3.4.2.	Werkbereidheid.....	42
1.3.4.3.	Beschikken over onvoldoende bestaansmiddelen.....	43
Hoofdstuk 2	De coördinatie van het EU socialezekerheidssysteem	45
2.1.	Het wetgevend kader	45
2.1.1.	EU-onderdanen	45
2.1.1.1.	Verordening 883/2004	45
2.1.1.2.	Verordening 987/2009	46
2.1.2.	Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland	46
2.1.2.1.	Verordening 1408/71	47
2.1.2.2.	Verordening 574/72	47
2.2.	De vier hoofdprincipes van de EU-coördinatiemethode.....	47
2.2.1.	Wetgeving van één land	48
2.2.2.	Gelijke behandeling en niet-discriminatie.....	48
2.2.3.	Samentelling van tijdvakken.....	48
2.2.4.	Exporteerbaarheid van sociale uitkeringen	48
Hoofdstuk 3	De exporteerbaarheid van uitkeringen	49
3.1.	Exporteerbaarheid van socialezekerheidsuitkeringen	49
3.1.1.	Formele voorwaarden	49
3.1.2.	Exporteringstermijn.....	50
3.1.3.	Uitbetaling door de bevoegde lidstaat.....	50
3.1.4.	Uitzonderingen en beperkingen op het beginsel van exporteerbaarheid	51
3.2.	Exporteerbaarheid van bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen	51
3.2.1.	Het politiek compromis uit 1992 en de invoering van een verblijfsvoorwaarde.....	51
3.2.2.	Het Hof van Justitie staat afwijkingen krachtens het politiek compromis toe maar nuanceert	52
3.2.3.	Verordening 883/2004 en de <i>Brey</i> zaak.....	53

3.3.	Wat betekent dit voor de Belgische pas afgestudeerde werkzoekende?.....	53
Hoofdstuk 4 De obstakels voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende krachtens het Europees coördinatiemodel aangaande zijn/haar uitkeringsgerechtigdheid.....		
4.1.	Obstakels voortvloeiend uit het toepassingsgebied van de Europese instrumenten aangaande sociale zekerheid en vrij verkeer van personen	55
4.1.1.	Verordening 883/2004	55
4.1.1.1.	Er is een grensoverschrijdend element voorhanden	55
4.1.1.2.	Personeel toepassingsgebied: het probleem van de voorwaarde ‘rechtssubject onder de wetgeving van een lidstaat’	56
4.1.1.3.	Materieel toepassingsgebied	57
4.1.1.3.1.	Wetgeving	58
4.1.1.3.2.	Kwalificatie van uitkeringen	58
4.1.1.3.2.1.	Socialezekerheidsuitkeringen: het belang van de constitutieve elementen	58
4.1.1.3.2.2.	Socialebijstandsuitkeringen en hybride uitkeringen.....	59
4.1.1.3.2.3.	Bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen ..	61
4.1.1.4.	Territoriaal toepassingsgebied	63
4.1.1.5.	Concrete invulling voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende....	63
4.1.2.	Verordening 492/2011	64
4.1.2.1.	Het personeel toepassingsgebied: een onoverkomelijk obstakel?.....	64
4.1.2.2.	Materieel toepassingsgebied	65
4.1.3.	Richtlijn 2004/38	66
4.2.	Obstakels voortvloeiend uit de woonplaatsvereiste en de ‘reële link’-vereiste.....	67
4.2.1.	De factoren die kunnen bijdragen tot het vestigen van een reële link.....	67
4.2.1.1.	Betaling van bijdragen of actief zijn binnen de arbeidsmarkt.....	67
4.2.1.2.	Gedurende bepaalde tijd oprecht zoeken naar werk	67
4.2.1.3.	Het verblijfsrecht	68
4.2.1.3.1.	Aantal jaren van verblijf en artikel 18 VWEU	68
4.2.1.3.2.	Gewoonlijke verblijfplaats.....	68
4.2.1.3.3.	Verblijfsrecht	70
4.2.1.3.4.	Uitzetting op basis van het ‘onredelijke last op het socialebijstandssysteem van de gastlidstaat’ criterium	71
4.2.2.	De reële link met betrekking tot socialezekerheidsuitkeringen.....	73
4.2.2.1.	De kwalificatie als ‘uitkering van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd is de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken’	73
4.2.2.2.	De ‘reële link’-vereiste.....	74

4.2.2.3.	Recht op gelijke behandeling	74
4.2.2.4.	Wat betekent dit voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande werkloosheidsuitkeringen	75
4.2.2.5.	Wat betekent dit voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande 'uitkeringen van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd zijn de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken'	75
4.2.3.	De reële link met betrekking tot bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en socialebijstandsuitkeringen	76
4.2.3.1.	Aanvraag tot bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering en het verblijfsrecht van de aanvrager – de Brey zaak	76
4.2.3.1.1.	Gerechtigdheid tot een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering vóór de Brey zaak – totstandkoming van de 'reële link' rechtspraak	77
4.2.3.1.2.	De feiten van de Brey zaak	78
4.2.3.1.3.	De vragen gesteld in de Brey zaak	78
4.2.3.1.4.	Toepasselijkheid van Richtlijn 2004/38	79
4.2.3.1.5.	Een bijkomende voorwaarde wordt toegevoegd aan de gerechtigdheid op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen op basis van Richtlijn 2004/38	79
4.2.3.1.6.	De aanvraag voor socialebijstandsuitkering is slechts een indicatie voor een mogelijke 'onredelijke last'	80
4.2.3.1.7.	Kwalificatie als sociale bijstand zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 leidt tot toepasselijkheid van artikel 24(2) Richtlijn 2004/38	81
4.2.3.1.8.	Invulling van het begrip 'onredelijke last'	82
4.2.3.1.9.	De directe implementatie van de Brey zaak in de nationale rechtspraak	83
4.2.3.2.	Ontwikkelingen na de Brey zaak	83
4.2.3.2.1.	Dano	83
4.2.3.2.2.	Alimanovic	84
4.2.3.2.3.	García-Nieto	85
4.2.3.3.	Wat betekent dit voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en socialebijstandsuitkeringen	86
Hoofdstuk 5 Welke rechten kan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende invoeren in de EU-gastlidstaat krachtens de toepasselijke wettelijke instrumenten		
5.1.	De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende: werker of economisch niet-actieve?	89
5.2.	De bevoegde lidstaat	91
5.3.	Welke rechten worden toegekend aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende	92
5.4.	Het recht op gelijke behandeling – Verbod op discriminatie op grond van nationaliteit	93

5.4.1.	De relatie tussen Verordening 883/2004, Verordening 492/2011 en artikel 18 Verdrag Werking Europese Unie.....	94
5.4.2.	De relatie tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38	95
5.4.2.1.	De toepasselijkheid van artikel 4 Verordening 883/2004 op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen.....	95
5.4.2.2.	De verhouding tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38	95
5.4.3.	Gelijke behandeling voor economisch niet-actieve migrerende Unieburgers.....	97
5.4.3.1.	Verordening 883/2004	97
5.4.3.1.1.	De invloed van artikel 45 VWEU op artikel 4 Verordening 883/2004.....	97
5.4.3.1.2.	Directe discriminatie	98
5.4.3.1.3.	Indirecte discriminatie.....	99
5.4.3.2.	Verordening 492/2011	99
5.4.3.3.	Artikel 21 VWEU juncto artikel 18 VWEU.....	99
5.4.3.4.	Artikel 24 Richtlijn 2004/38.....	102
Conclusie De uitkeringsgerechtigdheid van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende ..		105
C1.	In de thuislidstaat, België	105
C2.	Exporteerbaarheid van nationale rechten	105
C3.	In de gastlidstaat	106
C3.1.	Obstakels binnen het algemeen toepassingsgebied Verordening 883/2004	106
C3.2.	Obstakels binnen het algemeen toepassingsgebied Verordening 492/2011	106
C3.3.	Obstakels binnen het algemeen toepassingsgebied Richtlijn 2004/38	107
C3.4.	Gerechtigdheid op socialezekerheidsuitkeringen.....	107
C3.5.	Gerechtigdheid op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en socialebijstandsuitkeringen.....	108
C3.6.	Recht op gelijke behandeling	108
C3.7.	De 'reële link'-vereiste als eindopmerking.....	109
Bibliografie		111
Wetgeving		111
	Belgische wetgeving.....	111
	Europese wetgeving	111
Rechtspraak.....		112
	Belgische rechtspraak.....	112
	Europese rechtspraak.....	113
	Rechtspraak van het Internationaal Hof van Justitie	116
Rechtsleer.....		116

Boeken.....	116
Tijdschriften.....	118
Internetbronnen.....	120

Inleiding

De centrale onderzoeksvraag in deze masterscriptie is of er een zekere uitkeringsgerechtigdheid voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende bestaat en wat deze dan net inhoudt.

In het licht van dit onderzoek is het van belang om te weten wat er met de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende bedoeld wordt. Dit abstracte begrip heeft nood aan een duidelijke afbakening. Gedurende dit onderzoek zal voor het element 'pas afgestudeerd' worden uitgegaan van de persoon die ofwel een diploma van het secundair onderwijs, het hoger onderwijs of het universitair onderwijs heeft behaald en tussen de leeftijd van 18 en 25 jaar valt. Tegenwoordig zijn er verschillende personen die na de leeftijd van 25 jaar afstuderen omwille van schakelprogramma's en/of bijkomende opleidingen. Deze laatste groep van personen zal niet specifiek worden besproken in deze scriptie. Daarnaast zal de 'pas afgestudeerde' nog geen significante arbeidsperioden vervuld hebben, hiermee wordt bedoeld dat deze persoon nog geen voltijdse of deeltijdse arbeidsprestaties geleverd heeft.

Onder het gegeven 'migrerende EU-werkzoekende' dient verstaan te worden de persoon dewelke effectief en fysiek naar een andere EU-lidstaat gaat om daar op zoek te gaan naar werk. Tegenwoordig bestaat er ook het EU-platform 'Eures' waardoor deze fysieke verplaatsing niet meer altijd noodzakelijk is. Al is het, voor personen die overtuigd zijn dat ze in een andere lidstaat dan hun woonstaat wensen te werken, toch nog altijd handiger om in de gewenste lidstaat te verblijven om aldus sollicitaties, gesprekken en alles wat hierbij komt kijken efficiënt te kunnen uitvoeren. Het is immers praktisch onhandig indien men steeds een paar honderden kilometers dient te overbruggen voor bijvoorbeeld een sollicitatiegesprek.

Om een antwoord te kunnen formuleren op de centrale onderzoeksvraag zal gebruik gemaakt worden van enkele subonderzoeksvragen. De eerste subonderzoeksvraag die gesteld moet worden, is wat de uitkeringsgerechtigdheid van de pas afgestudeerde werkzoekende is in het thuisland België. In dit eerste hoofdstuk zal nog niet worden uitgegaan van een migrerende werkzoekende. Naar dit bijkomend element wordt teruggekoppeld in het derde hoofdstuk aangaande de exporteerbaarheid van uitkeringen.

In het eerste hoofdstuk zal ingegaan worden op drie mogelijke uitkeringen voor een pas afgestudeerde werkzoekende in België. Vooreerst wordt gekeken naar de werkloosheidsuitkering. Vervolgens zal de inschakelingsuitkering in beschouwing genomen worden. Uiteindelijk zal ook maatschappelijke integratie binnen de sociale bijstand besproken worden. Aan de hand van de toelaatbaarheids- en/of toekenningsvoorwaarden zal voor elk van deze uitkeringsmogelijkheden nagegaan worden of de pas afgestudeerde werkzoekende gerechtigd is op een dergelijke uitkering.

Na de bespreking van de nationale uitkeringsgerechtigdheid zullen de overige hoofdstukken handelen over het Europese luik. Het is dan ook van cruciaal belang om te benadrukken dat het EU socialezekerheidssysteem een coördinatiesysteem is en geen harmonisatiesysteem. Dit concept van coördinatie zal beknopt besproken worden in het tweede hoofdstuk. Vooreerst wordt kort het wetgevend kader van het coördinatiesysteem weergegeven. Deze instrumenten zullen, naast de andere mogelijke wettelijke instrumenten, in de hierop volgende hoofdstukken meer gedetailleerd besproken worden. Als tweede punt in dit hoofdstuk zullen de vier hoofdprincipes van de EU-coördinatiemethode worden aangehaald.

Een tweede belangrijke subonderzoeksvraag is of de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende die in België verkregen uitkering kan exporteren naar een andere EU-lidstaat. Deze zal beantwoord worden in het derde hoofdstuk. Hiervoor wordt de overkoepelende Europese wetgeving gebruikt, dewelke tevens in Belgisch recht omgezet is.

Naast een mogelijke uitkering in of vanuit de thuislidstaat bestaat er ook de mogelijkheid om in de gastlidstaat een uitkering aan te vragen. Dit zal vooral van belang zijn wanneer de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende geen uitkering kan bekomen in de thuislidstaat of niet langer van een dergelijke uitkering kan genieten door het verstrijken van de exporteringsperiode. Hierbij dienen eveneens twee subvragen gesteld te worden.

De eerste subvraag met betrekking tot de gastlidstaat is welke obstakels de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende mogelijks zal moeten overwinnen om een uitkeringsgerechtigdheid te kunnen bekomen in de gastlidstaat op basis van de toepasselijke Europese wetgeving. Dit zal onderzocht worden in het vierde hoofdstuk.

Deze obstakels zullen vooreerst vanuit een wettelijk perspectief bekeken worden. Dit zal gebeuren aan de hand van de verschillende wettelijke instrumenten waar de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende mogelijks beroep op zou kunnen doen. Hierbij zal aandacht besteed moeten worden aan Verordening 883/2004, Verordening 492/2011, Richtlijn 2004/38 en de artikelen 18, 21, 45 en 48 VWEU. Hieruit kan meteen ook geconcludeerd worden welke wettelijke instrumenten de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal kunnen gebruiken.

Daarnaast zullen ook de woonplaatsvereiste en de 'reële link'-vereiste uit de rechtspraak besproken worden. De rechtspraak aangaande dit onderwerp is een belangrijke onderzoeksbodem wanneer het gaat over obstakels voor een pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande zijn uitkeringsgerechtigdheid in de EU-gastlidstaat.

De woonplaatsvereiste slaat terug op het feit dat personen een recht op verblijf dienen te hebben in de gastlidstaat. Aan dit verblijfsrecht zijn bepaalde voorwaarden gekoppeld. De belangrijkste hierbij voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende en de vraag naar zijn uitkeringsgerechtigdheid zal de voorwaarde zijn dewelke stelt dat de persoon in kwestie over voldoende bestaansmiddelen dient te beschikken om geen onredelijke last te vormen op de samenleving van de gastlidstaat.

De 'reële link'-vereiste kan het beste beschreven worden als het gegeven dat de aanvrager van een uitkering een voldoende graad van integratie in de samenleving en/of arbeidsmarkt van de gastlidstaat dient aan te tonen, hetgeen zonder twijfel een mogelijk obstakel vormt voor de pas afgestudeerde werkzoekende. Bij de bespreking van de reële link wordt in eerste instantie gekeken welke factoren kunnen bijdragen tot het vestigen van een reële link. Daarna zal enerzijds de reële link met betrekking tot socialezekerheidsuitkeringen worden besproken en anderzijds zal de reële link met betrekking tot bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen onderzocht worden. Voor de bespreking van de reële link met betrekking tot bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen zal de *Brey* zaak als startpunt gebruikt worden. Deze zaak vormt immers een schakelpunt in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Hierop volgend zal de evolutie van deze rechtspraak in de navolgende jaren worden besproken.

Eens de obstakels onthuld zijn, kan in het laatste hoofdstuk de tweede subvraag binnen het luik van de gastlidstaat behandeld worden. Namelijk de vraag welke rechten de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende kan invoeren in de EU-gastlidstaat krachtens de toepasselijke wettelijke instrumenten dewelke geen onoverwinnelijke obstakels bevatten. Hierbij zal een Europeesrechtelijk perspectief gebruikt worden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de Coördinatieverordeningen geen 'recht' verschaffen op sociale uitkeringen. Wel garanderen deze de gelijke behandeling met de eigen onderdanen van de gastlidstaat wat er voor kan zorgen dat, indien eigen onderdanen gerechtigd zouden zijn, ook andere Unieburgers gerechtigd zullen zijn.

Dit recht op gelijke behandeling zal dan ook uitgebreid besproken worden in dit vijfde hoofdstuk. Hierbij wordt het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie niet besproken. Dit aangezien artikel 34 van het Handvest rechten verleent op welbepaalde socialezekerheids-/socialebijstandsuitkeringen in overeenstemming met het Unierecht, wat wel uitvoerig besproken zal worden. Een eerste luik dat hierbij besproken wordt, is de relatie tussen de verschillende instrumenten dewelke dit principe van gelijke behandeling en het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit willen garanderen. Binnen dit eerste luik wordt eerst vanuit macro-perspectief gekeken naar de relatie tussen de verschillende instrumenten en verdragsartikelen. Daarna wordt vanuit micro-perspectief ingezoomd op de relatie tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38. Het tweede luik zal bestaan uit de vraag wat dit recht op gelijke behandeling inhoudt voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

Als laatste zal in de conclusie een beknopt overzicht van het gedane onderzoek worden weergegeven. Hierbij zal telkens worden benadrukt wat dit betekent voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

Zoals kan blijken uit de bibliografie zal deze scriptie gesteund zijn op zowel nationale als Europese wetgeving, nationale en Europese rechtspraak (met uitzonderlijk internationale rechtspraak) en op zowel nationaalrechtelijke als Europeesrechtelijke rechtsleer.

Het onderwerp is gekozen in het licht van de vrije markt binnen de Europese Unie en de vele initiatieven vanuit de EU om deze te promoten, ook voor jonge mensen. Het is dan ook uitermate boeiend om een prangende en zeer belangrijke vraag voor een kwetsbare groep personen te kunnen onderzoeken: 'Hoe zit het met mijn uitkeringsgerechtigdheid als pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende?'

Zonder teveel van de sluier op te lichten in deze inleiding, mag toch gezegd worden dat dit, in de termen van de literatuur, eerder een tragedie is dan een heldenzang.

Hoofdstuk 1 Uitkeringsgerechtigdheid van de pas afgestudeerde werkzoekende in het thuisland, België

- 1.** In dit hoofdstuk worden enkele potentiële uitkeringen voor pas afgestudeerde werkzoekenden besproken. Het doel van dit hoofdstuk is om de uitkeringen die op het eerste zicht mogelijkheden bieden, nader te onderzoeken en na te gaan of pas afgestudeerde werkzoekenden zich ook werkelijk op deze uitkeringen kunnen beroepen of dat ze eerst aan welbepaalde voorwaarden dienen te voldoen. Er wordt zowel naar uitkeringen uit de sfeer van de sociale zekerheid als uit de sociale bijstand gekeken.
- 2.** Vooreerst zal de werkloosheidsuitkering besproken worden. Hierbij dient echter de horde van de wachttijd genomen te worden door de pas afgestudeerde werkzoekende. Deze horde zal onneembaar blijken voor de pas afgestudeerde werkzoekende.
- 3.** De wetgever was zich bewust van deze horde en heeft voorzien in een inschakelingsuitkering voor jonge werkzoekenden. Dit zal de tweede uitkering zijn die onderzocht wordt.
- 4.** Als laatste strohalm wordt ook de maatschappelijke integratie binnen de sociale bijstand besproken.

1.1. Het recht op werkloosheidsuitkering: de onneembare horde van de wachttijd

- 5.** Het recht op werkloosheidsuitkering is wettelijk vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering (hierna: KB Werkloosheidsreglementering).¹ De toepassingsregeling is terug te vinden in het Ministerieel Besluit van 26 november 1991 houdende de toepassingsregeling van de werkloosheidsreglementering (hierna: MB Toepassingsregeling Werkloosheidsreglementering).²

1.1.1. Toelaatbaarheidsvoorwaarde: de wachttijd

- 6.** De eerste uitkering waaraan gedacht wordt wanneer men werkzoekende/werkloze is, is de werkloosheidsuitkering. Zo ook zal de pas afgestudeerde werkzoekende zich afvragen of hij recht heeft op een werkloosheidsuitkering. Hierbij presenteert zich een onneembare horde, namelijk de wachttijd.
- 7.** Om recht te krijgen tot de werkloosheidsuitkering dient de aanvrager een wachttijd te doorlopen waarin een bepaald aantal arbeidsdagen gepresteerd werd. Hierbij is het begrip 'arbeidsdagen' cruciaal. De definitie van een *pas afgestudeerde* werkzoekende valt immers niet te rijmen met het begrip 'gepresteerde arbeidsdagen'. Het ene sluit het andere uit.

¹ KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

² MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, *BS* 25 januari 1992, 1593.

8. Om toegelaten te worden tot de werkloosheidsuitkering dient een jonge werkzoekende, zijnde jonger dan 36 jaar, 312 arbeidsdagen te presteren gedurende een periode van 21 maanden voorafgaand aan de uitkeringsaanvraag.³ Dit komt gemiddeld neer op 15 arbeidsdagen per maand.

9. Het is echter mogelijk om deze toelaatbaarheidsvoorwaarde te vervullen indien je niet aan de termijn uit je eigen categorie beantwoordt, maar wel aan deze van een hogere leeftijdsgroep.⁴ Toch blijft ook hier het gemiddeld aantal te presteren arbeidsdagen op 15 dagen per maand.⁵

10. De pas afgestudeerde werkzoekende zal aldus niet aan deze voorwaarde kunnen voldoen vermits deze wachttijd minstens een *part-time* tewerkstelling vooropstelt gedurende de afgelopen 21 maanden, of een *full-time* tewerkstelling gedurende 10 tot 11 maanden. Zowel de halftijdse als voltijdse tewerkstelling sluiten de werknemer uit van het toepassingsgebied 'pas afgestudeerde werkzoekende'.

1.1.2. Ook studentenwerk kan geen oplossing bieden

11. Er bestaan uitzonderingen waar studenten deeltijds werken. Binnen deze scriptie wordt daarentegen uitgegaan van studenten dewelke geen of marginale arbeid leveren.

12. Indien men het met deze visie niet eens zou zijn, heeft de pas afgestudeerde werkzoekende, die reeds deeltijds werkt, krachtens artikel 33 van het KB Werkloosheidsreglementering dan wel de mogelijkheid om vrijwillige deeltijdse arbeid mee in rekening te brengen ter voltooiing van de wachttijd. Hiervoor zullen gemiddeld 24 halve arbeidsdagen per maand verricht dienen te worden.⁶ Ook dit zal niet haalbaar zijn voor een doorsnee pas afgestudeerde student dewelke voor de eerste maal op de arbeidsmarkt terecht komt.

1.1.3. Geen wettelijke uitzonderingen voor de pas afgestudeerde werkzoekende

13. Vrijstellingen van de wachttijd krachtens artikel 42-42bis KB Werkloosheidsreglementering zijn niet van toepassing op pas afgestudeerden. Hiervoor is het reeds ontvangen hebben van een werkloosheidsuitkering, inkomensgarantie of een inschakelingsuitkering vereist. Uit het voorgaande mag echter afgeleid worden dat dit niet het geval is voor de pas afgestudeerde werkzoekende.⁷

³ Art. 30, eerste lid, sub 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 342; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 474-478.

⁴ Art. 30, tweede lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 474-478.

⁵ Art. 30, eerste lid, sub 3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 474-478.

⁶ Art. 33 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

⁷ Art. 42-42bis KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

1.1.4. Geen uitkeringsgerechtigdheid op een werkloosheidsuitkering voor de pas afgestudeerde werkzoekende

14. Dit alles zal dan ook betekenen dat een pas afgestudeerde werkzoekende geen beroep zal kunnen doen op werkloosheidsuitkering. De mogelijkheid tot het bekomen van een werkloosheidsuitkering opent zich pas wanneer een persoon reeds arbeidsprestaties geleverd heeft. Het feit dat een persoon reeds significante arbeidsprestaties geleverd heeft, sluit hem ook meteen uit om gekwalificeerd te worden als pas afgestudeerde werkzoekende. Aldus zal een pas afgestudeerd persoon in geen geval aanspraak kunnen maken op de werkloosheidsuitkering. Toch heeft de wetgever maatregelen genomen om aan deze leemte voor pas afgestudeerde werkzoekenden tegemoet te komen. Deze mogelijke oplossing is terug te vinden in de inschakelingsuitkering dewelke in het volgende onderdeel besproken wordt.

1.2. Het recht op inschakelingsuitkering: een eerste echte uitkeringsmogelijkheid voor de pas afgestudeerde werkzoekende

15. *"De wachttuitkeringen worden toegekend aan jongeren die gedurende de door de toepasselijke regelgeving voorgeschreven periode niet significant gewerkt of bijgedragen hebben. Ze hebben niet tot doel een werknemer te vergoeden die onvrijwillig zonder arbeid is, maar om de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken."*⁸

16. Ook het recht op inschakelingsuitkering is wettelijk vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.⁹ De toepassingsregeling is terug te vinden in het Ministerieel Besluit van 26 november 1991 houdende de toepassingsregeling van de werkloosheidsreglementering.¹⁰

17. De inschakelingsuitkering zal voor de meeste studenten de eerste toevlucht vormen. Tegenwoordig zijn er echter steeds vaker personen die reeds ouder zijn dan 24 jaar op het moment dat ze afstuderen. Aangezien er ook bij deze inschakelingsuitkering een wachttijd geldt, zullen deze personen niet meer binnen de leeftijdsvoorwaarde van de inschakelingsuitkering vallen, dewelke de vereiste oplegt dat de personen jonger zijn dan 25 jaar.¹¹ Studenten die afstuderen na hun 24^e verjaardag zullen aldus buiten het toepassingsgebied van deze inschakelingsuitkering vallen. Daarnaast zullen deze laatste waarschijnlijk ook niet op de hierboven aangehaalde werkloosheidsuitkering kunnen terugvallen, tenzij deze personen reeds gewerkt hebben tijdens hun studies.

⁸ Cass. (3e k.) 8 oktober 2012, AR S.11.0150.F (Office National de l'Emploi / N.O.), *Arr.Cass.* 2012, afl. 10, 2136.

⁹ KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

¹⁰ MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, *BS* 25 januari 1992, 1593.

¹¹ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1353-1354.

1.2.1. De beroepsinschakelingstijd: de fase voorafgaand aan het recht op inschakelingsuitkering

18. Ook bij de inschakelingsuitkering zal de pas afgestudeerde werkzoekende een wachttijd dienen te doorlopen. Deze verplichte beroepsinschakelingstijd is noodzakelijk alvorens de opening van het recht op inschakelingsuitkering verkregen kan worden.¹² Deze beroepsinschakelingstijd duurt 310 dagen.¹³ Deze termijn begint pas te lopen na het beëindigen van alle activiteiten in het kader van een opleiding¹⁴ en na het einde van de leerplicht¹⁵. De wettelijke regeling is vastgelegd in artikel 35 tot en met 36sexies van het Koninklijk Besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.¹⁶ De toepassingsregeling is terug te vinden in het Ministerieel Besluit van 26 november 1991 houdende de toepassingsregeling van de werkloosheidsreglementering.¹⁷

1.2.1.1. Toelaatbaarheidsvoorwaarden tot aanvang van de beroepsinschakelingstijd

19. De drie toelaatbaarheidsvoorwaarden tot aanvang van de beroepsinschakelingstijd zullen geen probleem vormen voor de pas afgestudeerde werkzoekende. Door reeds afgestudeerd te zijn, zal automatisch aan de volgende voorwaarden voldaan worden. Men mag niet meer onderworpen zijn aan de leerplicht, dewelke eindigt vanaf de 18^e verjaardag, men moet een opleiding afgewerkt hebben en alle activiteiten in het kader van een programma van studie met volledig leerplan dienen stopgezet te zijn. Hierbij komt ook nog een bijkomende voorwaarde voor personen jonger dan 21 jaar om bijkomende bewijsstukken voor te leggen.

1.2.1.1.1. Niet meer onderworpen zijn aan de leerplicht

20. De eerste stap in de richting van een inschakelingsuitkering is tevens ook de eerste voorwaarde: men mag niet meer onderworpen zijn aan de leerplicht.¹⁸ Dit zal normaal geen probleem vormen voor de pas afgestudeerde werkzoekende aangezien 'afgestudeerde' reeds slaat op het hebben voltooid van een opleiding van het secundair of hoger onderwijs. De leerplicht loopt tot de persoon de volle leeftijd van 18 jaar heeft bereikt en zal dus in de meeste gevallen samenvallen met

¹² K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 153.

¹³ Art. 36, §1, sub 4 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

¹⁴ Art. 36, §1, sub 3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

¹⁵ Art. 36, §2, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

¹⁶ KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

¹⁷ MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, *BS* 25 januari 1992, 1593.

¹⁸ Art. 36, §1, sub 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. PARIZEL, "Allocation d'attente et conditions d'admissibilité", *JTT* 2011, afl. 1113, (465) 465; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1346; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

het voltooien van het secundair onderwijs.¹⁹ Voor de beroepsinschakelingstijd is het onderscheid tussen voltijdse en deeltijdse leerplicht niet van belang.²⁰

1.2.1.1.2. Afgewerkte opleiding of getuigschrift van het secundair onderwijs

21. In sub 2 van de eerste paragraaf van artikel 36 geeft het Koninklijk Besluit een opsomming van de mogelijkheden tot vervulling van deze voorwaarde. Men moet het leerplan van het secundair onderwijs hebben afgewerkt of een getuigschrift hiervan kunnen voorleggen.²¹ Ook hier kan worden vermeld dat de pas afgestudeerde werkzoekende verondersteld wordt om minstens het secundair onderwijs afgerond te hebben.

22. Ook studies in een ander land uit de Europese Economische Ruimte volstaan om aan deze voorwaarde te voldoen.²² Naast het Erasmus initiatief zijn er verschillende mensen dewelke een opleiding in het buitenland volgen. Daarnaast biedt de vrije markt van de Europese Unie ook veel mogelijkheden voor het vrij verkeer van personen waardoor kinderen hun ouders volgen naar een nieuwe woonstaat. Dankzij de Europese vrije markt blijven deze pas afgestudeerden niet in de kou staan.²³

23. De pas afgestudeerde werkzoekende dewelke een buitenlands diploma heeft, dient echter te voldoen aan twee bijkomende voorwaarden.²⁴ Enerzijds moet men kunnen aantonen dat de gevolgde opleiding van eenzelfde niveau is en gelijkwaardig is aan dezelfde opleiding in België. Dit mag geen al te groot probleem meer vormen sinds de Bolognaverklaring uit 1999 door de Europese Minister van Onderwijs.²⁵ De opzet van deze verklaring was een uitbreiding van de Europese integratie, meer bepaald de oprichting van een *European Higher Education Area* (EHEA). Met de Bolognaverklaring werd het onderwijs in de verschillende lidstaten van de EHEA gelijkgesteld. Dit gebeurde door de invoering van drie fasen. Ten eerste is er het bachelorprogramma. Dit programma kan aangevuld worden met een tweede fase, het masterprogramma. Na het masterprogramma staat de mogelijkheid van het doctoraatprogramma nog open. Hierbij dient echter de kanttekening gemaakt te worden dat voor doctorandi een inschakelingsuitkering niet meer van toepassing zal zijn. Enerzijds omwille van hun leeftijd, dewelke 25 jaar overschrijdt, en anderzijds omdat zij een tewerkstelling

¹⁹ Art. 1, §1, eerste lid wet 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, *BS* 6 juli 1983, 8832; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1346.

²⁰ Voor voltijdse en deeltijdse leerplicht zie: Art. 1, §1, tweede en derde lid wet 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, *BS* 6 juli 1983, 8832; Art. 123 Codex Secundair Onderwijs 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011.

²¹ Art. 36, §1, sub 2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1346-1347 en 1349; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

²² Art. 36, §1, sub 2h KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1348; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

²³ Cass. (3e k.) 9 juni 2008, AR S.07.0082.F (O.N.Em. / L.G.), *Pas*. 2008, afl. 6-7-8, 1457; J. PARIZEL, "Allocation d'attente et conditions d'admissibilité", *JTT* 2011, afl. 1113, (465) 465-468; J. PARIZEL, "Le droit aux allocation d'attente", *JTT* 2013, afl. 1146, (20) 20-21; X., "Weigering wachttuitkering wegens geen middelbaar onderwijs in België is onwettig", *T.Vreemd*. 2013, afl. 2, (192) 192; A. VAN DE WEYER, "Les limites du droit aux allocations d'attente", *Scolanews* 2016, afl. 6, (1) 1-3; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1348.

²⁴ Art. 36, §1, sub 2h KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

²⁵ Joint declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna, 19 June 1999, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11088>.

hebben genoten en aldus zouden kunnen terugvallen op werkloosheidsuitkering. Doctorandi worden, voor deze scriptie, dus niet meer beschouwd als pas afgestudeerde werkzoekenden.²⁶

24. De pas afgestudeerde werkzoekende dewelke een diploma secundair of hoger onderwijs uit een EHEA lidstaat kan voorleggen, voldoet aan deze eerste voorwaarde. Deze dient cumulatief vervuld te zijn met de tweede voorwaarde. Deze tweede voorwaarde stelt dat de aanvrager op het moment van de aanvraag een kind ten laste moet zijn van in België verblijvende werknemers in de zin van artikel 45 of 49 VWEU²⁷. Deze tweede voorwaarde beperkt de toepasselijkheid wel voor Europese immigranten aangezien de ouders van deze pas afgestudeerde werkzoekenden ook in België moeten verblijven als werknemers.²⁸

1.2.1.1.3. Stopzetting van alle activiteiten in het kader van een programma van studie met volledig leerplan

25. Het is niet meer dan logisch dat men alle activiteiten in het kader van een opleiding dient te hebben stopgezet om toegelaten te worden tot de beroepsinschakelingsuitkering. Deze voorwaarde houdt in dat de aanvrager alle activiteiten in het kader van een studieprogramma met volledig leerplan heeft stopgezet.²⁹ Ook hier is er geen probleem voor de pas afgestudeerde werkzoekende vermits het begrip 'afgestudeerd' wijst op het beëindigd hebben van alle activiteiten in het kader van een programma van studie met volledig leerplan.

26. De rechtspraak oordeelde hierover dat deze voorwaarde pas vervuld kan zijn indien men zijn laatste examens afgelegd heeft. Indien men nog herexamens heeft in augustus moeten deze eerst afgelegd worden vooraleer men zijn studies effectief beëindigd heeft.³⁰

27. Indien een cyclus in het hoger onderwijs, zijnde een bachelorprogramma, werd aangevat na het secundair onderwijs dient deze cyclus eerst volledig afgewerkt te worden vooraleer men zich als werkzoekende kan inschrijven.³¹

28. Pas indien deze activiteiten zijn stopgezet kan de inschrijving als werkzoekende plaatsvinden.³² Dit kan dus bijvoorbeeld betekenen dat een persoon zich gedurende een hogere

²⁶ Art. 36, §1, sub 2h KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

²⁷ Art. 45 VWEU is van toepassing op de werknemers in loondienst. Art. 49 VWEU is van toepassing op zelfstandigen die zich beroepen op hun recht van vestiging.

²⁸ Art. 36, §1, sub 2h KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

²⁹ Art. 36, §1, sub 3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444; J. PARIZEL, "Allocation d'attente et conditions d'admissibilité", *JTT* 2011, afl. 1113, (465) 465; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1346-1347; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

³⁰ Cass. 10 mei 1982, *JTT* 1982, 241; Cass. 27 februari 1984, AR 4243 (Walley / V.D.A.B.), *TSR* 1984, afl. 5, 250.

³¹ Cass. 14 januari 1991, AR 8974 (V.D.A.B./ Mormont), *Arr.Cass.* 1990-91, 498; Cass. 10 april 2000, AR S.99.0164.F (R.V.A./Verrees), *Arr.Cass.* 2000, afl. 4, 767; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1346-1347.

³² Cass. 10 mei 1982, *JTT* 1982, 241; Cass. 27 februari 1984, AR 4243 (Walley / V.D.A.B.), *TSR* 1984, afl. 5, 250; Cass. 28 maart 1988, (V.D.A.B. / De Beule), *JTT* 1988, 295; Cass. 14 januari 1991, AR 8974 (V.D.A.B./ Mormont), *Arr.Cass.* 1990-91, 498; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1346-1347.

opleiding kan uitschrijven zonder een diploma te hebben behaald en alsnog aan deze voorwaarde voldoet.³³ Hierbij dient natuurlijk wel de minimumleeftijd voor de toelaatbaarheid indachtig gehouden te worden. Zoals hierboven reeds weergegeven is een diploma van het secundair onderwijs evenzeer vereist.

1.2.1.1.4. Bijkomende toelaatbaarheidsvoorwaarden voor personen jonger dan 21 jaar

29. De pas afgestudeerde werkzoekende onder de leeftijd van 21 jaar zal bijkomende bewijsstukken dienen voor te leggen. Artikel 36, §1/1 KB Werkloosheidsreglementering voorziet in vier alternatieve mogelijkheden. In alle vier de gevallen gaat het om een bewijsstuk van het behalen van een diploma of getuigschrift van voleindiging van het secundair onderwijs.³⁴

1.2.1.2. Procedure van controle van actieve beschikbaarheid

30. Aangezien de pas afgestudeerde werkzoekende voldoet aan de toelaatbaarheidsvoorwaarden tot aanvang van de beroepsinschakelingstijd, kan de volgende fase richting een inschakelingsuitkering een aanvang nemen. Namelijk de procedure van controle van actieve beschikbaarheid. Indien de pas afgestudeerde werkzoekende deze procedure succesvol weet te doorlopen, opent het recht op inschakelingsuitkering.

1.2.1.2.1. Een wachttijd van 310 dagen

31. Om aanspraak te kunnen maken op de inschakelingsuitkering dient de pas afgestudeerde werkzoekende eerst de beroepsinschakelingstijd te doorlopen. Deze beroepsinschakelingstijd duurt 310 dagen. Gedurende deze periode heeft de pas afgestudeerde werkzoekende nog geen recht op een inschakelingsuitkering.³⁵ Deze termijn begint pas te lopen na het beëindigen van alle activiteiten in het kader van een opleiding³⁶ en na het einde van de leerplicht³⁷. Zoals hierboven reeds besproken zal de pas afgestudeerde werkzoekende zijn of haar laatste examen afgelegd moeten hebben.

³³ D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444.

³⁴ Art. 36, §1/1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1350-1351.

³⁵ Art. 36, §1, sub 4 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1351; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

³⁶ Art. 36, §1, sub 3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1351; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

³⁷ Art. 36, §2, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1351; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

32. Artikel 36, §2 KB Werkloosheidsreglementering zet uiteen welke dagen meegenomen worden voor de berekening van deze termijn. Dit zijn arbeidsdagen, inclusief arbeidsdagen als werkstudent. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat alle studies beëindigd dienen te zijn. Vakantiewerk zal dus niet meetellen wanneer de student nog examens dient af te leggen.³⁸ De meeste dagen waarop men ingeschreven is als werkzoekende, exclusief zon- en feestdagen, zullen in deze berekening meegeteld worden. Waarom de meeste dagen? Hier bestaan enkele uitzonderingen op waarbij bepaalde dagen niet worden meegenomen in de berekening. De voornaamste uitzonderingen zijn de dagen wanneer de werkzoekende bijkomende opleidingen van een zekere omvang aanvat, zijnde een opleiding met een duurtijd van minstens 9 maanden met een weekbelasting van ten minste 20 uur, en de dagen voor de werkloosheid wegens omstandigheden die duidelijk afhankelijk waren van de werkzoekende zelf.³⁹

33. Ook buitenlandse stages met het oog op het verhogen van de mogelijkheden op de arbeidsmarkt kunnen meegerekend worden na goedkeuring door de directeur van het verantwoordelijke werkloosheidsbureau.⁴⁰

34. Vrijstellingen van de wachttijd krachtens artikel 42-42bis KB Werkloosheidsreglementering zijn niet van toepassing op pas afgestudeerden.⁴¹

1.2.1.2.2. Twee positieve evaluaties gedurende deze wachttijd

35. De pas afgestudeerde werkzoekende zal ook onderworpen worden aan een controle van actieve beschikbaarheid. Dit houdt in dat de pas afgestudeerde werkzoekende tijdens de beroepsinschakelingstijd reeds actief naar werk dient te zoeken.⁴² Deze controle bestaat uit evaluatiegesprekken. De pas afgestudeerde werkzoekende zal twee evaluaties positief dienen af te sluiten om aanspraak te kunnen maken op een inschakelingsuitkering.⁴³ De werkzoekende wordt in de zevende en elfde maand van de beroepsinschakelingstijd opgeroepen voor een evaluatiegesprek op het werkloosheidsbureau.⁴⁴

³⁸ Art. 36, §2, sub 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1351-1353; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

³⁹ Art. 36, §2, sub 2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1351-1353; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

⁴⁰ Art. 36, §2, sub 5 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

⁴¹ Art. 42-42bis KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 479-480.

⁴² W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1354-1355.

⁴³ Art. 36, §1, eerste lid, sub 6 en art. 36/10, §1, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1354-1355.

⁴⁴ Art. 36, §4, tweede lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1353-1354, 1378-1379 en 1381-1383.

36. Het resultaat van de evaluatie wordt meegedeeld aan de werkzoekende.⁴⁵ Ingeval van een negatieve evaluatie worden ook de gevolgen hiervan meegedeeld aan de werkzoekende.⁴⁶ Een nieuwe evaluatie kan pas vanaf zes maanden na de negatieve evaluatie worden aangevraagd.⁴⁷ Artikel 36/5 KB Werkloosheidsreglementering daarentegen legt het werkloosheidsbureau de verplichting op om ten laatste zes maanden na de negatieve evaluatie een nieuw evaluatiegesprek te organiseren.⁴⁸

37. Bij deze evaluatiegesprekken worden de rechten van verdediging en het recht op bijstand geëerbiedigd.⁴⁹ De informatie die gebruikt is bij het uitvoeren van de evaluatie dient ook aan de werkzoekende te worden meegedeeld.⁵⁰ Ingeval van een negatieve evaluatie heeft de bevoegde gewestinstelling ook een motiveringsplicht, op straffe van nietigheid.⁵¹

38. De pas afgestudeerde werkzoekende kan één of twee evaluaties laten omzetten tot, onder andere, een instapstage of een buitenlandse stage wanneer deze worden goedgekeurd door de directeur van het werkloosheidsbureau of een beroepsopleiding.⁵² Niet alleen zijn deze stages dus heel leerrijk, ook zullen ze bijdragen tot de opening van het recht op inschakelingsuitkering.

1.2.1.3. Opening van het recht op inschakelingsuitkering

39. Wanneer de pas afgestudeerde werkzoekende bovenstaande wachttijd van 310 dagen heeft doorlopen en twee positieve evaluaties heeft gekregen, zal het recht op inschakelingsuitkering openen. Hierbij dient benadrukt te worden dat gedurende deze wachttijd van 310 dagen geen recht op inschakelingsuitkering zal toekomen aan de pas afgestudeerde. Om deze periode te overbruggen kan mogelijks naar sociale bijstand gekeken worden, hetgeen in hoofdstuk 1.3 besproken zal worden. Het voldoen aan de voorwaarden tot opening van het recht op inschakelingsuitkering neemt echter niet weg dat de pas afgestudeerde werkzoekende, vooraleer er een gerechtigdheid is op deze

⁴⁵ Art. 36, §6-7 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁴⁶ Art. 36, §7, tweede lid en §8 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁴⁷ Art. 36, §7, tweede lid, sub 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁴⁸ Art. 36/5, derde lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁴⁹ Art. 36/5, 1^e en tweede lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁵⁰ Art. 36/6, in fine en art. 36/8, §1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁵¹ Art. 36/8, §2, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1378-1379 en 1381-1383.

⁵² Art. 36/7, §1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; S. BELLEMANS, "Vlaamse en federale regeling voor instapstages op elkaar afgestemd", *VZW info* 2013, afl. 9, (5) 5; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1354-1355.

uitkering, aan de toekenningsvoorwaarden voor de inschakelingsuitkering, zoals hieronder uiteengezet, dient te voldoen.⁵³

1.2.2. De inschakelingsuitkering: toekenningsvoorwaarden

40. Nu het recht op inschakelingsuitkering geopend is, zal de pas afgestudeerde werkzoekende alsnog moeten voldoen aan enkele toekenningsvoorwaarden. Zo zal de pas afgestudeerde werkzoekende onvrijwillig zonder arbeid en zonder loon moeten zijn. Tevens zal hij beschikbaar moeten zijn voor de arbeidsmarkt en moeten voldoen aan bepaalde leeftijdsvoorwaarden. Wat begrepen dient te worden onder deze toekenningsvoorwaarden wordt in dit onderdeel uiteengezet.

1.2.2.1. Onvrijwillig zonder arbeid en zonder loon zijn

41. "Om uitkeringen te kunnen genieten moet de werkloze wegens omstandigheden onafhankelijk van zijn wil zonder arbeid en zonder loon zijn"⁵⁴

42. Artikel 44 van het KB Werkloosheidsreglementering lijkt op het eerste zicht zeer vanzelfsprekend. Zeker voor een pas afgestudeerde werkzoekende aangezien men hier zou verwachten dat deze zowel zonder arbeid als zonder loon is. Toch doet de bewoording van het artikel drie belangrijke vragen rijzen. Vooreerst de vraag wat verstaan moet worden onder 'omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze', daarnaast de vraag wat het 'loonbegrip' inhoudt, en ten laatste moet de vraag gesteld worden wat onder het begrip 'arbeid' verstaan wordt. Uit dit onderzoek zal blijken dat de pas afgestudeerde werkzoekende niet altijd even gemakkelijk zal voldoen aan deze toepassingsvoorwaarde.

1.2.2.1.1. Omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze

43. De wettelijke invulling van 'omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze' zijn terug te vinden in artikel 51 KB Werkloosheidsreglementering. In verschillende gevallen zal een omstandigheid onafhankelijk van de wil van de werkloze gesteund worden op een rechtvaardigingsgrond of een wettige reden om niet te moeten werken.⁵⁵ Hierbij kan gedacht worden aan lichamelijke of mentale ongeschiktheid.

44. De lichamelijke of mentale ongeschiktheid van de werkzoekende kan enkel een wettige reden uitmaken indien deze wordt vastgesteld. Een wettig vertrouwen van de werkzoekende in deze ongeschiktheid is volgens het Hof van Cassatie onvoldoende.⁵⁶ De werkloze moet deze

⁵³ K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 153; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1379-1380.

⁵⁴ Art. 44 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

⁵⁵ Art. 51 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 348-349; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 492-493.

⁵⁶ Cass. (3e k.) 20 november 2000, AR S.99.0137.F (R.V.A. / C.), *Arr.Cass.* 2000, afl. 9, 1816.

ongeschiktheid zelf ook zo spoedig mogelijk meedelen aan het werkloosheidsbureau en onderworpen worden aan een medisch onderzoek door de geneesheer aangewezen voor dit bureau.⁵⁷

45. Een weigering om deel te nemen aan een begeleidingsvoorstel of het stopzetten of mislukken van het begeleidingsplan door de foutieve houding van de pas afgestudeerde werkzoekende daarentegen zullen niet beschouwd worden als zijnde 'omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze'.⁵⁸ De weigering om deel te nemen aan een begeleidingsvoorstel zal de pas afgestudeerde werkzoekende aldus uitsluiten van inschakelingsuitkering.

46. Ook de rechtspraak heeft reeds lange tijd het begrip 'omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze' gedefinieerd. Zo heeft het Hof van Cassatie aanvaard dat "*als er omstandigheden worden vastgesteld welke van die aard zijn dat van de aanvrager van werkloosheidsuitkeringen redelijkerwijze niet kan worden gevergd de dienstbetrekking te laten voortduren*", er sprake is van omstandigheden onafhankelijk van de wil van de werkloze.⁵⁹ Dit houdt in dat de pas afgestudeerde werkzoekende een dienstbetrekking kan beëindigen wanneer er 'redelijkerwijze' niet gevraagd kan worden van de pas afgestudeerde om deze dienstbetrekking te laten voortduren. Hierdoor verliest hij zijn recht op inschakelingsuitkering niet.⁶⁰

47. Bij de beoordeling van deze omstandigheden is het echter niet vereist dat de werkzoekende blijkt heeft gegeven van zijn onwil om te werken⁶¹ of van zijn wil om werkloos te zijn⁶² wanneer hij door eigen schuld of toedoen werkloos is geworden.⁶³

1.2.2.1.2. Zonder loon zijn - het loonbegrip

48. Om aan de voorwaarde 'zonder loon zijn' te kunnen voldoen, dient onderzocht te worden wat begrepen wordt onder dit loonbegrip. Het loonbegrip zal echter vaak niet van toepassing zijn voor de pas afgestudeerde werkzoekende aangezien deze nog geen voorafgaande significante werkbetrekking heeft uitgevoerd. Echter, indien het gaat om een werkstudent dewelke onvoldoende arbeidsdagen heeft gepresteerd om op werkloosheidsuitkering terug te vallen en dewelke zonder werk is, kan het loonbegrip wel een rol spelen binnen de beoordeling van de gerechtigdheid op inschakelingsuitkering. Dit aangezien het loonbegrip ruimer wordt geïnterpreteerd dan de maandwedge van de werknemer.⁶⁴

49. Artikel 46, §1 KB Werkloosheidsreglementering geeft een wettelijke opsomming over wat wel als 'loon' beschouwd dient te worden. In artikel 46, §3 KB Werkloosheidsreglementering wordt een

⁵⁷ Art. 33 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593.

⁵⁸ Art. 51 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 348-349.

⁵⁹ Cass. 13 juni 1983, AR 3435 (V.D.A.B. / Cattoor), *Arr.Cass.* 1982-83, 1259.

⁶⁰ B. DE WOLF en I. VAN HIEL, "[Sociaal recht] Tijd voor een terugblik op de rechtspraak van 2013!", *Or.* 2014, afl. 8, (222) 229; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 348-349.

⁶¹ Cass. 13 juni 1983, AR 3435 (V.D.A.B. / Cattoor), *Arr.Cass.* 1982-83, 1259.

⁶² Cass. 4 maart 1991, AR 7373 (V.D.A.B. / Reynaert), *Arr.Cass.* 1990-91, 707.

⁶³ Art. 126, eerste lid, 1° KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888.

⁶⁴ D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 347; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1406-1407 en 1409-1415.

opsomming gemaakt van wat niet onder het loonbegrip valt.⁶⁵ Deze lijsten lijken enkel exemplatief te zijn aangezien de rechtspraak zich voor een ruimer assortiment aan vergoedingen heeft dienen uit te spreken over de vraag of het al dan niet ging om loon zoals bedoeld voor de toepassing van artikel 44 KB Werkloosheidsreglementering.

50. In een recent arrest heeft het Hof van Cassatie geoordeeld dat "*de ontslagen bediende die van zijn werkgever zowel opzeggingsvergoeding als vakantiegeld bij uitdiensttreding ontvangt, [zal] slechts werkloosheidsuitkeringen geniet[en] na het verstrijken van de door de opzeggingsvergoeding gedekte periode, verlengd met de niet opgenomen vakantiedagen, gedekt door het vakantiegeld bij uitdiensttreding*".⁶⁶ Deze opzeggingstermijn kan enkele weken tot enkele maanden duren. Echter zal een pas afgestudeerde nooit voldoende anciënniteit hebben kunnen opbouwen om een opzegtermijn van langer dan 310 dagen te kunnen bekomen. Deze vergoedingen zullen aldus geen rol meer spelen bij de beoordeling van de 'zonder loon'-voorwaarde.

51. Ook de bijzondere vergoeding wegens onregelmatig ontslag wordt als loon beschouwd door de rechtspraak.⁶⁷ De bijzondere vergoeding wegens onregelmatig ontslag voor de dekking van de morele schade door dit ontslag, daarentegen, wordt niet beschouwd als zijnde loon in de zin van artikel 44 KB Werkloosheidsreglementering.⁶⁸

52. Evenmin zullen de inkomsten voortvloeiend uit een mandaat als gemeenteraadslid of uit een mandaat als lid van het OCMW beschouwd worden als loon.⁶⁹

53. Aldus zal het loonbegrip de pas afgestudeerde werkzoekende niet in de weg staan om aanspraak te kunnen maken op werkloosheidsuitkering.

1.2.2.1.3. Zonder arbeid zijn - wettelijke definitie van arbeid

54. Naast het feit dat de pas afgestudeerde geen loon mag ontvangen, mag hij ook geen arbeid uitvoeren zoals bedoeld in het KB Werkloosheidsreglementering. De wettelijke definitie van arbeid erkent twee soorten activiteiten. Enerzijds de activiteiten uitgevoerd door de persoon zelf die een deelname aan het economisch ruilverkeer inhoudt en niet slechts het beheer van eigen goederen uitmaakt. Hierbij worden bedoeld de werkzaamheden waar winst voor eigen rekening wordt nagestreefd. Dit zijn voornamelijk zelfstandige activiteiten of bestuursmandaten in vennootschappen. Anderzijds de activiteit "*verricht voor een derde, waarvoor de werknemer enig*

⁶⁵ Art. 46, §1 en §3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 489-491.

⁶⁶ Cass. (3e k.) 20 september 2010, AR S.10.0020.N (P.W. / R.V.A.), *Arr.Cass.* 2010, afl. 9, 2235; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1409-1415; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 489-491.

⁶⁷ Cass. 25 mei 1981, (R.V.A. / Detrixhe), *RW* 1982, 2838; Cass. 13 september 1982, AR 3585 (V.D.A.B. / Flockman), *RW* 1983, 1976; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1409-1415; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 489-491.

⁶⁸ Cass. 31 januari 1983-84, *RW* 1983-84, 1075; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1409-1415; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 489-491.

⁶⁹ Art. 46, §1 en §3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 489-491.

loon of materieel voordeel ontvangt dat tot zijn levensonderhoud of dat van zijn gezin kan bijdragen". Hier gaat het om werkzaamheden voor een derde met het oog op het bekomen van een inkomen, een loon.⁷⁰

55. Het gewoon beheer van eigen bezit zal aan drie cumulatieve voorwaarden dienen te voldoen om niet als arbeid gekwalificeerd te worden. Ten eerste mag er geen link zijn met enig economisch verkeer met als doel het vergaren van winst. Hier kan gedacht worden aan het verkopen of verhuren van eigen goed. Een tweede voorwaarde is dat er geen grote waardevermeerderingen mogen worden nagestreefd. Enkel de instandhouding of marginale verbeteringen zijn toegelaten. De laatste voorwaarde is dat dit gewoon beheer niet in de weg mag staan aan de inspanningen om een tewerkstelling te vinden.⁷¹

56. De getrokken grens is heel dun en de pas afgestudeerde werkzoekende zal alert moeten zijn om niet uitgesloten te kunnen worden van zijn recht op inschakelingsuitkering. Zo zal de renovatie van de eigen woning, bestaande uit afwerkings- of veranderingswerken, beschouwd worden als een activiteit van het gewone beheer van het eigen bezit. Dezelfde redenering kan gevolgd worden voor het uitvoeren van huishoudelijke taken/klusjes aan eigen goederen.⁷² Toch worden verschillende activiteiten als arbeid voor derden beschouwd. Hierbij moet gekeken worden of de activiteit al dan niet een productief karakter heeft in het maatschappelijk verkeer. Deze definitie is zeer ruim en bevat onder andere ook vriendendiensten zoals het gras van de burens maaien. Hierbij is het onbelangrijk of de pas afgestudeerde werkzoekende wel dan niet betaald wordt voor deze activiteit.⁷³

57. Wat echter ook durft voorkomen bij familiale vennootschappen is dat de pas afgestudeerde werkzoekende een bestuursmandaat heeft opgenomen in deze vennootschap. Dit is echter vaak enkel uit familiale betrokkenheid en behulpzaamheid gedaan, zonder effectief activiteiten uit te voeren of inkomsten te ontvangen. Deze uitoefening van een bestuursmandaat in een vennootschap is moeilijker te kwalificeren.⁷⁴ Zo is het Hof van Cassatie van oordeel dat dit een activiteit voor

⁷⁰ Art. 45, lid 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 344-346; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 154-155; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1417-1418 en 1385; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486; T. ZUINEN, "Mandataire de société et chômeur: un cumul presque impossible mais quels sont les critères à prendre en considération?", *JTT* 2016, afl. 1254, (315) 315-316.

⁷¹ D. HEYLEN, I. VERBEECK, L. VERMEULEN en I. VERREY, *Socialezekerheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 136; K. NEVENS, "Werkloze als vennootschapsbestuurder - Volstrekt onmogelijk?", *NJW* 2013, afl. 283, (430) 430-433; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 154-155; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1386-1387; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486.

⁷² Cass. 29 mei 1995, AR S.94.108.F (Debotte / R.V.A.), *Arr.Cass.* 1995, 527; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 154-155; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1386-1390.

⁷³ D. HEYLEN, I. VERBEECK, L. VERMEULEN en I. VERREY, *Socialezekerheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 137; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 154-155; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1390-1391.

⁷⁴ K. NEVENS, "Werkloze als vennootschapsbestuurder - Volstrekt onmogelijk?", *NJW* 2013, afl. 283, (430) 430-433; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 160-163; T. ZUINEN, "Mandataire de société et chômeur: un cumul presque impossible mais quels sont les critères à prendre en considération?", *JTT* 2016, afl. 1254, (315) 315-316.

zichzelf is die onder artikel 45, lid 1, sub 1 KB Werkloosheidsreglementering valt en aldus als arbeid beschouwd wordt.⁷⁵ Zelfs al is dit mandaat onbezoldigd, wordt dit niet gezien als een activiteit van gewoon beheer van het eigen bezit.⁷⁶ Echter heeft het Grondwettelijk Hof hier geoordeeld dat de werkzoekende de mogelijkheid moet krijgen om bewijs te leveren dat men geen beroepsactiviteit als zelfstandige uitoefent.⁷⁷ Hierbij zullen de drie bovengenoemde voorwaarden voor 'gewoon beheer' een richtsnoer kunnen vormen.⁷⁸ De pas afgestudeerde werkzoekende zou kunnen aanhalen dat hij geen enkele connectie heeft met economische activiteiten, en meer nog, dat dit mandaat op geen enkele manier in de weg staat aan zijn inspanningen om tewerkstelling te vinden. Om zich op deze uitzondering te kunnen beroepen, dient de pas afgestudeerde werkzoekende, volgens sommige rechtsleer, wel aandeelhouder in de vennootschap te zijn.⁷⁹ Volgens andere rechtsleer zorgt een "belangrijk aandelenbezit" voor een niet toegelaten cumul.⁸⁰

58. Worden niet als 'arbeid ingeschakeld in het economische ruilverkeer' beschouwd, onder andere de artistieke activiteiten⁸¹, de vrijetijdsbestedingen onder bepaalde voorwaarden en vrijwilligerswerk bij de brandweer of civiele bescherming indien ze beschouwd worden als levensgevaarlijk of zonder toekenning van voordeel.⁸² Ook ander vrijwilligerswerk kan voorwaardelijk worden verricht met behoud van de uitkeringsgerechtigdheid. Dit is handig om te weten aangezien vrijwilligerswerk vaak een mooie aanwinst is op het *curriculum vitae* van de pas afgestudeerde werkzoekende. De werkzoekende dient een schriftelijke kennisgeving van het vrijwilligerswerk te doen aan de directeur van het activeringsbureau en de directeur kan deze activiteit verbieden of onder naleving van bepaalde voorwaarden toestaan.⁸³

59. Een bijkomende activiteit mag onder bepaalde voorwaarden wel uitgeoefend worden. Hierbij wordt voor de uitkering rekening gehouden met de aangepaste berekeningswijze uit artikel 130 KB

⁷⁵ Cass. (3e k.) 3 januari 2005, AR S.04.0091.F (Office National de l'Emploi / D.P.), *Arr.Cass.* 2005, afl. 1, 1; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 160; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486.

⁷⁶ Cass. (3e k.) 30 september 2002, AR S.02.0026.N (R.V.A. / V.K.), *Arr.Cass.* 2002, afl. 9, 2000; K. NEVENS, "Werkloze als vennootschapsbestuurder - Volstrekt onmogelijk?", *NJW* 2013, afl. 283, (430) 430-433.

⁷⁷ GwH 3 november 2004, nr. 176/2004, RW 2004-05, afl. 37, 1456; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 161.

⁷⁸ K. NEVENS, "Werkloze als vennootschapsbestuurder - Volstrekt onmogelijk?", *NJW* 2013, afl. 283, (430) 430-433; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 160-163; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486; T. ZUINEN, "Mandataire de société et chômeur: un cumul presque impossible mais quels sont les critères à prendre en considération?", *JTT* 2016, afl. 1254, (315) 315-316.

⁷⁹ K. NEVENS, "Werkloze als vennootschapsbestuurder - Volstrekt onmogelijk?", *NJW* 2013, afl. 283, (430) 430-433.

⁸⁰ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1389.

⁸¹ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1398.

⁸² Art. 45, lid 4 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; R. MATTHIJSSSENS, *Vrijwilligerswerk en de werkloosheidsreglementering*, www.jura.be; J. PUT en V. VERDEYEN, *Praktijkboek sociale zekerheid - voor de onderneming en de sociale adviseur*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 475-476; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486.

⁸³ Art. 45bis, §1-2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; R. MATTHIJSSSENS, *Vrijwilligerswerk en de werkloosheidsreglementering*, www.jura.be; J. PUT en V. VERDEYEN, *Praktijkboek sociale zekerheid - voor de onderneming en de sociale adviseur*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 475-476; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1392-1393 en 1401-1402; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486; X., "[Volontariat] Activité bénévole et ONEm", *ASBL info* 2009, afl. 14, (3) 4.

Werkloosheidsreglementering.⁸⁴ Echter dient hier vermeld te worden dat dit niet van toepassing is voor de pas afgestudeerde werkzoekende aangezien de bijkomende activiteit reeds uitgeoefend diende te worden tijdens de vorige werkbetrekking. Daarenboven mag deze activiteit niet tussen 7u en 18u uitgevoerd worden.⁸⁵ Dit verhindert bepaalde activiteiten voor de pas afgestudeerde werkzoekende redelijk drastisch. Kleine bijverdiensten zullen niet langer mogelijk zijn indien men op een inschakelingsuitkering wilt kunnen terugvallen. Wat echter wel mogelijk blijft, is het behouden van een politiek mandaat zoals bijvoorbeeld het mandaat als gemeenteraadslid of het mandaat als lid van het OCMW.⁸⁶

60. Zoals blijkt uit het voorgaande is de voorwaarde dat de pas afgestudeerde werkzoekende zonder arbeid dient te zijn niet altijd even makkelijk te voldoen.

1.2.2.2. Beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt

61. De beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt valt op te delen in twee deelaspecten. Enerzijds is er het aspect dat de pas afgestudeerde werkzoekende actief naar werk dient te zoeken. Anderzijds is er de bereidheid om elke passende dienstbetrekking te aanvaarden. De wettelijke regeling inzake deze voorwaarde is terug te vinden in artikel 56-59decies KB Werkloosheidsreglementering.

62. Een belangrijk element bij de beoordeling van deze beide voorwaarden is de invulling van 'de arbeidsmarkt'. De pas afgestudeerde werkzoekende zal de arbeidsmarkt moeten nemen zoals deze zich voordoet, en niet zoals men zich deze gewent zou hebben. Onder de arbeidsmarkt wordt verstaan "*het geheel van betrekkingen, die, rekening houdend met de criteria van de passende dienstbetrekking, voor de werknemer passend zijn*".⁸⁷ Deze criteria voor passende dienstbetrekkingen worden in het MB Toepassingsregeling Werkloosheidsreglementering⁸⁸ uiteengezet.⁸⁹

63. Zowel medewerkingsplicht en de initiatiefplicht als het begrip 'passende dienstbetrekking' zullen in onderstaande subhoofdstukken besproken worden.

⁸⁴ Art. 48 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; K. STEVENS, "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, (153) 155-156; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1393; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 483-486.

⁸⁵ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1395-1396.

⁸⁶ Art. 48, §1, eerste lid, sub 2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1397; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 487-489; A. VAN REGENMORTEL (ed.), *Sociale zekerheid update 2009-2015 - 2. Rechtspraak Rechtsleer*, Brugge, Die Keure, 2016, 362-363.

⁸⁷ Art. 56, §1, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 505-506.

⁸⁸ MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593.

⁸⁹ Art. 56 in fine KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888; Art. 22 e.v. MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593.

1.2.2.2.1. Actief zoeken naar werk - twee voorwaarden

64. In het KB Werkloosheidsreglementering worden twee voorwaarden aangereikt om vast te stellen of de volledig werkloze wel dan niet voldoet aan zijn verplichting om actief naar werk te zoeken.⁹⁰ De volledig werkloze wordt gedefinieerd als de werkloze die niet verbonden is door een arbeidsovereenkomst of de deeltijdse werknemer voor de uren waarop hij gewoonlijk niet werkt.⁹¹ De pas afgestudeerde werkzoekende voldoet aan de definitie van volledig werkloze aangezien deze niet verbonden is door een arbeidsovereenkomst, noch deeltijds noch voltijds.

65. De eerste voorwaarde bestaat uit een medewerkingsplicht. De bevoegde gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling kan de pas afgestudeerde werkzoekende begeleiding, opleidingen, beroepservaring of andere aangepaste begeleiding aanbieden. De pas afgestudeerde werkzoekende dient actief en in positieve zin deel te nemen en mee te werken aan deze begeleiding.⁹²

66. Een tweede voorwaarde is dat de pas afgestudeerde werkzoekende zelf ook initiatief neemt. Men dient immers zelf ook actief naar werk te zoeken. Dit doet men door regelmatig zelf gevarieerde acties te ondernemen.⁹³ Hierbij kan het advies gegeven worden om van deze actieve zoektocht bewijsstukken te bewaren. Deze bewijzen kunnen bestaan uit sollicitatiebrieven, e-mailverkeer, afspraken voor sollicitatiegesprekken, en dergelijke.

67. Op deze initiatiefverplichting bestaan echter twee vrijstellingen.⁹⁴ Enerzijds indien de pas afgestudeerde werkzoekende kan aantonen dat een combinatie van psycho-medisch-sociale factoren zijn gezondheid en/of zijn sociale inschakeling duurzaam aantasten en hij bijgevolg de eerstvolgende 12 maanden niet in staat is om te werken. Indien dit het geval is, zal de werkzoekende een intensief specifiek begeleidingstraject van maximum 21 maanden moeten volgen. Dit met het oog op een psycho-medisch-sociale remediëring met professionele inschakeling als doel.⁹⁵

68. Anderzijds kan de pas afgestudeerde werkzoekende vrijgesteld worden van de initiatiefverplichting wanneer hij kan aantonen dat hij aan blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 33% lijdt. Ook in dit geval dient de werkzoekende een intensief begeleidingstraject te volgen. Dit traject wordt aangepast aan de gezondheidstoestand van de werkzoekende en heeft een maximale duurtijd van 12 maanden. Ook hier is het doel van deze begeleiding de professionele inschakeling.⁹⁶

⁹⁰ Art. 58, §1, tweede lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; A. VAN REGENMORTEL, L. DE MEYER en V. VERVLIET (eds.), *Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 2015, 487-488.

⁹¹ Art. 27, eerste lid, sub 1a KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1334.

⁹² Art. 58, §1, tweede lid, sub 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

⁹³ Art. 58, §1, tweede lid sub 2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1454.

⁹⁴ Art. 58, §1, derde lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1454.

⁹⁵ Art. 58, §1, derde lid, sub 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

⁹⁶ Art. 58, §1, derde lid, sub 2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1454; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-496.

69. Uit de bewoording van de wettekst kan afgeleid worden dat de voorwaarde 'actief zoeken naar werk' een middelenverbintenis is en geen resultaatsverbintenis. We kunnen spreken van een middelenverbintenis wanneer het rechtssubject onderworpen aan de uitvoering van de verbintenis een inspanningsverplichting heeft om het vooropgestelde resultaat te bekomen.⁹⁷ Het zal dus voldoende zijn als de pas afgestudeerde werkzoekende kan aantonen dat hij op een effectieve manier probeert werk te bekomen. Het feit dat er geen effectief aanbod uit de bus komt, speelt in dit geval niet mee in de beoordeling van deze voorwaarde.

70. Tijdens zijn zoektocht naar een dienstbetrekking dient de pas afgestudeerde werkzoekende ook ten alle tijden ingeschreven te zijn en te blijven als werkzoekende.⁹⁸ Dit wijst echter niet op een actieve handeling van de werkzoekende, maar eerder op zijn toestand. Zelfs indien de werkzoekende halftijds zou werken, terwijl hij als werkzoekende staat ingeschreven, kan hem niet worden verweten dat hij niet ingeschreven staat als werkzoekende.⁹⁹

1.2.2.2. De aangepaste begeleiding en de begeleidingsovereenkomst

71. De aangepaste begeleiding die hierboven reeds ter sprake is gekomen, is een uiterst sterk document voor de werkloosheidsbureaus. Indien de pas afgestudeerde werkzoekende een dergelijke overeenkomst ondertekent en zich ertoe verbindt de benodigde inspanningen te leveren, zal hij bij niet-naleving van de aangepaste begeleiding niet meer in staat zijn te beweren dat hij voldoende inspanningen heeft geleverd, noch dat de inspanningen opgenomen in de overeenkomst niet voldoende aangepast of onvoldoende geschikt waren.¹⁰⁰

72. De rechter dient, in tegenstelling tot in het gemeen contractenrecht, een volledige *hands-off* ingesteldheid aan te nemen. Met andere woorden wordt de appreciatiebevoegdheid van de rechter beperkt en kan de rechter slechts een marginale toetsing uitvoeren. De rechter kan niet oordelen over de inhoud van de vereiste engagementen noch deze matigen. De rechter is wel bevoegd om na te gaan of de werkzoekende zich naar behoren heeft gedragen in navolging van deze overeenkomst met het werkloosheidsbureau. Dit heeft het Hof van Cassatie geoordeeld in een arrest van 9 juni 2008.¹⁰¹

73. De arbeidsrechtbank van Nijvel bevestigde bovenstaande beoordeling van het Hof van Cassatie, al was het zonder verwijzing naar het desbetreffende arrest. Volgens het Hof van Cassatie gaat het hier om een toetredingsovereenkomst. Dit heeft tot gevolg dat, aangezien het over een overeenkomst gaat, deze dient te worden uitgevoerd conform het principe van de uitvoering te goeder trouw. Echter dienen de clausules van deze activeringsovereenkomst uitgelegd te worden in het voordeel van de partij die 'toetreedt' tot de overeenkomst, zijnde de pas afgestudeerde werkzoekende. De rechter voert een proportionaliteitstoets uit aangaande de vraag of de ingeroepen

⁹⁷ L. VAN VALCKENBORGH, "De kwalificatie van een verbintenis als resultaats- of middelenverbintenis", *TBBR* 2011, afl. 5, (222) 222.

⁹⁸ Art. 58, §1, lid 1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; A. HIMSCHOOT, "Student of toch werk zoeken?", *SOCWEG* 2012, afl. 18, (10) 11; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1451.

⁹⁹ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1451-1452; A. VAN REGENMORTEL, L. DE MEYER en V. VERVLIET (eds.), *Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 2015, 495-496.

¹⁰⁰ Cass. (3e k.) 9 juni 2008, AR S.07.0082.F (O.N.Em. / L.G.), *Pas*. 2008, afl. 6-7-8, 1457.

¹⁰¹ Cass. (3e k.) 9 juni 2008, AR S.07.0082.F (O.N.Em. / L.G.), *Pas*. 2008, afl. 6-7-8, 1457.

niet-uitvoering ernstig genoeg is om de sanctie, zijnde verlies of vermindering van de uitkering, te rechtvaardigen.¹⁰²

74. De volgende vraag die boven water komt drijven, is hoe deze proportionaliteitstoets wordt ingevuld. Zoals hierboven reeds gezegd, dienen de verbintenissen ten gunste van de toetredende partij, zijnde de pas afgestudeerde werkzoekende, te worden uitgelegd. Zo zal de verbintenis om vier keer per maand spontaan een kandidatuur in te dienen, worden beoordeeld als zijnde een gemiddelde, een richtsnoer. Als de werkzoekende de ene maand vijf kandidaturen heeft en de volgende slechts drie, zal de rechter niet tot een niet-nakoming van de contractuele verbintenissen besluiten.¹⁰³

75. Ook de bijzondere situatie van de pas afgestudeerde werkzoekende zelf moet in acht genomen worden. Zo heeft de Arbeidsrechtbank te Brussel geoordeeld dat het niet beschikken over een attest van goed gedrag en zeden een belangrijke hinderpaal is om deel te kunnen nemen aan de arbeidsmarkt. Het is dan ook niet geoorloofd dat andere acties dan de rehabilitatie van de werkzoekende in eerste plaats worden gevraagd door het arbeidsbureau.¹⁰⁴

76. De bovenstaande arresten dateren echter uit de periode 2007-2009. Op 16 februari 2015 heeft het Hof van Cassatie zich opnieuw uitgesproken over de voorwaarde 'actief naar werk zoeken'. Het Hof heeft in dit arrest zijn voorgaande rechtspraak verlaten door te besluiten dat uit de vaststelling dat de werkzoekende een verbintenis uit een dergelijke overeenkomst niet heeft nagekomen, niet kan worden afgeleid dat de werkzoekende niet actief naar werk zou hebben gezocht.¹⁰⁵ Deze uitspraak verschuift de balans opnieuw verder in het voordeel van de werkzoekende. Deze verbintenis heeft immers als doel om de werkzoekende een persoonlijke begeleiding te geven. Het dient als hulpmiddel voor de werkzoekende. Vóór dit arrest van 16 februari 2015 had deze overeenkomst ook een zekere bindende werking ten opzichte van de werkzoekende. Indien de pas afgestudeerde werkzoekende niet voldeed aan de overeenkomst voldeed hij mogelijks, na een proportionaliteitstoets, ook niet aan de voorwaarde 'actief naar werk zoeken'. Maar met de meer toegeeflijkere visie van het Hof van Cassatie in dit laatste arrest zou deze bindende werking verdwijnen. Hierdoor zou ook de proportionaliteitstoets zijn noodzakelijkheid verliezen en niet meer toegepast moeten worden. Het valt natuurlijk af te wachten of deze verschuiving wel zo positief is. Indien de rechtspraak dit nieuwe principe ruim gaat toepassen, verwatert heel de bedoeling van de aangepaste en geschikte begeleidingsovereenkomst. Dit terwijl deze begeleidingsovereenkomst net een hulpmiddel is om de pas afgestudeerde werkzoekende een passende arbeidsbetrekking te kunnen helpen vinden.

77. In twee arresten van het Arbeidshof, enerzijds te Brussel, anderzijds te Luik, blijft de rechtspraak vasthouden aan de proportionaliteitstoets. Zo werden interimarbeid en een taalcursus in de tweede landstaal, in casu Nederlands, als opstap gezien naar langere arbeidsbetrekkingen.¹⁰⁶ De toetsing door de rechter heeft ook nog altijd betrekking op de uitvoering te goeder trouw van de activeringsovereenkomst en de leer van overmacht. De uitvoering te goeder trouw is terug te vinden in artikel 1134 BW.¹⁰⁷ Deze rechtsregel verbiedt de partijen misbruik te maken van de rechten die

¹⁰² Arbrb. Nijvel (3e k.) 10 november 2009, nr. 09/1000/A, *Soc.Kron.* 2010, afl. 4, 207.

¹⁰³ Arbrb. Nijvel (3e k.) 10 november 2009, nr. 09/1000/A, *Soc.Kron.* 2010, afl. 4, 207.

¹⁰⁴ Arbrb. Brussel (17e k.) 26 april 2007, nr. 8746/06, *Soc.Kron.* 2009, afl. 3, 178.

¹⁰⁵ Cass. (3e k.) 16 februari 2015, AR S.13.0038.F (R.V.A. / C.N.), <http://www.cass.be>.

¹⁰⁶ Arbh. Brussel (7e k.) 10 mei 2012, nr. 2011/AB/539, *Soc.Kron.* 2014, afl. 5, 246.

¹⁰⁷ Art. 1134 Burgerlijk Wetboek.

het contract hun toekent. Opdat sprake kan zijn van misbruik volstaat niet dat een partij uitsluitend in haar eigen belang heeft gehandeld. Vereist is dat zij uit dergelijk handelen een voordeel trekt dat niet in verhouding staat tot de nadelen die er voor de andere partij uit voortvloeien.¹⁰⁸ Er is eveneens een schending van de uitvoering te goeder trouw wanneer uitvoering gevraagd wordt van een contractuele bepaling die doelloos is geworden en niet langer verantwoord is.¹⁰⁹ De leer van de overmacht is verankerd in artikel 1147 en 1148 BW.¹¹⁰ Deze leer houdt in dat wanneer een overeenkomst omwille van een oorzaak vreemd aan de schuldenaar van die overeenkomst, in dit geval de pas afgestudeerde werkzoekende, niet uitgevoerd wordt of kan worden, de schuldenaar hiervoor niet aansprakelijk kan worden gehouden.¹¹¹ De rechter heeft bij de evaluatie van het actief zoekgedrag naar werk van de pas afgestudeerde werkzoekende aldus dezelfde bevoegdheden als het arbeidsbureau bij de tussentijdse evaluaties.¹¹²

1.2.2.2.3. Bereidheid tot aanvaarding van elke passende dienstbetrekking

78. Het tweede aspect binnen de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt is de bereidheid tot aanvaarding van elke passende dienstbetrekking.¹¹³ Indien de pas afgestudeerde werkzoekende voorwaarden stelt voor zijn tewerkstelling die niet gerechtvaardigd zijn op grond van de criteria voor een passende dienstbetrekking, wordt hij geacht niet bereid te zijn tot aanvaarding van elke passende dienstbetrekking en aldus niet beschikbaar te zijn voor de arbeidsmarkt.¹¹⁴

79. Zo zal bij de beoordeling van deze wettelijke criteria aangaande de passendheid van een dienstbetrekking met een veelvoud aan elementen rekening moeten gehouden worden.¹¹⁵ De dienstbetrekking moet tijdens de eerste drie maanden van werkloosheid overeenstemmen met het aangeleerde beroep van de pas afgestudeerde werkzoekende, tenzij de kans op tewerkstelling in deze sector minimaal is.¹¹⁶ Na deze eerste drie maanden zullen andere mogelijke beroepen in aanmerking genomen kunnen worden zolang rekening wordt gehouden met de mogelijkheden en de geschiktheid van de pas afgestudeerde werkzoekende voor deze tewerkstelling¹¹⁷. De dienstbetrekking moet in een voldoende bezoldiging voorzien¹¹⁸ en onderworpen zijn aan de sociale

¹⁰⁸ Cass. (2e k.) 12 februari 2014, AR. P.13.1304.F (Belfius / V.E., V.C., V.P., V.H.), *Arr.Cass.* 2014, afl. 2, 394; Cass. (1e k.) 19 maart 2015, AR. C.13.0218.F (Ville de Dinant / Région wallonne), *Arr.Cass.* 2015, afl. 3, 785.

¹⁰⁹ Cass. 21 september 1989, AR. 8403 (Regie der Posterijen / N.V. Locabel), *Arr.Cass.* 1989-90, 92.

¹¹⁰ Art. 1147 en 1148 Burgerlijk Wetboek

¹¹¹ A. VAN OEVELEN, "Overmacht en imprevisie in het Belgische contractenrecht", *TPR* 2008, afl. 2, (603) 610.

¹¹² Arbh. Luik (6^e k.) 14 december 2012, nr. 383.833, 388.441, *Soc.Kron.* 2014, afl. 5, 248.

¹¹³ J. VAN LANGENDONCK, "De notie algemene arbeidsmarkt in de sector werkloosheid" in D. SIMOENS (ed.), *Algemene arbeidsmarkt en sociale zekerheid*, Brugge, Die Keure, 1991, (129) 129-144; X., "Passende dienstbetrekking voor werkzoekende", *NJW* 2012, afl. 255, (45) 45.

¹¹⁴ Art. 56, §1 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; A. VAN REGENMORTEL, L. DE MEYER en V. VERVLIET (eds.), *Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 2015, 489.

¹¹⁵ D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 350-352.

¹¹⁶ Art. 23 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, *BS* 25 januari 1992, 1593; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1431; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 496; X., "Passende dienstbetrekking voor werkzoekende", *NJW* 2012, afl. 255, (45) 45.

¹¹⁷ W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1431; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-495; X., "Passende dienstbetrekking voor werkzoekende", *NJW* 2012, afl. 255, (45) 45.

¹¹⁸ Art. 24 en 26 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, *BS* 25 januari 1992, 1593; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1431-1432; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-496.

zekerheidsbijdragen¹¹⁹. De verplaatsingstijd woon-werk verkeer moet in totaal minder dan vier uren bedragen.¹²⁰ Ook het gemiddeld wekelijks aantal uren dient bekeken te worden.¹²¹ Deze uren mogen, tenzij anders bepaald in het MB Toepassingsregeling Werkloosheidsreglementering, geen nachtwerk omvatten¹²².

80. Ook hier zal een aangepast en geschikt begeleidingsplan worden opgesteld ter ondersteuning van de werkzoekende.¹²³ Dit traject wordt volledig gepersonaliseerd en afgestemd op de mogelijkheden, ervaring en kunde van de werkzoekende.¹²⁴

81. Hieronder zal ingegaan worden op de bereidheid tot aanvaarding van elke passende dienstbetrekking aan de hand van enkele voorbeelden uit de rechtspraak en zal worden nagegaan of deze de criteria voor 'passende' dienstbetrekkingen vervullen.

82. In de rechtspraak wordt aanvaard dat een arbeidsongeschikte werkzoekende die door het ziekenfonds vergoed wordt, niet meer voor een gesprek kan worden opgeroepen en aldus ook niet als niet beschikbaar kan worden beschouwd.¹²⁵ Wordt ook niet als 'niet bereidwillig' beschouwd: de werkloze die de uitnodiging om een wervingsexamen van de Staat af te leggen weigert, aangezien dit, volgens de redenering van het Hof van Cassatie, niet kan worden beschouwd als een aanbod van vaste dienstbetrekking.¹²⁶ Hier zou wel geargumenteed kunnen worden dat de kans op een passende dienstbetrekking geweigerd wordt. Echter is dergelijke argumentatie nog niet doorgesijpeld in de rechtspraak.

83. Wanneer de pas afgestudeerde werkzoekende echter een voorbehoud maakt van die aard dat slechts een gedeelte van de passende en geschikte dienstbetrekkingen beschikbaar blijven, zal hij wel als onbeschikbaar voor de algemene arbeidsmarkt worden beschouwd.¹²⁷ Een voorbeeld van een dergelijk voorbehoud, hetgeen werd beschouwd als een ontbreken van bereidwilligheid door het Hof van Cassatie, is "*de werkloze die zijn bereidheid om enige dienstbetrekking te aanvaarden beperkt tot de bereidheid enkel in een ononderbroken uurregeling te werken*"¹²⁸.

84. Daarentegen is een pas afgestudeerde werkzoekende niet onbeschikbaar voor de algemene arbeidsmarkt indien zijn voorbehoud enkel betrekking heeft op de concrete arbeidsvoorwaarden van

¹¹⁹ Art. 24 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-496.

¹²⁰ Art. 25 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593; D. HEYLEN, "Werkloosheid", *TSR* 2011, bijzonder nummer, (477) 519-520; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1432; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-496; X., "Passende dienstbetrekking voor werkzoekende", *NJW* 2012, afl. 255, (45) 45.

¹²¹ Art. 27 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-496.

¹²² Art. 29 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992, 1593; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1433; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 494-496.

¹²³ Art. 56, §4 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888.

¹²⁴ Art. 56/3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, BS 31 december 1991, 29888.

¹²⁵ Arbh. Bergen (9e k.) 17 juli 2014, nr. 2013/AM/363, *JTT* 2015, afl. 1217, 205.

¹²⁶ Cass. 14 november 1973, *TSR* 1974, afl. 3, 181; zie ook W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1426.

¹²⁷ Cass. 21 februari 1983, AR 3778 (V.D.A.B. / Van Torre), *RW* 1983-84, 2313; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1445.

¹²⁸ Cass. 24 juni 1985, AR 4387 (V.D.A.B. / Pollet), *Arr.Cass.* 1984-85, 1469.

de hem aangeboden dienstbetrekking.¹²⁹ Dit houdt in dat de pas afgestudeerde werkzoekende niet zomaar elk arbeidscontract dient te aanvaarden. De rechtspraak is daarentegen wel streng, maar rechtvaardig, bij de beoordeling: het weigeren van een dienstbetrekking waarbij 's zondags arbeid dient te worden geleverd, werd door het Hof van Cassatie niet als een voorbehoud met betrekking op de concrete arbeidsvoorwaarden gezien. In casu ging het om een vrouw die geen kinderoppas kon regelen voor 's zondags en aldus niet in een bakkerij kon beginnen werken. Het Hof oordeelde dat dit voorbehoud alle dienstbetrekkingen waar 's zondagswerk mogelijk of noodzakelijk was zou uitsluiten en aldus niet in verband stond met concrete arbeidsvoorwaarden van deze enkele dienstbetrekking. De vrouw werd, *in casu*, dan ook als onbeschikbaar voor de arbeidsmarkt beschouwd.¹³⁰

85. Het is dus van belang dat voorwaarden, gesteld door de pas afgestudeerde werkzoekende, geen algemene draagkracht hebben waardoor verschillende generieke tewerkstellingsmogelijkheden uitgesloten worden. Uit de rechtspraak mag afgeleid worden dat individuele opmerkingen over een tewerkstellingsmogelijkheid de enige mogelijkheid vormen om bereidwillig te blijven.

1.2.2.2.4. Evaluatie

86. De pas afgestudeerde werkzoekende zal ook onderworpen worden aan een controle van actieve beschikbaarheid. Deze controle bestaat uit evaluatiegesprekken. De voorwaarden waaraan voldaan moet zijn, zijn opgenomen in artikel 58/2 KB Werkloosheidsreglementering. De belangrijkste voorwaarden om onderworpen te zijn aan deze controle voor de pas afgestudeerde werkzoekende zijn: dat hij niet arbeidsongeschikt mag zijn, niet vrijgesteld mag zijn van de verplichting om beschikbaar te zijn voor de arbeidsmarkt, ingeschreven is als werkzoekende en dat hij inschakelingsuitkering¹³¹ geniet.

87. De evaluatie vindt op regelmatige tijdstippen gedurende de werkloosheid plaats, minstens één keer per jaar.¹³² Bij deze evaluatiegesprekken worden de rechten van verdediging en het recht op bijstand geëerbiedigd.¹³³ De informatie die gebruikt is bij het uitvoeren van de evaluatie dient ook aan de werkzoekende te worden meegedeeld.¹³⁴ Ingeval van een negatieve evaluatie heeft de bevoegde gewestinstelling ook een motiveringsplicht, op straffe van nietigheid.¹³⁵

88. Indien er een negatieve evaluatie wordt afgegeven, dient binnen de zes maanden na deze evaluatie of na het verstrijken van de sanctie, die hiervan het gevolg is, een nieuwe evaluatie te

¹²⁹ Cass. 24 juni 1985, AR 4784 (V.D.A.B. / Viskaal), *Arr.Cass.* 1984-85, 1469; Cass. 15 mei 1995, AR S.94.0097.F (R.V.A. / Wagener), *Arr.Cass.* 1995, 476; W. VAN EECKHOUTTE, *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1445.

¹³⁰ Cass. 15 mei 1995, AR S.94.0097.F (R.V.A. / Wagener), *Arr.Cass.* 1995, 476.

¹³¹ D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358.

¹³² Art. 58/5, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358.

¹³³ Art. 58/5, derde lid, art. 58/7 en art. 58/9 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358.

¹³⁴ Art. 58/6, in fine KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358.

¹³⁵ Art. 57/8, §2, eerste lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREYNT, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358.

worden uitgevoerd.¹³⁶ De sanctie voor een negatieve evaluatie kan bestaan uit een waarschuwing, een vermindering of een uitsluiting van de inschakelingsuitkering.¹³⁷

1.2.2.3. Leeftijdsvoorwaarden

89. De pas afgestudeerde werkzoekende mag de leeftijd van 25 jaar nog niet bereikt hebben voor de indiening van zijn uitkeringsaanvraag. Dit betekent dan ook dat de beroepsinschakelingstermijn ten belope van 310 dagen moet worden doorlopen voor het bereiken van de leeftijd van 25 jaar. Ingeval van een onderbreking van de studies wegens overmacht wordt deze leeftijdsgrens gebracht op de leeftijd die de werkzoekende bereikt dertien maanden na het beëindigen van de studies.¹³⁸

90. De inschakelingsuitkering wordt verleend voor 36 maanden.¹³⁹ Het is echter mogelijk om hierna een nieuwe uitkeringsaanvraag in te dienen voor een inschakelingsuitkering met duurtijd van 6 maanden. Hiervoor mag hij evenwel de leeftijd van 25 jaar nog niet bereikt hebben of krachtens artikel 42 KB Werkloosheidsreglementering vrijgesteld zijn van de wachttijd en hij dient 165 arbeids- of gelijkgestelde dagen aan te tonen.¹⁴⁰

1.2.2.4. Andere voorwaarden

91. De pas afgestudeerde werkzoekende dient zijn verblijfplaats in België te hebben en ook effectief in België te verblijven.¹⁴¹

92. De pas afgestudeerde werkzoekende kan geen aanspraak maken op uitkeringen tijdens militieverplichtingen, voorlopige hechtenis of vrijheidsberoving.¹⁴²

¹³⁶ Art. 58/6, vierde lid KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358.

¹³⁷ Art. 58/9 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 356-358; J. VAN LANGENDONCK, A. VAN REGENMORTEL en Y. STEVENS, *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 502-505.

¹³⁸ Art. 36, §1, sub 5 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

¹³⁹ Art. 63, §2 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; S. BELLEMANS, "Nieuwe werkloosheidsmaatregelen in 2012", *SOCWEG* 2012, afl. 6, (11) 12; D. HEYLEN en I. VERREY, *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 343-444.

¹⁴⁰ Art. 63, §3 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888; S. BELLEMANS, "Nieuwe werkloosheidsmaatregelen in 2012", *SOCWEG* 2012, afl. 6, (11) 12.

¹⁴¹ Art. 66 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

¹⁴² Art. 67 KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

1.3. Maatschappelijke integratie door middel van tewerkstelling en (aanvullend) leefloon: de laatste strohalm voor de pas afgestudeerde werkzoekende

93. Een laatste mogelijkheid voor de pas afgestudeerde werkzoekende is de maatschappelijke integratie door middel van tewerkstelling en (aanvullend) leefloon. Dit is een subsidair systeem met de bedoeling ervoor te zorgen dat personen een menswaardig leven kunnen leiden.¹⁴³

94. Wanneer de pas afgestudeerde werkzoekende aanspraak kan maken op een sociale uitkering, zoals bijvoorbeeld de inschakelingsuitkering, verliest hij zijn aanspraken binnen de Wet Maatschappelijke Integratie.¹⁴⁴ Hieronder dienen ook 'sluimerende' rechten toegerekend te worden.¹⁴⁵ Als 'sluimerend' recht kan niet worden beschouwd het uitzitten van een wachttijd of beroepsinschakelingswachttijd.¹⁴⁶ Hetgeen betekent dat de pas afgestudeerde werkzoekende gedurende deze periode wel een aanspraak kan maken op maatschappelijke integratie, en meer bepaald leefloon.

95. Met de wetswijziging in 2002 door middel van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie (hierna: Wet Maatschappelijke Integratie), is ook de achterliggende gedachte veranderd. Tegenwoordig wordt gesproken over 'leefloon'. Dit begrip wijst duidelijk op twee elementen. Enerzijds het menswaardig leven en anderzijds het leveren van inspanningen om verloond te worden met een bron van inkomsten. Voor de pas afgestudeerde werkzoekende zullen deze inspanningen gericht zijn op maatschappelijke integratie en het vinden van een tewerkstelling.¹⁴⁷

96. Het recht op maatschappelijke integratie wordt op aanvraag van de pas afgestudeerde werkzoekende ofwel ambtshalve toegekend. Hier zal voorafgaand een sociaal onderzoek dienen te gebeuren om te bepalen of de pas afgestudeerde werkzoekende behoeftig is, of hij over onvoldoende bestaansmiddelen beschikt en welke de beste hulpverlening is. De beslissing aangaande de aanvraag zal steeds gemotiveerd dienen te worden.¹⁴⁸

¹⁴³ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 533; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181; D. PIETERS, "Werkbereidheid of loonbereidheid", *TSR* 2002, afl. 3, (337) 341; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 193-195.

¹⁴⁴ Art. 8, tweede lid Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 538-539; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 704.

¹⁴⁵ D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1442.

¹⁴⁶ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 538; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1444.

¹⁴⁷ D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 745; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 193 en 195-198.

¹⁴⁸ P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 184; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 708-709.

1.3.1. Drie cumuleerbare rechten

97. Het doel van de maatschappelijke integratie kan bekomen worden door middel van drie verschillende rechten. Enerzijds is er het recht op tewerkstelling, daarnaast is er het recht op leefloon en ten laatste is er het recht op een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Cumul tussen deze drie rechten is toegelaten.¹⁴⁹

1.3.2. Onderscheid op basis van leeftijd

98. Afhankelijk van de leeftijd van de aanvrager zal een voorkeur worden gegeven aan ofwel tewerkstelling ofwel uitbetaling van een leefloon. De sleutelleeftijd is hier, net als bij de inschakelingsuitkering, 25 jaar. Er worden twee categorieën erkend. De personen jonger dan 25 jaar en de personen vanaf 25 jaar.¹⁵⁰ Zoals reeds in de inleiding aangehaald, wordt er binnen deze scriptie van uitgegaan dat onze pas afgestudeerde werkzoekende jonger is dan 25 jaar.

99. Personen jonger dan 25 jaar zullen voornamelijk bijgestaan worden door middel van maatschappelijke integratie en tewerkstelling.¹⁵¹

1.3.3. Maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar

100. De pas afgestudeerde werkzoekende, zijnde een persoon jonger dan 25 jaar, zal worden bijgestaan door, in de eerste plaats, te streven naar de tewerkstelling van deze persoon binnen de eerste drie maanden.¹⁵² Deze tewerkstelling houdt ofwel een arbeidsovereenkomst ofwel een geïndividualiseerd begeleidingstraject¹⁵³ in.¹⁵⁴

¹⁴⁹ Art. 2, eerste lid Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181.

¹⁵⁰ Art. 6 en 12 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 540; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1443.

¹⁵¹ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, DOC 50 nr. 1603/001, 4-6; D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 540; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 745; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1443; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 195-198.

¹⁵² Art. 6, §1 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 758-759; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1443.

¹⁵³ Art. 11 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 758-759.

¹⁵⁴ Art. 6, §2 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 758-759; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1443; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 195-198.

101. Daarnaast kan er ook aan deze "tewerkstelling" voldaan worden door een financiële tussenkomst voor onkosten die verbonden zijn aan de inschakeling in het beroepsleven.¹⁵⁵ Anderzijds kan het OCMW de pas afgestudeerde werkzoekende zelf tewerkstellen of ter beschikking stellen van een andere werkgever. Bij deze ter beschikkingstelling kan gedacht worden aan lokale VZW's of ondernemingen dewelke een samenwerkingsakkoord met het OCMW hebben afgesloten.¹⁵⁶ Deze tewerkstelling mag echter niet langer duren dan noodzakelijk om gerechtigdheid op sociale uitkeringen te openen.¹⁵⁷ Van zodra de pas afgestudeerde werkzoekende werkloosheidsuitkering kan aanvragen, zal deze tewerkstelling door het OCMW dus beëindigd dienen te worden.

102. De maatschappelijke integratie door middel van tewerkstelling is slechts een afdwingbare inspanningsverbintenis ten opzichte van het OCMW. Een inspanningsverbintenis omdat er geen verplichting op het OCMW rust om binnen de drie maanden een tewerkstelling te regelen. Voor het OCMW dient het *bonus pater familias* beginsel gebruikt te worden als maatstaf. Dit komt erop neer dat het OCMW een normale zorg aan de dag zal moeten leggen. Het OCMW zal haar handelingen ook steeds moeten motiveren. Het is afdwingbaar omdat de arbeidsrechtbanken wel de inspanningen geleverd door het OCMW kunnen beoordelen en dit op vraag van de pas afgestudeerde werkzoekende.¹⁵⁸

103. Om de tewerkstellingskansen te verhogen kan de pas afgestudeerde werkzoekende een geïndividualiseerd project maatschappelijke integratie aanvragen of opgelegd krijgen. Dit kan vergeleken worden met de begeleidingsovereenkomst bij de inschakelingsuitkering.¹⁵⁹ Een bijkomend principe van het geïndividualiseerd project maatschappelijke integratie is dat er een evenwicht gevonden dient te worden tussen de eisen van de aanvrager, de pas afgestudeerde werkzoekende, en de toegekende hulp.¹⁶⁰ De Kamercommissie heeft zich tijdens de vergaderingen

¹⁵⁵ Art. 9 [Federale Tekst] Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 758-759; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1444.

¹⁵⁶ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 540; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 758-759; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 676; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1444; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 195-198.

¹⁵⁷ V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 676.

¹⁵⁸ D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 763-764; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1444; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 197.

¹⁵⁹ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 541; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 763-767; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 198-199.

¹⁶⁰ D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1447.

reeds de vraag gesteld hoe dit evenwicht ingevuld dient te worden. Toch heeft de Kamercommissie hier geen antwoord op geformuleerd.¹⁶¹

104. Tijdens de periode dat er naar tewerkstelling wordt gezocht, heeft de werkzoekende ook recht op een leefloon. Indien de inkomsten uit de tewerkstelling lager zijn dan het leefloon waar de werkzoekende recht op heeft, worden deze aangevuld door een leefloon tot op het niveau van het gerechtigd leefloon.¹⁶²

1.3.4. Toekenningsvoorwaarden

105. "Elke persoon heeft recht op maatschappelijke integratie."¹⁶³ Of zo staat het toch verwoord in de Wet Maatschappelijke Integratie.

106. De algemene toekenningsvoorwaarden worden opgesomd in artikel 3 Wet Maatschappelijke Integratie.¹⁶⁴ Zo moet de aanvrager cumulatief in België verblijven, meerderjarig zijn of hieraan gelijkgesteld¹⁶⁵ zijn, niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken of kunnen beschikken zoals bepaald in artikel 16 Wet Maatschappelijke Integratie, werkbereid zijn, rechten die hij kan laten gelden op Belgische of buitenlandse sociale uitkeringen ook effectief uitoefenen, en behoren tot één van de categorieën opgesomd in artikel 3, eerste lid, sub 3 Wet Maatschappelijke Integratie.¹⁶⁶

¹⁶¹ Verslag over het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 1603/4, 17; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1447.

¹⁶² Art. 10 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 544; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181-182.

¹⁶³ Art. 2, eerste lid Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610.

¹⁶⁴ Art. 3 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 748; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181; M. VENY, "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, (192) 195.

¹⁶⁵ Art. 7 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610; D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 535; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 748; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 681; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1441.

¹⁶⁶ V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 681-683; J. PUT en V. VERDEYEN, *Praktijkboek sociale zekerheid - voor de onderneming en de sociale adviseur*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 969-978.

1.3.4.1. *Verblijfplaats houdende in België*

107. Een werkelijke verblijfplaats hebbende in België wordt beschouwd als zijnde de personen dewelke op gewoontelijke en bestendige manier op het grondgebied verblijven.¹⁶⁷ Van zodra de persoon langer dan één maand in het buitenland verblijft, wordt zijn recht op leefloon geschorst.¹⁶⁸

108. Tot deze limitatieve lijst behoren de Belgische onderdanen, EU-onderdanen die een verblijfsrecht van meer dan drie maanden genieten¹⁶⁹, de vreemdelingen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, staatlozen en vluchtelingen.¹⁷⁰

109. Voor de EU-onderdanen is er echter een bijkomende voorwaarde opgenomen. Deze personen dienen immers reeds drie maanden effectief in België te verblijven.¹⁷¹ *An sich* is deze voorwaarde in overeenstemming met het EU recht volgens Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden.¹⁷²

¹⁶⁷ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 534; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 183; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 748-749; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 681; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW 2002-2003*, afl. 37, (1441) 1441.

¹⁶⁸ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 534; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 183; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 749; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 681; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW 2002-2003*, afl. 37, (1441) 1441.

¹⁶⁹ P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 183; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 751-753; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW 2002-2003*, afl. 37, (1441) 1441.

¹⁷⁰ Art. 3, eerste lid, sub 3 Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS 31 juli 2002*, 33610; D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 535; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 183; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 748-754; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 683-696; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW 2002-2003*, afl. 37, (1441) 1441.

¹⁷¹ Art. 3 eerste lid, sub 3, 2^e streepje, in fine Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS 31 juli 2002*, 33610; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 751-753; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 683.

¹⁷² Art. 24, lid 2 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 751-753.

1.3.4.2. *Werkbereidheid*

110. De pas afgestudeerde werkzoekende zal ook werkbereid dienen te zijn.¹⁷³ Vrijwilligerswerk vormt geen vrijstellingsgrond voor deze voorwaarde.¹⁷⁴ Ook het volgen van studies en opleiding vallen niet altijd te cumuleren met een voltijdse of zelfs halftijdse tewerkstelling op de arbeidsmarkt.¹⁷⁵

111. Onder werkbereid zijn valt te begrijpen dat zowel de pas afgestudeerde werkzoekende als het OCMW actief op zoek moeten naar een tewerkstelling. Daarbij komt ook dat de tewerkstelling dewelke volgens de intellectuele en fysieke mogelijkheden van de pas afgestudeerde werkzoekende passend is, aanvaard moet worden. Deze voorwaarde komt dus sterk overeen met de gelijknamige voorwaarden bij de inschakelingsuitkering. Zo komen ook het niet weigeren van tewerkstellingsaanbiedingen zonder gegronde reden of het zich niet beperken tot een bepaalde sector terug bij de maatschappelijke integratie. Voor een verdere invulling van deze begrippen wordt dan ook naar het onderdeel aangaande de inschakelingsuitkering verwezen.¹⁷⁶ Bepaalde auteurs zijn echter tegen dergelijke gelijktrekking.¹⁷⁷ De wet zelf geeft hieraangaande geen houvast.

112. Er dienen inderdaad enkele opmerkingen geformuleerd te worden ten aanzien van deze gelijktrekking. Zo zal een beslissing van het RVA dewelke de pas afgestudeerde werkzoekende als niet werkbereid bestempelt, niet door het OCMW zonder meer overgenomen mogen worden. Daarnaast volstaat het voor het OCMW dat er bijkomende opleidingen of studies gevolgd worden in plaats van effectief te solliciteren wanneer dit de kansen op de arbeidsmarkt verhoogd. Deze studies dienen wel voldoende gemotiveerd gevolgd te worden.¹⁷⁸

¹⁷³ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 536; D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 745 en 756-758; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 183; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 700; D. PIETERS, "Werkbereidheid of loonbereidheid", *TSR* 2002, afl. 3, (337) 344.

¹⁷⁴ D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 756-757; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 181.

¹⁷⁵ D. CUYPERS en D. TORFS, "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (737) 757.

¹⁷⁶ P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 183; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 701; D. PIETERS, "Werkbereidheid of loonbereidheid", *TSR* 2002, afl. 3, (337) 344; A. VAN REGENMORTEL, L. DE MEYER en V. VERVLIET (eds.), *Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 2015, 505-518.

¹⁷⁷ L. DEWEERDT en J. PUT, "Werkloosheidsverzekering" in X., *Passende arbeid en behoorlijk ontslag*, Brugge, Die Keure, 2007, (25) 50; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 700; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1442.

¹⁷⁸ V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 701-703.

1.3.4.3. *Beschikken over onvoldoende bestaansmiddelen*

113. De pas afgestudeerde werkzoekende mag niet beschikken over voldoende bestaansmiddelen. Dit is een ruim geïnterpreteerde voorwaarde. Het gaat om alle bestaansmiddelen ongeacht hun oorsprong. De bestaansmiddelen mogen niet ter beschikking zijn, er mag geen aanspraak gemaakt kunnen worden op bestaansmiddelen, noch mogen er door, al dan niet eigen, inspanningen voldoende bestaansmiddelen verworven worden.¹⁷⁹ In het Koninklijk Besluit van 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie worden verschillende bronnen van inkomsten ingedeeld als zijnde wel of niet in rekening te brengen bij de beoordeling van het beschikken over onvoldoende bestaansmiddelen.¹⁸⁰

114. Hoewel deze voorwaarde ruim wordt geïnterpreteerd, zal de pas afgestudeerde werkzoekende, afhankelijk van de graad van het begrip 'onvoldoende', aanspraak kunnen maken op ofwel een gehele of een gedeeltelijke financiële tegemoetkoming. Het is dus geen alles of niets kwestie voor de pas afgestudeerde werkzoekende.¹⁸¹

115. Hierbij komt evenwel dat het OCMW geen rekening mag houden met de reden waarom de pas afgestudeerde werkzoekende over onvoldoende bestaansmiddelen beschikt. Het OCMW mag geen rekening houden met het al dan niet 'onvrijwillig' zijn van het ontbreken van bestaansmiddelen. Dit betekent dat het OCMW geen rekening mag houden met vergissingen, nalatigheden, fouten of onwetendheden van de pas afgestudeerde werkzoekende.¹⁸²

¹⁷⁹ D. ADRIAENS, D. COENE, I. VAN DER STRAETE EN P. VERBEKE, *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 536; P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 185; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 699; D. SIMOENS, "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, (1441) 1445-1446.

¹⁸⁰ Art. 22 e.v. KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

¹⁸¹ P. DHAENENS, *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 185; V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 699.

¹⁸² V. FLOHIMONT, E. DERMINE, M. DE BERNARD DE FAUCONVAL EN J. PRUD'HOMME, "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in J. PUT en V. VERDEYEN (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving – Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, (667) 698.

Hoofdstuk 2 De coördinatie van het EU socialezekerheidssysteem

116. De Europese wetgever heeft ervoor gekozen om aan coördinatie van een Europees socialezekerheidsstelsel te werken in plaats van aan harmonisatie. Bij deze coördinatie blijven de afzonderlijke nationale stelsels behouden, er wordt dus niet voorzien in een gemeenschappelijk sociaal beleid. De nationale wetgeving is van toepassing, waar nodig aangevuld door het Unierecht.¹⁸³ Dit is van belang voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende omdat dit ertoe zal leiden dat hij op basis van EU-wetgeving geen automatische uitkeringsrechten zal kunnen doen gelden in de gastlidstaat, maar slechts een recht op gelijke behandeling met onderdanen van de gastlidstaat zal krijgen.

117. Deze Europese coördinatie vindt haar grondslag in artikel 48 Verdrag aangaande de Werking van de Europese Unie.¹⁸⁴

2.1. Het wetgevend kader

118. In dit deel zal gekeken worden wat het wetgevend kader is dat bij het coördinatiesysteem van de sociale zekerheid van de Europese Unie hoort. Dit zal opgesplitst worden in een deel voor EU-onderdanen en een deel voor de onderdanen van Noorwegen, IJsland, Lichtenstein en Zwitserland.

2.1.1. EU-onderdanen

119. In dit eerste deel zal het wetgevend kader worden besproken voor de EU-onderdanen. Dit zal enerzijds Verordening 883/2004 zijn, anderzijds zal hier ook Verordening 987/2009 besproken worden dewelke de toepassingsregels bevat voor Verordening 883/2004.

2.1.1.1. Verordening 883/2004

120. Verordening (EG) Nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel is op 1 mei 2010 toepasbaar geworden. Hoewel de Verordening zelf al van 2004 dateert, werd Verordening 883/2004 pas toepasbaar op het moment dat de Toepassingsverordening in werking trad. Dit betekent dat Verordening 883/2004 pas toepasselijk was vanaf 1 mei 2010 aangezien Toepassingsverordening 987/2009 dan pas in werking trad. De Verordening is bindend voor alle lidstaten en is rechtstreeks toepasselijk.¹⁸⁵

¹⁸³ HvJ 6 maart 1979, nr. C-100/78, ECLI:EU:C:1979:54, Rossi; HvJ 7 februari 1991, nr. C-227/89, ECLI:EU:C:1991:52, Rönfeldt; HvJ 3 april 2008, nr. C-331/06, ECLI:EU:C:2008:188, Chuck; A., CHRISTENSEN en M. MALMSTEDT, "Lex Loci Laboris versus Lex Loci Domicilii - an inquiry into the normative foundations of European social security law", *European Journal of Social Security* 2000, Volume 2/1, (69) 70; R. CORNELISSEN, "Conflicting Rules of Conflict: Social Security and Labour Law" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (255) 257; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 7; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 39; H. VERSCHUEREN, "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in B. CANTILLON, P. POPELIER en N. MUSSCHE (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (197) 201.

¹⁸⁴ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 147.

¹⁸⁵ Art. 91 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; Art. 97 Verord.Raad Nr. 987/2009, 16 september 2009 tot vaststelling van de

121. Verordening 883/2004 is een modernisering van voorgaande Verordening 1408/71¹⁸⁶ door de Europese Commissie. Het doel van de Verordening is echter ongewijzigd gebleven, namelijk het coördineren van een Europees socialezekerheidssysteem waarbij de nationale socialezekerheidswetgeving wordt gerespecteerd.¹⁸⁷ Met deze coördinatie wil men garanderen dat personen die zich binnen de EU verplaatsen slechts onderworpen worden aan één enkele nationale wetgeving. Met andere woorden, men wilt de samenloop van toepasbare nationale wetgeving uit verschillende lidstaten vermijden.¹⁸⁸

122. Deze coördinatiemethode kan ook gekoppeld worden aan de doelstelling om een gelijke behandeling te garanderen. Het is immers noodzakelijk dat, om een gelijke behandeling van alle personen te garanderen, als algemene regel de wetgeving van de lidstaat waarin de betrokkene zich bevindt als toepasselijke regeling wordt aangewezen.¹⁸⁹ Maar over de verschillende nationale lidstaten heen dient er een gelijke behandeling te zijn van alle personen binnen de Europese Unie.¹⁹⁰

2.1.1.2. Verordening 987/2009

123. Verordening (EG) Nr. 987/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) Nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels is de Toepassingsverordening horende bij Verordening 883/2004. Krachtens artikel 97 Verordening 987/2009 zijn beide Verordeningen in werking getreden op 1 mei 2010. Ook de toepassingsverordening is bindend voor de lidstaten en rechtstreeks toepasselijk.¹⁹¹ Ook deze Verordening is een modernisering van haar voorganger, namelijk Verordening 574/72.¹⁹² Voor deze scriptie is de Toepassingsverordening in mindere mate van belang.

2.1.2. Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland

124. Dit coördinatiesysteem is echter ruimer dan enkel de Europese Unie. Ook de Europese Economische Zone kan genieten van dit coördinatiesysteem. Het is dan ook van belang om hier kort op in te gaan aangezien dit de economische mogelijkheden van migrerende werkzoekenden kan beïnvloeden.

wijze van toepassing van Verordening (EG) Nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 30 oktober 2009, afl. 284, 1.

¹⁸⁶ Verord.Raad Nr. 1408/71, 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkende en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, *Pb.L.* 27 maart 1972, afl. 74, 1.

¹⁸⁷ Preambule 4 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

¹⁸⁸ Preambules 15 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

¹⁸⁹ Preambules 5 en 17 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

¹⁹⁰ Preambule 5 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; Art. 4 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

¹⁹¹ Art. 97 Verord.Raad Nr. 987/2009, 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) Nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 30 oktober 2009, afl. 284, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 10.

¹⁹² Verord.Raad Nr. 574/72, 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EEG) nr. 1408/71, betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, *Pb.L.* 5 juli 1971, afl. 149, 2.

2.1.2.1. Verordening 1408/71

125. Verordening (EEG) Nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, bleef van toepassing in Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland totdat de huidige overeenkomsten met de Europese Economische Ruimte en met Zwitserland gewijzigd werden.¹⁹³

126. Deze wijziging is in 2011-2012 gebeurd. Vanaf 1 april 2012 zijn de gemoderniseerde Coördinatieverordeningen van toepassing op Zwitserland.¹⁹⁴ Vanaf 1 juni 2012 zijn de gemoderniseerde Coördinatieverordeningen ook van toepassing op Noorwegen, IJsland en Liechtenstein.¹⁹⁵

2.1.2.2. Verordening 574/72

127. Verordening (EEG) Nr. 574/72 van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EEG) Nr. 1408/71, betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, bleef van toepassing in Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland totdat de huidige overeenkomsten met de Europese Economische Ruimte en met Zwitserland gewijzigd werden.¹⁹⁶

128. Deze wijziging is in 2011-2012 gebeurd. Vanaf 1 april 2012 zijn de gemoderniseerde Coördinatieverordeningen van toepassing op Zwitserland.¹⁹⁷ Vanaf 1 juni 2012 zijn de gemoderniseerde Coördinatieverordeningen ook van toepassing op Noorwegen, IJsland en Liechtenstein.¹⁹⁸

2.2. De vier hoofdprincipes van de EU-coördinatiemethode

129. De Commissie heeft voor de uitvoering van het coördinatiebeleid sterk ingezet op vier hoofdprincipes dewelke de ruggengraat van het coördinatiesysteem vormen.

¹⁹³ Art. 90, lid 1, sub c Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 10.

¹⁹⁴ B.Raad nr. 1/2012, 31 maart 2012 tot vervanging van bijlage II bij die Overeenkomst betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 13 april 2012, afl. 103, 51.

¹⁹⁵ B.Raad Nr. 76/2011, 1 juli 2011 tot wijziging van bijlage VI (Sociale zekerheid) en Protocol nr. 37 bij de EER-overeenkomst, *Pb.L.* 6 oktober 2011, afl. 262, 33.

¹⁹⁶ Art. 96, lid 1, sub c Verord.Raad Nr. 987/2009, 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) Nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 30 oktober 2009, afl. 284, 1.

¹⁹⁷ B.Raad nr. 1/2012, 31 maart 2012 tot vervanging van bijlage II bij die Overeenkomst betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 13 april 2012, afl. 103, 51.

¹⁹⁸ B.Raad Nr. 76/2011, 1 juli 2011 tot wijziging van bijlage VI (Sociale zekerheid) en Protocol nr. 37 bij de EER-overeenkomst, *Pb.L.* 6 oktober 2011, afl. 262, 33.

2.2.1. Wetgeving van één land

130. De Unieburger valt enkel onder de wetgeving van één land en moet dus ook maar bijdragen betalen in één land. Dit is ook van belang om conflicten tussen nationale regelgeving te voorkomen.¹⁹⁹

2.2.2. Gelijke behandeling en niet-discriminatie

131. Het principe van gelijke behandeling en het principe van niet-discriminatie zijn ook hier cruciale punten voor de Europese Unie. Dezelfde rechten en plichten als de onderdanen van het gastland vallen ook de migrerende werknemer te beurt. Men mag geen onderscheid in behandeling creëren enkel om het loutere feit dat iemand een andere nationaliteit heeft. Dit neemt natuurlijk niet weg dat er nog altijd een onderscheiden behandeling mogelijk is, maar enkel op voorwaarde dat deze objectief gerechtvaardigd en proportioneel is.²⁰⁰

2.2.3. Samentelling van tijdvakken

132. Tijdvakken worden samengeteld.²⁰¹ Dit betekent dat als je een bepaalde tijd in een bepaalde lidstaat werkt en bijdragen betaalt maar later in een andere lidstaat gaat wonen of werken, dat er in deze laatste lidstaat rekening moet worden gehouden met je reeds gewerkte tijdvakken en je reeds betaalde bijdragen.²⁰²

2.2.4. Exporteerbaarheid van sociale uitkeringen

133. Het laatste van de vier hoofdprincipes is de exporteerbaarheid van sociale uitkeringen. Als je recht hebt op een uitkering in een bepaald land, maar in een ander land woonachtig bent, kun je alsnog aanspraak maken op deze uitkering.²⁰³ Dit principe wordt uitvoeriger besproken in het volgende hoofdstuk.

¹⁹⁹ Preambule 15 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; R. CORNELISSEN, "Conflicting Rules of Conflict: Social Security and Labour Law" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (255) 258 e.v..

²⁰⁰ Preambule 9 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 18.

²⁰¹ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 17 en 38.

²⁰² Preambule 10 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; HvJ 3 april 2008, nr. C-331/06, ECLI:EU:C:2008:188, Chuck; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 17 en 38.

²⁰³ Preambule 37 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 18 en 38.

Hoofdstuk 3 De exporteerbaarheid van uitkeringen

134. De exporteerbaarheid van socialezekerheidsuitkeringen is van belang voor de pas afgestudeerde werkzoekende omdat dit hem de mogelijkheid geeft om een uitkering, dewelke hij verkregen heeft in zijn thuislidstaat, 'mee te nemen' naar de gastlidstaat om op deze manier een korte periode te kunnen overbruggen zonder zich zorgen te moeten maken over zijn uitkeringsgerechtigdheid in de gastlidstaat. Dit vereist natuurlijk wel een uitkeringsgerechtigdheid in de thuislidstaat zelf.

3.1. Exporteerbaarheid van socialezekerheidsuitkeringen

135. De exporteerbaarheid van uitkeringen is algemeen geregeld in artikel 7 Verordening 883/2004. Dit artikel geldt echter alleen indien er geen andere regeling is opgenomen in Verordening 883/2004. Voor de werkloosheidsuitkeringen is er in artikel 64 Verordening 883/2004 een specifieke regeling opgenomen. Hierdoor is artikel 7 dus niet van toepassing op werkloosheidsuitkeringen.²⁰⁴ Artikel 63 e.v. Verordening 883/2004 handelen over de exporteerbaarheid van werkloosheidsuitkeringen. Deze exporteerbaarheid is, in vergelijking met andere uitkeringen, beperkt.²⁰⁵ In het licht van deze scriptie is artikel 64 Verordening 883/2004 van belang.

3.1.1. Formele voorwaarden

136. De pas afgestudeerde werkzoekende dient, gedurende minstens vier weken, te zijn geregistreerd als werkzoekende en zich beschikbaar te stellen voor de arbeidsmarkt in de bevoegde lidstaat.²⁰⁶ De bevoegde lidstaat is de lidstaat van waaruit de werkloze de werkloosheidsuitkering wenst te exporteren, zijnde België binnen het bereik van deze scriptie. Daarnaast is het eveneens noodzakelijk dat de pas afgestudeerde werkzoekende ingeschreven is als werkzoekende in de gastlidstaat, zijnde de lidstaat waar de werkzoekende zich naartoe begeeft. Deze inschrijving in de gastlidstaat dient te gebeuren binnen de zeven dagen vanaf de dag dat men niet meer beschikbaar is voor de arbeidsmarkt in de bevoegde lidstaat. Het is dus mogelijk dat de pas afgestudeerde werkzoekende gedurende maximum zeven dagen noch in de bevoegde lidstaat noch in de gastlidstaat beschikbaar is voor de arbeidsmarkt.²⁰⁷

²⁰⁴ Art. 7 en 64 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 383 e.v.; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 269.

²⁰⁵ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 289.

²⁰⁶ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 286-288; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 290.

²⁰⁷ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 286-288; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 290.

3.1.2. Exporteringstermijn

137. Een werkloosheidsuitkering of inschakelingsuitkering kan normaal gezien slechts gedurende drie maanden geëxporteerd worden.²⁰⁸ De bevoegde instanties kunnen deze termijn echter verlengen tot maximum zes maanden. Hierbij dient echter wel de kanttekening gemaakt te worden dat het recht op werkloosheidsuitkering binnen de drie maanden zou vervallen indien de pas afgestudeerde werkzoekende voor minder dan drie maanden in de bevoegde lidstaat zou blijven. De geëxporteerde uitkering wordt dan slechts voor deze beperktere termijn toegekend.²⁰⁹

138. Een vernieuwing in Verordening 883/2004 ten opzichte van Verordening 1408/71 is dat het nu mogelijk is om meermaals gebruik te maken van de exporteerbaarheid van uitkeringen. Voorheen kon men slechts éénmaal gebruik maken van het toenmalig artikel 69 Verordening 1408/71 tussen twee perioden van tewerkstelling. In het vernieuwde artikel 64 Verordening 883/2004 is het mogelijk om meermaals gebruik te maken van deze mogelijkheid. Echter dient wel telkens de maximum duur van drie (of zes) maanden gerespecteerd te worden.²¹⁰

139. Indien de pas afgestudeerde werkzoekende niet voor het eindigen van deze periode van drie (of zes) maanden terugkeert naar de bevoegde lidstaat, verliest hij zijn gerechtigdheid op werkloosheidsuitkering. De nationale wetgeving van de bevoegde lidstaat mag echter wel milder zijn.²¹¹

140. Krachtens artikel 64(2) *in fine* staat het de bevoegde lidstaat vrij om de tijdslimiet om terug te keren met behoud van gerechtigdheid op werkloosheidsuitkering te verlengen.²¹² Volgens de redenering van het Hof in de *Coccioli* zaak hebben de nationale instellingen een ruime discretiemarge in de toepassing van deze regel. Zo dient een verzoek tot verlenging niet per se voor het verstrijken van de termijn te gebeuren. Het Hof wijst hier op het begrip '*exceptional cases*' hetgeen volgens het Hof niet enkel wijst op de terugkeer van de werkloze maar ook kan wijzen op de indiening van een verzoek tot verlenging.²¹³

3.1.3. Uitbetaling door de bevoegde lidstaat

141. Sinds de inwerkingtreding van Verordening 883/2004 is het ook de bevoegde lidstaat die de uitkering rechtstreeks aan de pas afgestudeerde werkzoekende betaalt. Onder het systeem van Verordening 1408/71 was het de gastlidstaat die de uitkeringen betaalde aan de werkzoekende en

²⁰⁸ Art. 64 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; HvJ 18 juli 2006, nr. C-406/04, ECLI:EU:C:2006:491, De Cuyper; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 290; H. VERSCHUEREN, "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in B. CANTILLON, P. POPELIER en N. MUSSCHE (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (197) 205.

²⁰⁹ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 290.

²¹⁰ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 389; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 290.

²¹¹ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 288; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 290-291 en 293.

²¹² Art. 64(2) *in fine* Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

²¹³ HvJ 20 maart 1979, nr. C-139/78, ECLI:EU:C:1979:75, *Coccioli*.

zelf terugbetaald werd door de bevoegde lidstaat. Dit systeem was echter suboptimaal aangezien deze terugbetaling soms nogal op zich durfde laten wachten.²¹⁴

3.1.4. Uitzonderingen en beperkingen op het beginsel van exporteerbaarheid

142. Op het beginsel van exporteerbaarheid van sociale uitkeringen kunnen wel uitzonderingen bestaan. In *Bartlett e.a.* heeft het Europees Hof van Justitie aanvaard dat de Europese wetgever op basis van artikel 48 VWEU, betreffende het vrij verkeer, beperkingen mag invoeren op dit beginsel.²¹⁵ In *Petersen* heeft het Hof van Justitie weerhouden dat krachtens artikel 45 VWEU (toenmalig artikel 39 EG), wat betrekking heeft op het vrij verkeer van werknemers, beperkingen op de exporteerbaarheid van werkloosheidsuitkeringen in de zin van artikel 4, lid 1, sub g, van Verordening (EEG) Nr. 1408/71²¹⁶ slechts mogelijk zijn indien deze beperkingen objectief gerechtvaardigd en evenredig zijn.²¹⁷

143. Wettelijke beperkingen op de exporteerbaarheid van sociale uitkeringen dienen restrictief te worden geïnterpreteerd. Zolang de Europese wetgever niet anders heeft bepaald, blijft het principe van exporteerbaarheid van toepassing.²¹⁸

3.2. Exporteerbaarheid van bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen

144. Noch artikel 7 noch Titel III van Verordening 883/2004 zijn van toepassing op de uitkeringen die onder het toepassingsgebied van artikel 70 Verordening 883/2004 vallen. De afwijking op de exporteerbaarheid van niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen is het gevolg van een politiek compromis uit 1992.²¹⁹

3.2.1. Het politiek compromis uit 1992 en de invoering van een verblijfsvoorwaarde

145. Dankzij Verordening (EEG) 1247/92 ter wijziging van Verordening 1408/71 was het mogelijk om aan de uitkeringen opgenomen in Annex IIa²²⁰ een verblijfsvoorwaarde te koppelen. Dit houdt in dat, indien er een dergelijke verblijfsvoorwaarde wordt ingevoerd, de uitkering niet langer

²¹⁴ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 39; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 293.

²¹⁵ HvJ 5 mei 2011, nr. C-537/09, ECLI:EU:C:2011:278, *Bartlett e.a.*

²¹⁶ Huidig art. 3, lid 1, sub h Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

²¹⁷ HvJ 11 september 2008, nr. C-228/07, ECLI:EU:C:2008:494, *Petersen*.

²¹⁸ HvJ 4 november 1997, nr. C-20/96, ECLI:EU:C:1997:518, *Snares*; HvJ 8 maart 2001, nr. C-215/99, ECLI:EU:C:2001:139, *Jauch*; zie ook HvJ 31 maart 1977, nr. C-87/76, ECLI:EU:C:1977:60, *Bozzone*; HvJ 5 mei 1983, nr. C-139/82, ECLI:EU:C:1983:126, *Piscitello*; HvJ 24 februari 1987, nr. 379/85, 380/85, 381/85 en 93/86, ECLI:EU:C:1985:336, *Giletti e.a.*; HvJ 12 juli 1990, nr. C-236/88, ECLI:EU:C:1990:303, *Commissie v France*.

²¹⁹ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 422-423.

²²⁰ Nu Annex X Verordening 883/2004.

exporteerbaar is naar een andere EU-lidstaat.²²¹ De migrant zou aldus niet langer kunnen genieten van deze uitkeringen uit zijn thuisland, maar hij is wel gerechtigd op uitkeringen uit deze Annex in de gastlidstaat.²²²

146. Deze beperking van de exporteerbaarheid werd ingegeven door het feit dat deze uitkeringen niet door middel van premies of bijdragen werden gefinancierd en dat deze uitkeringen ter bescherming van een minimum levensstandaard in die welbepaalde lidstaat dienden.²²³ Het feit dat de migrant gerechtigd is op dergelijke uitkeringen in het gastland wordt gerechtvaardigd als zijnde een compensatie voor de niet-exporteerbaarheid van de uitkeringen.²²⁴

3.2.2. Het Hof van Justitie staat afwijkingen krachtens het politiek compromis toe maar nuanceert

147. In de navolging van dit politiek compromis heeft het Hof van Justitie toegestaan dat lidstaten afwijken van het beginsel van exporteerbaarheid door het invoeren van een verblijfsvoorwaarde voor uitkeringen indien de betrokken uitkeringen een connectie hebben met het sociale leefmilieu.²²⁵ In uitzonderlijke gevallen²²⁶ heeft het Hof voor economisch actieve migranten de werkstaat wel verplicht de niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen, opgenomen in annex IIa, te exporteren naar de lidstaat van woonplaats.

148. In de *Hendrix* zaak ging het over een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering dewelke aldus niet kon worden geëxporteerd. Als gevolg hiervan verloor mr. Hendrix zijn uitkering wanneer hij vanuit Nederland naar België verhuisde. Mr. Hendrix behield volgens het Hof zijn sociaaleconomische banden met Nederland door de link tussen zijn werk en de Wajong-uitkering. De intrekking van deze uitkering zou volgens het Hof een obstakel vormen voor het vrij verkeer van personen. Het Hof oordeelde dat de woonplaatsvereiste van de uitkering enkel gebruikt kan worden als deze objectief gerechtvaardigd kan worden en niet verder gaat dan noodzakelijk.²²⁷

²²¹ Verord.Raad Nr. 1247/92, 30 april 1992 tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, *Pb.L.* 19 mei 1992, afl. 136, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 39-40; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 66.

²²² HvJ 4 november 1997, nr. C-20/96, ECLI:EU:C:1997:518, Snares; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 422-423; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 66.

²²³ HvJ 29 april 2004, nr. C-160/02, ECLI:EU:C:2004:269, Skalka; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 159.

²²⁴ R. CORNELISSEN, "EU Regulations on the Coordination of Social Security Systems and Special Non-Contributory Benefits: A Source of Never-Ending Controversy" in E. GUILD, S. CARRERA en K. EISELE (eds.), *Social Benefits and Migration. A Contested Relationship and Policy Challenge in the EU*, Brussel, Centre for European Policy Studies (CEPS), 2013, (82) 91.

²²⁵ HvJ 4 november 1997, nr. C-20/96, ECLI:EU:C:1997:518, Snares; HvJ 6 juli 2006, nr. C-154/06, ECLI:EU:C:2006:449, Kersbergen-Lap en Dams-Schipper; HvJ 5 mei 2011, nr. C-537/09, ECLI:EU:C:2011:278, Bartlett e.a..

²²⁶ Zie bijvoorbeeld: HvJ 11 september 2007, nr. C-287/05, ECLI:EU:C:2007:494, Hendrix.

²²⁷ HvJ 11 september 2007, nr. C-287/05, ECLI:EU:C:2007:494, Hendrix; R. FERNHOUT, "Recent Case Law on Social Benefits and Family Reunification" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (87) 91-92.

149. Het Hof stelde dat aangezien de uitkering sterk gelinkt was aan de socio-economische situatie van de lidstaat, de woonplaatsvereiste opgelegd door de Nederlandse wetgeving objectief gerechtvaardigd kan worden.²²⁸

150. Voor de noodzakelijkheid van de maatregel keek het Hof naar de vraag of de toepassing van deze woonplaatsvereiste een belemmering vormde voor het recht op vrij verkeer van personen. De nationale regel stelde expliciet dat de woonplaatsvereiste kon worden opgeheven indien de toepassing leidt tot een 'onacceptabele graad van oneerlijkheid'. Het Hof oordeelde dat het de taak van de nationale hoven en rechtbanken is om nationaal recht te interpreteren in het licht van het Unierecht (toen nog gemeenschapsrecht). *In casu* moest aldus geoordeeld worden dat de woonplaatsvereiste leidde tot een onacceptabele graad van oneerlijkheid.²²⁹

3.2.3. Verordening 883/2004 en de *Brey* zaak

151. Deze wettelijke regeling is overgenomen in de nieuwe Verordening 883/2004 in artikel 70(4) en Annex X. De woonplaats van de aanvrager wordt gedefinieerd in artikel 1(j) van de Verordening als zijnde de plaats waar de persoon gewoonlijk verblijft.²³⁰

152. Echter wijkt het Hof van Justitie in de *Brey* zaak volledig af van dit politieke compromis van 1992. Uit de uitspraak van het Hof mag afgeleid worden dat bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen in alle omstandigheden geëxporteerd kunnen worden vanuit de thuislidstaat naar een andere lidstaat.²³¹ Dit zien we ook terugkomen in andere rechtspraak van het Hof.²³² De enige voorwaarde die het Hof van Justitie hiervoor lijkt te gebruiken in haar rechtspraak, is het bestaan van een reële link met de thuislidstaat.²³³

3.3. Wat betekent dit voor de Belgische pas afgestudeerde werkzoekende?

153. Vooreerst is het van belang om de kwalificatie van de voor de pas afgestudeerde werkzoekende beschikbare uitkeringen te bekijken. Een Belgische inschakelingsuitkering kan niet beschouwd worden als een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering omdat deze niet is opgenomen in Annex X bij Verordening 883/2004. De mogelijkheid tot maatschappelijke integratie voor de pas afgestudeerde werkzoekende dient als sociale bijstand gekwalificeerd te worden.

²²⁸ HvJ 11 september 2007, nr. C-287/05, ECLI:EU:C:2007:494, Hendrix.

²²⁹ HvJ 11 september 2007, nr. C-287/05, ECLI:EU:C:2007:494, Hendrix; R. FERNHOUT, "Recent Case Law on Social Benefits and Family Reunification" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (87) 91-92.

²³⁰ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 66.

²³¹ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 164.

²³² HvJ 26 oktober 2006, nr. C-192/05, ECLI:EU:C:2006:676, Tas-Hagen en Tas; HvJ 23 oktober 2007, nr. C-11/06 en C-12/06, ECLI:EU:C:2007:626, Morgan en Bucher; HvJ 22 mei 2008, nr. C-499/06, ECLI:EU:C:2008:300, Nerkowska; HvJ 18 juli 2013, nr. C-523/11 en C-585/11, ECLI:EU:C:2013:524, Prinz en Seeberger; HvJ 24 oktober 2013, nr. C-220/12, ECLI:EU:C:2013:683, Thiele Meneses.

²³³ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 164.

154. Wanneer de pas afgestudeerde werkzoekende een inschakelingsuitkering krijgt, zal deze onder de voorwaarde uiteengezet in 3.1 geëxporteerd kunnen worden. Dit kan meermaals gedaan worden indien de pas afgestudeerde om de 3 maanden naar de thuislidstaat terugkeert. Hierbij moet wel gewezen worden op het feit dat de wachttijd van 310 dagen voor de nodige vertraging zal zorgen wanneer we het over de pas afgestudeerde migrerende werkzoekende hebben dewelke zo snel mogelijk naar het buitenland wilt kunnen vertrekken.

155. Wanneer de pas afgestudeerde migrerende werkzoekende kan genieten van bijstand door maatschappelijke integratie is export niet mogelijk. Een socialebijstandsuitkering is immers niet vatbaar voor export.

156. Het zal dus heel moeilijk zijn voor de pas afgestudeerde werkzoekende om zich fysiek naar een gastlidstaat te verplaatsen om daar werk te gaan zoeken en alsnog aanspraak te kunnen maken op een uitkering uit zijn thuislidstaat België. Wel kan hij proberen aanspraak te maken op een uitkering in de gastlidstaat zelf.

Hoofdstuk 4 De obstakels voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende krachtens het Europees coördinatiemodel aangaande zijn/haar uitkeringsgerechtigdheid

157. In dit hoofdstuk zal onderzocht worden welke obstakels de pas afgestudeerde werkzoekende zal tegenkomen wanneer hij uitkeringsgerechtigdheid wilt genieten in de gastlidstaat.

158. Enerzijds zal gekeken worden welke obstakels voortvloeien uit het toepassingsgebied van de relevante Europese instrumenten. Meer bepaald gaat het dan om Verordening 883/2004²³⁴, Verordening 492/2011²³⁵ en Richtlijn 2004/38²³⁶.

159. Anderzijds zal nagegaan worden hoe de rechtspraak een invloed heeft gehad in het vormen of wegnemen van obstakels. In dit tweede deel zal ingegaan worden op de woonplaatsvereiste en de 'reële link'-vereiste.

4.1. Obstakels voortvloeiend uit het toepassingsgebied van de Europese instrumenten aangaande sociale zekerheid en vrij verkeer van personen

160. In het onderstaande deel zal nagegaan worden op welke obstakels de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende kan stuiten wanneer hij zijn rechten uit de wettelijke instrumenten wilt gebruiken. Wat deze rechten concreet inhouden zal in hoofdstuk 5 besproken worden.

161. Dit deel zal algemener dienen te blijven dan andere delen van deze scriptie aangezien niet elke mogelijke uitkering in elke mogelijke lidstaat gebruikt en getoetst kan worden in deze bespreking.

4.1.1. Verordening 883/2004

162. Verordening 883/2004 heeft vier cumulatieve toepassingsvoorwaarden. Vooreerst dient er een grensoverschrijdend element voorhanden te zijn. Oftewel: de feiten moeten meer dan één lidstaat beslaan. Daarnaast dient de betrokken persoon binnen het personeel toepassingsgebied van de Verordening te vallen. De uitkering moet binnen het materieel toepassingsgebied van de Verordening vallen. Ten laatste moet de situatie zich voordoen binnen het territoriaal toepassingsgebied van de Verordening. Deze vier toepassingsvoorwaarden zullen in onderstaand gedeelte onderzocht worden op obstakels voor de pas afgestudeerde werkzoekende.

4.1.1.1. *Er is een grensoverschrijdend element voorhanden*

163. De makkelijkste manier om deze voorwaarde te vervullen, en tevens degene die gebruikt wordt door de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, is het zich verplaatsen naar een

²³⁴ Aangaande het Europese coördinatiesysteem voor de sociale zekerheid.

²³⁵ Aangaande het vrij verkeer van werkers binnen de EU

²³⁶ Aangaande het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden

andere lidstaat. Met andere woorden, het gebruik maken van het recht op vrij verkeer van personen.²³⁷ Er moet aldus een landsgrens overschreden worden.²³⁸ Deze toepassingsvoorwaarde vormt dus geen obstakel voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

4.1.1.2. Personeel toepassingsgebied: het probleem van de voorwaarde 'rechtssubject onder de wetgeving van een lidstaat'

164. Artikel 2 Verordening 883/2004 stelt dat het van toepassing is op "onderdanen van een lidstaat, staatlozen en vluchtelingen, die in één van de lidstaten wonen, en op wie de wetgeving van één of meer lidstaten van toepassing is of geweest is, alsmede op hun gezinsleden en hun nabestaanden".²³⁹ Daarnaast is deze Verordening ook van toepassing op onderdanen van Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland.²⁴⁰

165. De nationaliteitsvereiste dient niet getoetst te worden aan het ogenblik waarop men een aanvraag indient. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat deze voorwaarde getoetst dient te worden aan de perioden waarin de betrokken persoon gewerkt heeft of onder de socialezekerheidswetgeving van de lidstaat viel.²⁴¹

166. Binnen het personeel toepassingsgebied van de Verordening wordt geen beperking ingevoegd dat deze enkel van toepassing zou zijn op werknemers of zelfstandigen. Verordening 883/2004 is van toepassing op alle onderdanen van een lidstaat.²⁴² Met de invoering van Verordening 883/2004 is het personeel toepassingsgebied van de Verordening uitgebreid van 'werknemers en zelfstandigen' naar 'alle inwoners'.²⁴³

167. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal als mogelijk obstakel enkel de voorwaarde 'rechtssubject onder de wetgeving van een lidstaat' tegenkomen. De nationaliteitsvoorwaarde wordt voldaan door het behoren tot de definitie van EU-werkzoekende zelf.

168. De voorwaarde dat de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende een rechtssubject onder de wetgeving van een lidstaat dient te zijn, vereist dat de persoon in kwestie het rechtssubject is of is geweest van minstens één lidstaat. Indien de persoon niet onder de wetgeving van een lidstaat valt of in het verleden gevallen heeft, kan deze Verordening niet worden ingeroepen.²⁴⁴

²³⁷ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 73-74; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 27-28.

²³⁸ HvJ 22 september 1992, nr. C-153/91, ECLI:EU:C:1992:354, Petit; HvJ 1 april 2008, nr. C-212/06, ECLI:EU:C:2008:178, Government of the French Community and Walloon Government v Flemish Government; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 74.

²³⁹ Art. 2 (1) Verord. Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 38.

²⁴⁰ B.Raad Nr. 76/2011, 1 juli 2011 tot wijziging van bijlage VI (Sociale zekerheid) en Protocol nr. 37 bij de EER-overeenkomst, *Pb.L.* 6 oktober 2011, afl. 262, 33; B.Raad nr. 1/2012, 31 maart 2012 tot vervanging van bijlage II bij die Overeenkomst betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 13 april 2012, afl. 103, 51; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 38.

²⁴¹ HvJ 12 oktober 1978, nr. C-10/78, ECLI:EU:C:1978:181, Belhouab.

²⁴² F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 39.

²⁴³ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 12.

²⁴⁴ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 74; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 39.

169. Echter niet elke wetgeving volstaat. Een mogelijk obstakel is dat enkel de wetgeving dewelke zelf onder het toepassingsgebied van de Verordening valt, volstaat om aan deze voorwaarde te voldoen.²⁴⁵ Het Hof heeft hierover geoordeeld in de *Kuusijärvi* zaak en de *Martinez Sala* zaak. Volgens deze rechtspraak is aan deze voorwaarde voldaan indien de persoon in kwestie onderworpen was aan een algemeen of specifiek socialezekerheidssysteem ongeacht het al dan niet bestaan van een tewerkstellingsrelatie en ongeacht of dit was voor één risico of een veelvoud aan risico's.²⁴⁶ Deze redenering kan ook gebruikt worden om de pas afgestudeerde werkzoekende binnen deze toepassingsvoorwaarde te laten vallen. Hiervoor kan gesteund worden op het feit dat de pas afgestudeerde werkzoekende in België bijvoorbeeld beroep doet op een inschakelingsuitkering en de wachttijd hiertoe aanvat. De regeling aangaande inschakelingsuitkering is geregeld in het KB Werkloosheidsreglementering hetgeen zelf binnen het toepassingsgebied van artikel 3 Verordening 883/2004 valt, zoals hieronder uiteengezet.

4.1.1.3. Materieel toepassingsgebied

170. Het materieel toepassingsgebied van Verordening 883/2004 is terug te vinden in artikel 3 van de Verordening. In dit artikel wordt aan de hand van een oplistings weergegeven welke takken van de sociale zekerheid binnen het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 vallen.²⁴⁷ Het mogelijk obstakel hierbij is dat de lijst uit artikel 3 een limitatieve lijst is.²⁴⁸ Enkele van de meest vooraanstaande takken uit artikel 3 Verordening 883/2004 zijn onder andere prestaties bij ziekte, uitkeringen bij invaliditeit, uitkeringen bij ouderdom, moederschaps- en vaderschapsuitkeringen en de uitkeringen bij werkloosheid. Deze laatste is het centrale punt van deze scriptie en is terug te vinden in artikel 3, lid 1, sub h van de Verordening.²⁴⁹

171. In de toepassing van dit artikel rijzen twee bijkomende vragen. Enerzijds de vraag of een uitkering deel uitmaakt van de wetgeving, aangezien het materieel toepassingsgebied van de Verordening beperkt is tot wetgeving. En anderzijds de vraag of de uitkering gekwalificeerd kan worden als een uitkering binnen het materieel toepassingsgebied. Indien beide vragen positief beantwoord worden, is de Verordening toepasbaar op de uitkering en zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende beroep kunnen doen op de Verordening, ongeacht of de uitkering deel uitmaakt van een algemeen of speciaal socialezekerheidssysteem of dat de uitkering wel of niet op premie- of bijdragebetaling berust.²⁵⁰

²⁴⁵ Zie 'materieel toepassingsgebied'.

²⁴⁶ HvJ 12 mei 1998, nr. C-85/96, ECLI:EU:C:1998:217, *Martinez Sala* ; HvJ 11 juni 1998, nr. C-275/96, ECLI:EU:C:1998:279, *Kuusijärvi*.

²⁴⁷ Art. 3 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 12.

²⁴⁸ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 12.

²⁴⁹ Art. 3 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

²⁵⁰ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 51-52.

4.1.1.3.1. Wetgeving

172. Het materieel toepassingsgebied van Verordening 883/2004 is beperkt tot uitkeringen die geregeld worden door wetgeving.²⁵¹ In artikel 1(I), lid 1 Verordening 883/2004 wordt wetgeving beschreven als zijnde: "de wetten, regelingen, statutaire bepalingen en alle andere uitvoeringsmaatregelen die betrekking hebben op de in artikel 3, lid 1, bedoelde takken van sociale zekerheid".²⁵² Om dit artikel beter te kunnen begrijpen, dient gekeken te worden naar de kwalificatie van de verschillende uitkeringen onder de Verordening.

4.1.1.3.2. Kwalificatie van uitkeringen

173. De kwalificatievraag is niet enkel van belang om te bepalen of de Verordening al dan niet van toepassing is maar ook, indien de uitkering onder het toepassingsgebied van de Verordening valt, onder welk coördinatiesysteem het dan valt. De Verordening heeft immers een algemeen deel, gevolgd door een zeer uitgebreid deel aangaande verschillende specifieke categorieën van uitkeringen.

4.1.1.3.2.1. Socialezekerheidsuitkeringen: het belang van de constitutieve elementen

174. Een belangrijk punt bij het kwalificeren van uitkeringen werd gemaakt in de *Hoever en Zachow* zaak²⁵³. De Duitse overheid constateerde dat een kinderbijslag niet hetzelfde doel had als een gezinsbijslag zoals bedoeld in de Verordening. Het Hof aanvaardde deze argumentatie niet en oordeelde dat het doel wel samenviel. Het Hof oordeelde dat bij de afweging of een uitkering al dan niet onder het materieel toepassingsgebied van de Verordening valt, de constitutieve elementen van de uitkering bekeken dienen te worden. Dit zijn voornamelijk het doel en de voorwaarden ter verkrijging van deze uitkering. Er dient dus niet te worden gekeken welke kwalificatie de uitkering krijgt in het nationale recht.²⁵⁴ In het geval van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal de inschakelingsuitkering aan deze test onderworpen moeten worden.

175. We hebben reeds gezien dat de regeling aangaande de uitkering opgenomen dient te zijn in wetgeving. De volgende vraag is dan ook of slechts enkele bepalingen van een wettelijke regeling binnen het toepassingsgebied van de Verordening kunnen vallen? En ook de omgekeerde vraag, als een wettelijke regeling onder het toepassingsgebied van de Verordening valt, vallen dan alle bepalingen van die regeling automatisch onder het toepassingsgebied van de Verordening?

176. De eerste vraag is beantwoord in de *Paletta* zaak waarin het Hof oordeelde dat indien een wettelijke regeling zelf niet binnen het toepassingsgebied van de Verordening viel, een enkele of enkele welbepaalde bepalingen wel degelijk onder het toepassingsgebied van de Verordening konden vallen als ze aan de voorwaarden voldeed/voldeden.²⁵⁵

²⁵¹ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 80.

²⁵² Art. 1(I), eerste lid Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 62-63.

²⁵³ HvJ 10 oktober 1996, nr. C-245/94 en C-312/94, ECLI:EU:C:1996:379, *Hoever en Zachow*; zie ook HvJ 11 juni 1998, nr. C-275/96, ECLI:EU:C:1998:279, *Kuusijärvi*.

²⁵⁴ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 56.

²⁵⁵ HvJ 3 juni 1992, nr. C-45/90, ECLI:EU:C:1992:236, *Paletta*.

177. De tweede vraag werd, op gelijkaardige wijze, beantwoord in de *Rheinhold en Mahla* zaak. In deze zaak ging het over de aansprakelijkheid van een derde partij en de daarbij horende verplichtingen. Het Hof oordeelde dat zelfs indien een wettelijke regeling binnen het toepassingsgebied van de Verordening valt, bepalingen uit deze regeling buiten het toepassingsgebied van de Verordening kunnen vallen indien ze geen directe en voldoende relevante link vertonen met de in de lijst opgenomen systemen uit artikel 3(1) Verordening 883/2004. *In casu* had de bepaling aangaande derde-aansprakelijkheid geen directe en voldoende relevante link met de in de lijst opgenomen systemen.²⁵⁶

178. In de *Commission versus France* zaak volgde het Hof de redenering uit *Rheinhold en Mahla* om tot de conclusie te komen dat het gehele socialezekerheidssysteem van een lidstaat onder het toepassingsgebied van het Unierecht (toen Gemeenschapsrecht) valt. De beslissende factor in de bepaling of Verordening 883/2004 toepasselijk is op een bepaling uit dit systeem is de directe en voldoende relevante link met artikel 3(1) Verordening 883/2004. In deze zaak kwam het Hof tot het oordeel dat een belasting die deze voorwaarde vervulde eveneens onder het toepassingsgebied van de Verordening kon vallen. *In casu* ging het over een algemene belasting voor het recupereren van kosten gemaakt door het algemene socialezekerheidsstelsel van Frankrijk. Het Hof vond dit een voldoende link aangezien de belasting de bedoeling had om het toekomstig equilibrium van de sociale zekerheid te bewaren.²⁵⁷ Het is dus mogelijk dat een belasting onder het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt en er aldus een conflict bestaat wanneer personen reeds een gelijkaardige bijdrage hebben betaald in een ander land, bijvoorbeeld het werkland.

179. Gebaseerd op deze feiten zal de inschakelingsuitkering mijn inziens ook onder het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 geplaatst kunnen worden. Verschillende bepalingen van de inschakelingsuitkering vallen samen met deze van de werkloosheidsuitkering, dewelke letterlijk vermeld staat in artikel 3 Verordening 883/2004. Daarnaast lijkt er geen reden voorhanden om te besluiten dat de bepalingen specifiek voor de inschakelingsuitkering uitgesloten dienen te worden van het toepassingsgebied van Verordening 883/2004.

4.1.1.3.2.2. Socialebijstandsuitkeringen en hybride uitkeringen

180. Krachtens artikel 3(5) Verordening 883/2004 is de Verordening niet van toepassing op sociale bijstand. Zoals wel vaker het geval²⁵⁸ bij Verordening 883/2004 wordt er geen definitie van het begrip 'sociale bijstand' voorzien.²⁵⁹ Ook hier heeft de rechtspraak getracht een functioneel systeem uit te werken.

181. In de *Frilli* zaak werd een aanvraag voor gegarandeerd inkomen voor ouderen geweigerd op grond dat de Italiaanse aanvrager geen onderdaan was van België. De uitkering werd volledig gefinancierd door de overheid en werd enkel verleend aan ouderen met onvoldoende levensmiddelen. Mr. Frilli wou deze beslissing aanvechten op grond van de niet-discriminatie bepaling uit Verordening

²⁵⁶ HvJ 18 mei 1995, nr. C-327/92, ECLI:EU:C:1995:144, *Rheinhold en Mahla*.

²⁵⁷ HvJ 15 februari 2000, nr. C-34/98, ECLI:EU:C:2000:84, *Commission v France*.

²⁵⁸ Zo ontbreekt er ook een definitie voor het begrip 'sociale zekerheid'.

²⁵⁹ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 69-70.

883/2004. Hiervoor is het echter noodzakelijk om te weten of de uitkering binnen het materiële toepassingsgebied van de Verordening valt.²⁶⁰

182. Het Hof maakte een afweging tussen de eigenschappen van de uitkering die gekwalificeerd konden worden als eigenschappen van socialebijstandsuitkeringen en deze die gekwalificeerd konden worden als eigenschappen van socialezekerheidsuitkeringen. Het Hof kwam tot de conclusie dat de uitkering in kwestie een hybride uitkering was. Met zowel eigenschappen van sociale bijstand (de behoefte van de aanvrager gold als een essentieel criterium, geen verwijzing naar tijdvakken van tewerkstelling) als van sociale zekerheid (er werd niet voorgeschreven dat elk geval afzonderlijk bekeken diende te worden, het gaf de verkrijger een wettelijk omschreven positie). Hieruit leidde het Hof af dat indien een werker tewerkstellingsperioden heeft doorlopen in een lidstaat, in deze lidstaat verblijft en gerechtigd is op pensioen in deze lidstaat, de bepalingen aangaande het gegarandeerd inkomen onder de toepassing van Verordening 883/2004 voortvloeiend uit artikel 48 VWEU (toenmalig artikel 42 EG) vallen. De nationaliteitsvoorwaarde werd dan ook niet toegestaan in deze zaak.²⁶¹

183. De rechtsleer haalt uit deze uitspraak voornamelijk het belang van een 'wettelijk omschreven positie'. Indien de administratie geen discretionaire bevoegdheid heeft bij het verlenen van een uitkering, kan deze uitkering niet behandeld worden als sociale bijstand zoals bedoeld in Verordening 883/2004.²⁶²

184. In de *Hoeckx* zaak heeft het Hof van Justitie haar rechtspraak verder uitgewerkt. Een Nederlandse onderdaan vroeg in België minimum leefloon aan. Echter, volgens de Belgische voorwaarde ten dien tijde moest men minimum vijf jaar in België verbleven hebben voor de datum van aanvraag. Het Hof oordeelde in deze zaak dat de nationale wetgeving aangaande de betrokken uitkering verbonden moest zijn met één van de socialezekerheidstakken uit artikel 3(1) Verordening 883/2004. Indien dit niet het geval was, kon een uitkering niet onder het toepassingsgebied van de Verordening vallen. Zelfs niet indien de aanvrager een wettelijk omschreven positie genoot. Het Hof besloot dat het Belgische minimum leefloon niet onder de Verordening kon worden gebracht aangezien de uitkering een algemene draagwijdte had en dus niet kon worden ondergebracht in één van de risico's uit artikel 3(1) Verordening 883/2004.²⁶³

185. Om onder de Verordening te vallen was het vanaf de *Hoeckx* zaak dus noodzakelijk dat het ging om een uitkering ter compensatie van een specifiek risico opgelijst in artikel 3(1) Verordening 883/2004 en, indien dit het geval was, dat de aanvrager een wettelijk omschreven positie had. Dit zien we bevestigd in de *Acciardi* zaak. Hierin was het Hof het niet eens met de Nederlandse overheid. Deze laatste bestempelde een Nederlandse uitkering²⁶⁴ onder de 'Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers' als sociale bijstand. Het Hof oordeelde daarentegen dat de uitkering als werkloosheidsuitkering gekwalificeerd kon worden en wel onder de Verordening viel en baseerde zich op de *Frilli* en de *Hoeckx* zaken. Beide voorwaarden uit deze eerdere zaken waren voldaan.²⁶⁵

²⁶⁰ HvJ 22 juni 1972, nr. C-1/72, ECLI:EU:C:1972:56, *Frilli*.

²⁶¹ HvJ 22 juni 1972, nr. C-1/72, ECLI:EU:C:1972:56, *Frilli*.

²⁶² F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 63.

²⁶³ HvJ 27 maart 1985, nr. C-249/83, ECLI:EU:C:1985:139, *Hoeckx*.

²⁶⁴ *In casu* ging het om een uitkering gelijkwaardig aan de Belgische werkloosheidsuitkering.

²⁶⁵ HvJ 2 augustus 1993, nr. C-66/92, ECLI:EU:C:1993:341, *Acciardi*.

186. Zowel in de reeds besproken *Frilli* zaak en de *Newton* zaak heeft het Hof geoordeeld dat dergelijke hybride uitkeringen slechts in het toepassingsgebied van de Verordening vallen indien de aanvrager tewerkstellingsperioden heeft voltooid in de lidstaat waar hij de aanvraag indient, hetgeen een probleem zou vormen voor een pas afgestudeerde werkzoekende, in deze lidstaat verblijft en, indien van toepassing, daar pensioen uitbetaald krijgt. De redenering hiervoor was dat de Verordening geen algemeen systeem oplegde maar slechts in een coördinatiesysteem voorzag. De Verordening kon, aldus het Hof, niet op dergelijke wijze uitgelegd worden dat het nationale systeem zodanig verstoord wordt als in de *Newton* zaak.²⁶⁶ Het valt echter te betwijfelen of deze rechtspraak vandaag nog gebruikt kan worden. Met de invoering van Verordening 883/2004 is het personeel toepassingsgebied van de Verordening immers uitgebreid van 'werknemers en zelfstandigen' naar 'alle inwoners'²⁶⁷. Deze wijziging opende de poorten opnieuw voor pas afgestudeerde werkzoekenden.

187. Veel hybride uitkeringen zijn reeds opgenomen in de lijst van bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en vallen dan ook onder de bepalingen die betrekking hebben op dit type uitkeringen. Doch mag het hierboven vermelde systeem van hybride uitkeringen niet volledig afgedaan worden als verleden tijd vermits er nog altijd hybride uitkeringen bestaan die (nog) niet op de lijst van bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen staan. Een voorbeeld hiervan is de IOAW-uitkering²⁶⁸ uit de *Acciardi* zaak.²⁶⁹

188. De Belgische inschakelingsuitkering kan niet als hybride uitkering beschouwd worden aangezien deze, onder andere in de *D'Hoop* zaak, als socialezekerheidsuitkering, en meer bepaald een uitkering dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt wilt vergemakkelijken, werd beschouwd. Toch zijn er bepaalde lidstaten waar een inschakelingsuitkering als bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering wordt gekwalificeerd. Deze kwalificatie is een voortvloeisel van de hybride uitkeringen. Maar nog niet alle hybride uitkeringen zijn omgezet, hetgeen ervoor zorgt dat deze bespreking relevant blijft.

4.1.1.3.2.3. *Bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen*

189. Krachtens artikel 3(3) Verordening 883/2004 is de Verordening ook van toepassing op de bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen zoals bepaald bij artikel 70 Verordening 883/2004.²⁷⁰

190. Artikel 70(2) Verordening 883/2004 geeft de drie voorwaarden om een uitkering als een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering te kwalificeren.²⁷¹

²⁶⁶ HvJ 22 juni 1972, nr. C-1/72, ECLI:EU:C:1972:56, *Frilli*; HvJ 20 juni 1991, nr. C-356/89, ECLI:EU:C:1991:265, *Newton*.

²⁶⁷ Zoals hierboven uiteengezet.

²⁶⁸ Na een WW- of WGA-uitkering kan men mogelijks een IOAW-uitkering krijgen. De IOAW-uitkering is een aanvulling op het (gezins)inkomen tot bijstandsniveau. Men krijgt de uitkering op basis van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/uitkering-oudere-werklozen-ioaw-iow-ioaz/vraag-en-antwoord/kom-ik-in-aanmerking-voor-een-ioaw-uitkering>, geraadpleegd op 24 april 2017.

²⁶⁹ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 64.

²⁷⁰ Art. 3(3) Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulators 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 95.

²⁷¹ Art. 70(2) Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law*:

191. De eerste voorwaarde is dat de uitkeringen ofwel voor een aanvullende of bijkomende dekking zorgen voor de risico's opgenomen in artikel 3(1) met het doel om de betrokken personen een minimum voor levensonderhoud te garanderen; ofwel om mensen met een handicap een bijzondere bescherming te bieden.²⁷²

192. De tweede voorwaarde vereist dat de uitkering enkel wordt gefinancierd door verplichte belastingen ter dekking van algemene openbare uitgaven. De toekenningsvoorwaarden mogen niet afhankelijk gesteld worden van de betaling van premies of bijdragen. Het feit dat de uitkeringen een aanvulling vormen voor op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen, mag niet leiden tot de kwalificatie als op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering.²⁷³

193. De laatste voorwaarde betreft Annex X Verordening 883/2004. De betrokken uitkering moet opgenomen worden in Annex X. In Annex X wordt per land opgelijst wat dat land beschouwt als niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen.²⁷⁴ Dit is ook waar het grootste obstakel voor dit type uitkeringen zich bevindt voor de pas afgestudeerde werkzoekende. Zeer weinig landen gebruiken dit systeem voor een inschakelingsuitkering of een soortgelijke uitkering.

194. Het Hof van Justitie voert controle uit op de kwalificatie als niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering. De oude Verordening 1408/71 en de rechtspraak op dat moment waren zeer toegevend als het ging over het toevoegen van uitkeringen aan Annex IIa (huidige Annex X)²⁷⁵. De *Leclere* zaak zorgde echter voor een ommekeer in dit toegevend beleid.²⁷⁶ *In casu* ging het over een moederschapsuitkering. Aangezien de uitkering werd uitbetaald aan alle zwangere of bevallen vrouwen, op voorwaarde dat ze officieel verbleven in Luxemburg, was de uitkering geen bijkomende of aanvullende uitkering voor risico's onder het toepassingsgebied van de Verordening. Aangezien ze dan op een algemene manier wordt toegekend en niet op een individuele manier. Het Hof oordeelde aldus dat de uitkering geen bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering was.

195. In de *Jauch* zaak oordeelde het Hof dat het feit dat de uitkering opgenomen is in Annex X van de Verordening niet voldoende is om de uitkering als bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering te kwalificeren. Ook de andere voorwaarden dewelke nu opgenomen zijn in artikel 70(2) Verordening 883/2004 dienden getoetst te worden.²⁷⁷ Deze visie is bevestigd door het Hof in de *Hosse* zaak.²⁷⁸

196. In de *Skalka* zaak²⁷⁹ en de *Perez Naranjo* zaak²⁸⁰ oordeelde het Hof dat het beslissende element voor de kwalificatie als niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering de

A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 13 en 419 e.v..

²⁷² M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 419.

²⁷³ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 419.

²⁷⁴ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 419.

²⁷⁵ HvJ 25 februari 1999, nr. C-90/97, ECLI:EU:C:1999:96, Swaddling; HvJ 4 november 1997, nr. C-20/96, ECLI:EU:C:1997:518, Snares.

²⁷⁶ HvJ 31 mei 2001, nr. C-43/99, ECLI:EU:C:2001:303, Leclere en Deaconescu.

²⁷⁷ HvJ 8 maart 2001, nr. C-215/99, ECLI:EU:C:2001:139, Jauch.

²⁷⁸ HvJ 21 februari 2006, nr. C-286/03, ECLI:EU:C:2006:125, Hosse.

²⁷⁹ HvJ 29 april 2004, nr. C-160/02, ECLI:EU:C:2004:269, Skalka.

²⁸⁰ HvJ 16 januari 2007, nr. C-265/05, ECLI:EU:C:2007:26, Perez Naranjo.

financiering is. Er dient bepaald te worden of de financiering rechtstreeks of indirect gebeurt door sociale bijdragen of dat ze gebeurt via publieke financiën.²⁸¹

197. Het Hof beschouwt bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen als uitkeringen die een minimuminkomen garanderen en uitkeringen dewelke de integratie in de samenleving van de verblijfslidstaat vergemakkelijken.²⁸²

198. Deze bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen zullen ook voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende relevant zijn, aangezien bepaalde landen²⁸³ uitkeringen voor werkzoekenden hebben opgenomen in Annex X Verordening 883/2004.²⁸⁴ Toch moet er op gewezen worden dat de meeste bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen opgenomen in Annex X over pensioenen of uitkeringen voor minder validen handelen. Zo is bijvoorbeeld de Belgische inschakelingsuitkering niet opgenomen in Annex X Verordening 883/2004 en zal deze bijgevolg niet kunnen voldoen aan de voorwaarden om als bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering beschouwd te worden.

4.1.1.4. Territoriaal toepassingsgebied

199. Zoals reeds aangehaald gelden de Coördinatieverordeningen niet enkel in de EU, maar ook in de EFTA-landen²⁸⁵ en Zwitserland.²⁸⁶ Hierbij zal de pas afgestudeerde werkzoekende geen obstakels tegenkomen. De enige obstakels die hierbij naar boven komen zijn degene voor personen die reeds werken en aldus buiten de definitie van pas afgestudeerde werkzoekende vallen.²⁸⁷

4.1.1.5. Concrete invulling voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende

200. De toepassingsvoorwaarden van Verordening 883/2004 bevatten verschillende mogelijke obstakels voor de pas afgestudeerde werkzoekende. Toch kunnen de meeste obstakels vermeden worden, enerzijds door evoluties in de rechtspraak, anderzijds door wettelijk optreden van de lidstaten zelf door bijvoorbeeld uitkeringen toe te voegen aan Annex X Verordening 883/2004. Natuurlijk is dit alles ook mede afhankelijk van de gastlidstaat en de uitkering waarop de pas afgestudeerde werkzoekende beroep zal doen. Maar ook de thuislidstaat kan een belangrijke rol spelen aangezien de pas afgestudeerde werkzoekende reeds onderhevig dient te zijn of geweest te zijn aan wetgeving dewelke onder het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt.

²⁸¹ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 69-70.

²⁸² F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 72.

²⁸³ Duitsland, Ierland, Finland en het Verenigd Koninkrijk.

²⁸⁴ F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 13.

²⁸⁵ Noorwegen, IJsland en Liechtenstein.

²⁸⁶ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 13.

²⁸⁷ HvJ 29 juni 1994, nr. C-60/93, ECLI:EU:C:1994:271, Aldewereld; HvJ 17 januari 2012, nr. C-347/10, ECLI:EU:C:2012:17, Salemink; Internationaal Hof van Justitie, 20 februari 1969, North Sea Continental Shelf cases, *Reports* 1969, 3, §19; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 13-14.

4.1.2. Verordening 492/2011

201. Verordening 492/2011 is de hoeksteen-Verordening wanneer het gaat over het vrij verkeer van werkers binnen de Europese Unie en geeft uitwerking aan artikel 45 VWEU. Artikel 45 VWEU is op zijn beurt de hoeksteen van het vrij verkeer binnen het VWEU. Deze Verordening verleent een recht op gelijke behandeling ten opzichte van onderdanen van de gastlidstaat. Het nadeel voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende is dat deze Verordening een beperkter toepassingsgebied kent dan Verordening 883/2004. Toch is Verordening 492/2011 de eerstvolgende halte voor de pas afgestudeerde werkzoekende indien deze zich niet op Verordening 883/2004 kan beroepen wegens de bovenstaande obstakels.

202. Het toepassingsgebied van Verordening 492/2011 kan opgesplitst worden in een personeel en een materieel element. Zowel binnen het personeel als het materieel toepassingsgebied rijzen enkele problemen voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende. Vooral het personeel toepassingsgebied wordt nog altijd in vraag gesteld aangezien er gesproken wordt over een 'werker'. Het obstakel binnen het materieel toepassingsgebied is het gevolg van een cascade-systeem²⁸⁸ tussen artikel 48 en 45 VWEU.

4.1.2.1. *Het personeel toepassingsgebied: een onoverkomelijk obstakel?*

203. Verordening 492/2011 is een toepassingsregel van artikel 45 VWEU. Dit heeft tot gevolg dat het begrip 'werker' zoals bedoeld in Verordening 492/2011 beperkt wordt tot het begrip 'werker' binnen het arbeidsrecht.²⁸⁹ Een goede definitie van het begrip 'werker' is terug te vinden in het *Lawrie-Blum* arrest. Hierin wordt dit gedefinieerd als de persoon dewelke werk verricht voor een bepaald tijdsverloop en onder toezicht van een andere persoon en hiervoor vergoeding verkrijgt. Deze activiteiten dienen effectief en oprecht uitgevoerd te worden. Kleinschalige activiteiten vallen niet onder deze definitie.²⁹⁰ Onder 'kleinschalige activiteiten' kan verstaan worden een persoon dewelke slechts 3-14 uur per week werkt.²⁹¹

204. Door deze invulling moet echter ook geconcludeerd worden dat personen dewelke nooit gewerkt hebben en op zoek zijn naar werk, zoals de pas afgestudeerde werkzoekende, buiten het toepassingsgebied van deze Verordening vallen. Er wordt als het ware een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de personen dewelke reeds gewerkt hebben en momenteel op zoek zijn naar werk en anderzijds mensen die nog nooit gewerkt hebben en op zoek zijn naar werk.²⁹² De eerste categorie kan, indien er een voldoende link bestaat met de vorige tewerkstelling, beschouwd worden als een werker. De andere categorie daarentegen kan nooit beschouwd worden als een werker in de zin van Verordening 492/2011.²⁹³

205. Echter kan er hoop geput worden uit de *Prete* zaak. Hierin heeft het Hof aanvaard dat mevrouw Prete, zijnde een pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, wel aanspraak kon

²⁸⁸ Art. 36(2) Verord.Raad Nr. 492/2011, 5 april 2011 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, *Pb.L.* 27 mei 2011, afl. 141, 1.

²⁸⁹ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 149.

²⁹⁰ HvJ 3 juli 1986, nr. C-66/85, ECLI:EU:C:1986:284, *Lawrie-Blum*.

²⁹¹ HvJ 18 juli 2007, nr. C-213/05, ECLI:EU:C:2007:438, *Geven*.

²⁹² HvJ 12 mei 1998, nr. C-85/96, ECLI:EU:C:1998:217, *Martinez Sala*; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151-152.

²⁹³ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151.

maken op een inschakelingsuitkering op basis van artikel 45 VWEU. De redenering achter dit arrest was dat mevrouw Prete recht had, als werkzoekende, op een gelijke behandeling in haar zoektocht naar werk, zoals ook geoordeeld was in de *Collins* zaak en zoals gegarandeerd door artikel 45 VWEU. Daaropvolgend oordeelde het Hof in de *Prete* zaak dat een inschakelingsuitkering een uitkering was die de toegang tot de arbeidsmarkt wenst te vergemakkelijken. Hierdoor zou dit soort uitkering wel onder het niet-discriminatiebeginsel vervat in artikel 45 VWEU gebracht kunnen worden terwijl andere socialezekerheidsuitkeringen uitgesloten worden.²⁹⁴ Deze redenering zou aldus naar analogie toegepast kunnen worden op Verordening 492/2011 om de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende alsnog mogelijkheid tot uitkeringsgerechtigdheid te bezorgen.

206. Bijkomend kan er ook verwezen worden naar de *Lair* zaak waarin het Hof heeft geoordeeld dat een student, die gewerkt heeft, een beroep kan doen op artikel 7(2) Verordening 492/2011 indien er een bewijsbare relatie bestaat tussen het werk en de gevolgde studies.²⁹⁵

4.1.2.2. Materieel toepassingsgebied

207. Binnen het materieel toepassingsgebied van Verordening 492/2011 zou de pas afgestudeerde zich kunnen beroepen op 'sociale voordelen' zoals bedoeld in artikel 7(2) Verordening 492/2011. Dit dient te worden geïnterpreteerd als zijnde alle voordelen dewelke, al dan niet gelinkt aan een arbeidsovereenkomst, algemeen verleend worden aan nationale werkers op basis van het feit dat ze werker zijn of, door het feit van hun verblijf op het grondgebied van de lidstaat en de uitbreiding hiervan naar onderdanen van een andere lidstaat, om het vrij verkeer van deze te vergemakkelijken.²⁹⁶

208. Ook de sociale voordelen dewelke binnen het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 vallen, kunnen onder het toepassingsgebied van artikel 7(2) Verordening 492/2011 vallen. Het obstakel hierbij is dat, indien de uitkering in kwestie binnen het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt, men zich niet meer kan beroepen op Verordening 492/2011. Deze laatste Verordening stelt immers in haar artikel 36(2) dat er prioriteit gegeven dient te worden aan de instrumenten gebaseerd op artikel 48 VWEU.²⁹⁷ Verordening 883/2004 is een dergelijk instrument gebaseerd op artikel 48 VWEU.

209. Artikel 48 VWEU gaat over maatregelen in het licht van de overdraagbaarheid van tijdsvakken²⁹⁸ en de uitbetaling van uitkeringen²⁹⁹. Voor de pas afgestudeerde werkzoekende, dewelke een uitkeringsaanvraag doet voor een uitkering geregeld bij Verordening 883/2004, zal Verordening 492/2011 aldus niet ingeroepen kunnen worden aangezien dit onder het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt. Verordening 883/2004 is immers een maatregel genomen in het kader van artikel 48 VWEU en krachtens artikel 36(2) Verordening 492/2011 zal

²⁹⁴ HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, *Prete*.

²⁹⁵ HvJ 21 juni 1988, nr. C-39/86, ECLI:EU:C:1988:322, *Lair*.

²⁹⁶ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 154.

²⁹⁷ Art. 36(2) Verord.Raad Nr. 492/2011, 5 april 2011 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, *Pb.L.* 27 mei 2011, afl. 141, 1.

²⁹⁸ Art. 48(1)(a) Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

²⁹⁹ Art. 48(1)(a) Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

deze laatste in deze gevallen niet van toepassing zijn. Echter de materiële toepassingsfeer van Verordening 883/2004 is beperkt.

210. Indien de persoon of uitkering in kwestie niet binnen het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt, dient het hoofd gericht te worden naar Verordening 492/2011.³⁰⁰ Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat deze Verordening een beperkter toepassingsgebied heeft dan Verordening 883/2004 aangezien Verordening 492/2011 vereist dat de betrokken persoon ofwel de status van 'werker' bezit ofwel dat er een connectie is tussen zijn tewerkstelling en de uitkering in kwestie.³⁰¹ Hieruit mag aldus geconcludeerd worden dat deze Verordening uitgesloten is voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.³⁰²

4.1.3. Richtlijn 2004/38

211. In het tweede deel van dit hoofdstuk zal duidelijk worden dat het Hof van Justitie sinds de *Brey* zaak Richtlijn 2004/38 sterk verbindt met Verordening 883/2004. Dit feit op zich is niet meteen zo opmerkelijk aangezien Richtlijn 2004/38 handelt over het vrij verkeer van personen. Dit zal dan ook een zeer belangrijk richtsnoer vormen voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende. Enerzijds wanneer deze beroep doet op socialebijstandsuitkeringen en anderzijds voor het verkrijgen van een recht op verblijf.

212. Het verblijfsrecht en artikel 24 van de Richtlijn zullen uitvoeriger besproken worden in het tweede deel van dit hoofdstuk aangezien beide sterk beïnvloed zijn door de rechtspraak. In dit onderdeel zullen we eerder inzoomen op de toepasselijkheidsvoorwaarden van deze Richtlijn.

213. Van de besproken instrumenten is Richtlijn 2004/38 de eenvoudigste wanneer het gaat over het toepassingsgebied. Voor de toepasselijkheid van Richtlijn 2004/38 is enkel vereist dat de pas afgestudeerde werkzoekende gebruik maakt van zijn recht op vrij verkeer en zich aldus begeeft naar een andere lidstaat dan degene waarvan hij onderdaan is, hetgeen een onderdeel is van de definitie van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.³⁰³ De Richtlijn wordt daarnaast ook toepasselijk wanneer men terugkeert naar zijn eigen land.³⁰⁴

214. Het enige echte obstakel binnen Richtlijn 2004/38 is enerzijds het verblijfsrecht en anderzijds artikel 24(2). Dit laatste artikel laat lidstaten toe om geen sociale bijstand te verlenen aan de pas afgestudeerde werkzoekende gedurende de eerste drie verblijfsmaanden. Echter is het toepassingsgebied van dit artikel nog verder uitgebreid door de rechtspraak, zoals hieronder uiteengezet zal worden.

³⁰⁰ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 28.

³⁰¹ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 22; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 128 en 175.

³⁰² F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151-152.

³⁰³ Art. 3 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

³⁰⁴ HvJ 7 juni 1992, nr. C-370/90, ECLI:EU:C:1992:296, Singh.

4.2. Obstakels voortvloeiend uit de woonplaatsvereiste en de 'reële link'-vereiste

215. De 'reële link'-vereiste speelt een belangrijke rol om te kunnen bepalen of er binnen het nationale systeem gerechtigdheid bestaat op een sociale uitkering. Een 'reële link'-vereiste komt erop neer dat de gastlidstaat van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende vereist dat deze een voldoende integratie toont met de maatschappij en/of arbeidsmarkt van deze gastlidstaat. In onderstaand hoofdstuk zal nagegaan worden hoe deze vereiste van een reële link gebruikt wordt en mogelijke obstakels op het pad van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende plaatst.

4.2.1. De factoren die kunnen bijdragen tot het vestigen van een reële link

216. Wanneer er gesproken wordt over de reële link is het natuurlijk belangrijk om te weten welke factoren bijdragen tot het vestigen van een dergelijke link. Hieronder zal ingegaan worden op de belangrijkste factoren dewelke kunnen bijdragen tot het vestigen van een reële link voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

4.2.1.1. Betaling van bijdragen of actief zijn binnen de arbeidsmarkt

217. Een reële link kan bekomen worden door de deelname aan de tewerkstellingsmarkt van een lidstaat. Indien een persoon, tegenwoordig of in het verleden, tewerkgesteld is of was in de lidstaat voorziet dit in een voldoende connectie op gebied van integratie met de gastlidstaat. Deze link ontstaat, aldus het Hof, uit de bijdragen, premies en belastingen betaald op grond van deze tewerkstelling. Deze betalingen dragen immers bij aan het sociaal beleid van de gastlidstaat.³⁰⁵ In deze gevallen is een woonplaatsvereiste volgens het Hof dan ook totaal misplaatst.³⁰⁶

218. Gezien de definitie van een pas afgestudeerde werkzoekende eerdere tewerkstelling uitsluit, zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende geen reële link kunnen vestigen door deze factor.

4.2.1.2. Gedurende bepaalde tijd oprecht zoeken naar werk

219. Een reële link kan, volgens het Hof, ook gevestigd worden door het feit dat de migrant gedurende een bepaalde tijd oprecht naar werk zoekt.³⁰⁷ Deze factor biedt dan weer wel mogelijkheden voor de pas afgestudeerde werkzoekende. Hierbij dient daarentegen wel opgemerkt

³⁰⁵ HvJ 14 juni 2012, nr. C-542/09, ECLI:EU:C:2012:346, *Commission v. The Netherlands*; HvJ 13 december 2012, nr. C-379/11, ECLI:EU:C:2012:798, *Caves Krier Frères*; HvJ 20 juni 2013, nr. C-20/12, ECLI:EU:C:2013:411, *Giersch e.a.*; H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 206.

³⁰⁶ HvJ 13 december 2012, nr. C-379/11, ECLI:EU:C:2012:798, *Caves Krier Frères*.

³⁰⁷ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*; HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, *Prete*; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 12.

te worden dat het niet altijd even duidelijk is wanneer een persoon 'oprecht naar werk zoekt'. Dit zal in hoofdstuk 5.1 verder uitgelegd worden.

4.2.1.3. *Het verblijfsrecht*

220. Het verblijfsrecht speelt anno 2017 een zeer belangrijke rol voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende. In dit subdeel zal ingegaan worden op deze verblijfsvoorwaarde en hoe deze gekoppeld wordt aan de reële link.

4.2.1.3.1. Aantal jaren van verblijf en artikel 18 VWEU

221. Eén van de meest vooraanstaande zaken aangaande de 'reële link'-vereiste is de *Förster* zaak. De vraag die hier gesteld werd, was of een vereiste van een welbepaald aantal jaren verblijf al dan niet verboden was onder artikel 12 EG (het huidige artikel 18 VWEU) en of deze voorwaarde al dan niet gerechtvaardigd kon worden met betrekking tot het verzekeren van een zekere integratie in de maatschappij voor het toekennen van een uitkering. Het Hof oordeelde dat deze voorwaarde gerechtvaardigd kan worden en zelfs dat deze passend is, hetgeen een groot obstakel zou vormen voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.³⁰⁸ De draagwijdte van dit obstakel is pas volledig duidelijk geworden vanaf de *Brey* zaak, dewelke later in dit hoofdstuk besproken wordt.

222. Hierbij wordt echter wel een kanttekening gemaakt. Deze voorwaarde dient evenwel proportioneel te zijn en een legitiem doel na te streven. *In casu* oordeelt het Hof dat de voorwaarde van een verblijf van 5 jaar niet als overdreven beschouwd kan worden. Het Hof baseert zich hiervoor op artikel 16(1) Richtlijn 2004/38. Dit artikel houdt in dat Unieburgers een recht op permanent verblijf krijgen op het grondgebied van de gastlidstaat waar ze voor een doorlopende periode van vijf jaar wettig hebben verbleven. Deze regel is voldoende duidelijk en voorzienbaar voor de Unieburger. Binnen deze kanttekening maakt het Hof alsnog een bijkomende nuance. Lidstaten kunnen immers zelf bepalen om bepaalde uitkeringen, *in casu* studiebijstand, te verlenen aan personen die deze voorwaarde van vijf jaar verblijf nog niet vervullen.³⁰⁹

4.2.1.3.2. Gewoonlijke verblijfplaats

223. Het Hof van Justitie heeft in de *Swaddling* zaak een definitie van verblijfplaats gegeven die gebruikt dient te worden in heel de EU.³¹⁰ Dit idee is overgenomen in artikel 11 van Verordening 987/2009 in de vorm van een lijst van elementen waar men indachtig van moet zijn bij het bepalen van een persoon zijn gewoonlijke verblijfplaats.³¹¹

³⁰⁸ HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, *Förster*; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 171; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 307.

³⁰⁹ HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, *Förster*; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 171.

³¹⁰ HvJ 25 februari 1999, nr. C-90/97, ECLI:EU:C:1999:96, *Swaddling*.

³¹¹ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 167.

224. Uit de *Collins* zaak kan afgeleid worden dat een 'gewoonlijke verblijfplaats'-test dient te gebeuren op basis van criteria die op voorhand kenbaar waren voor de betrokken personen en dat er gerechtelijke beroepsmogelijkheden moeten openstaan tegen dergelijke beslissingen.³¹²

225. De EU-wetgever beschouwt deze woonplaatsvereiste als een voldoende voorwaarde ter verkrijging van een reële link met de gastlidstaat. De 'nationale voorwaarden' uit artikel 70(4) Verordening 883/2004 dienen dan ook geïnterpreteerd te worden als de voorwaarden die niet handelen over de verblijfplaats van de aanvrager, zijnde de pas afgestudeerde werkzoekende.³¹³ Recentelijk heeft het Hof dit bevestigd in de *Wencel* case door expliciet naar dit artikel te verwijzen als zijnde een codificatie van de rechtspraak aangaande het begrip gewoonlijk verblijf.³¹⁴ Zowel de EU-wetgever als het Hof van Justitie identificeren de verblijfplaats als het zwaartepunt van de belangen van de persoon in kwestie.³¹⁵ Economisch niet-actieve personen dienen steeds te voldoen aan een 'gewoonlijke verblijfplaats'-test om aanspraak te kunnen maken op socialezekerheidsuitkeringen. Deze 'gewoonlijke verblijfplaats'-test houdt in dat men moet kunnen aantonen dat men een reële connectie heeft met de gastlidstaat.³¹⁶

226. Voor het vestigen van een reële link dient een algemeen onderzoek te gebeuren naar de persoonlijke situatie van de pas afgestudeerde werkzoekende. Hierbij kan rekening gehouden worden met de duurtijd van het verblijf, de motivatie of reden, de familiesituatie en de intenties of toekomstplannen van de persoon.³¹⁷

227. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende moet ook een gewoonlijke verblijfplaats hebben, dit om te voorkomen dat hij in geen enkele lidstaat aanspraak kan maken op sociale uitkeringen.³¹⁸ Lidstaten dienen dus in acht te houden dat er geen twee gewoonlijke verblijfplaatsen zijn, maar evenmin dat er geen enkele is.³¹⁹ In *Brey* doet het Hof echter een opmerkelijke uitspraak. Door lidstaten toe te laten om bijkomende voorwaarden op te leggen om de aard van het verblijf vast te stellen, kunnen er zich situaties voordoen waar sprake is van een negatief 'conflict of laws', namelijk dat er enerzijds geen gewoonlijk verblijf is in de oorspronkelijke lidstaat en anderzijds dat de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende niet voldoet aan de bijkomende voorwaarden voor gewoonlijk verblijf in de gastlidstaat.³²⁰ Het is dus van belang dat alle lidstaten de EU-wijde

³¹² HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, *Förster*.

³¹³ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 159.

³¹⁴ HvJ 16 mei 2013, nr. C-589/10, ECLI:EU:C:2013:303, *Wencel*.

³¹⁵ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 61.

³¹⁶ Comm. 25 november 2013, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Free movement of EU citizens and their families: Five actions to make a difference, COM(2013) 837, 7.

³¹⁷ Comm. 25 november 2013, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Free movement of EU citizens and their families: Five actions to make a difference, COM(2013) 837, 7; zie ook HvJ 17 februari 1977, nr. C-76/76, ECLI:EU:C:1977:32, *Di Paolo*; HvJ 8 juli 1992, nr. C-102/91, ECLI:EU:C:1992:303, *Knoch*; HvJ 25 februari 1999, nr. C-90/97, ECLI:EU:C:1999:96, *Swaddling*.

³¹⁸ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 61.

³¹⁹ Practical guide on the applicable legislation in the European Union (EU), the European Economic Area (EEA) and in Switzerland, December 2013, ec.europa.eu, 42.

³²⁰ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 61; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 167.

invulling van het begrip 'gewoonlijke verblijfplaats' hanteren om te voorkomen dat dit obstakel nog groter wordt dan het reeds is.

4.2.1.3.3. Verblifsrecht

228. Artikel 6 Richtlijn 2004/38 verleent een verblijfsrecht van drie maanden aan alle Unieburgers, zonder specificaties van voorwaarden naast het bezitten van een geldig paspoort of een geldige identiteitskaart.³²¹ Dit recht wordt wel ingeperkt door artikel 14(1) Richtlijn 2004/38. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende behoudt dit verblijfsrecht, verkregen krachtens artikel 6 Richtlijn 2004/38, zolang deze persoon geen onredelijke last vormt op het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat.³²²

229. Artikel 7 Richtlijn 2004/38 verleent aan alle Unieburgers een verblijfsrecht op het grondgebied van een lidstaat voor langer dan drie maanden indien de betrokken persoon ofwel een werker of zelfstandige is in de gastlidstaat, ofwel over een ziekteverzekering en voldoende bestaansmiddelen beschikt om geen onredelijke last te vormen voor het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat; ofwel ingeschreven is aan een particuliere of publieke instelling met als doel het volgen van studies en beschikken over voldoende levensmiddelen en ziekteverzekering.³²³ Voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal dit inhouden dat hij over voldoende bestaansmiddelen en een ziekteverzekering dient te beschikken.

230. Krachtens artikel 16(1) Richtlijn 2004/38 verkrijgt de Unieburger een recht op permanent verblijf op het grondgebied van de gastlidstaat waar hij voor een doorlopende periode van vijf jaar wettig heeft verbleven.³²⁴

³²¹ Artikel 6 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 48; E. SPAVENTA, "Once a Foreigner, Always a Foreigner - Who Does Not Belong Here Anymore? Expulsion Measures" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (89) 91.

³²² Art. 14(1) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 20.

³²³ Art. 7 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 20; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 48; P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (69) 69; E. SPAVENTA, "Once a Foreigner, Always a Foreigner - Who Does Not Belong Here Anymore? Expulsion Measures" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (89) 91-94.

³²⁴ P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 48.

4.2.1.3.4. Uitzetting op basis van het 'onredelijke last op het socialebijstandssysteem van de gastlidstaat' criterium

231. In de preambule van Richtlijn 2004/38 wordt duidelijk vermeld dat personen, die gebruik maken van hun recht op verblijf, geen onredelijke last mogen vormen op het socialebijstandssysteem van de gastlidstaat.³²⁵ Dit wordt ook weergegeven in artikel 14 Richtlijn 2004/38. In dit artikel wordt voorzien in het recht van Unieburgers op een verblijf van minder dan drie maanden, zolang deze Unieburgers geen onredelijke last worden voor het socialebijstandssysteem van het gastland. Indien Unieburgers een verblijfsrecht van langer dan drie maanden wensen te bekomen of te behouden, dienen ze, krachtens artikel 7(1)(b) en artikel 14(2) Richtlijn 2004/38, over voldoende bestaansmiddelen te beschikken, zowel voor hunzelf als voor hun familieleden.³²⁶

232. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende kan hier wel beroep doen op een uitzondering voor werkzoekenden. Namelijk artikel 14(4)(b) Richtlijn 2004/38 hetgeen voorziet dat de persoon die het grondgebied van een lidstaat betreedt met als doel het zoeken van werk niet mag worden uitgezet zolang de werkzoekende kan aantonen dat hij nog steeds naar werk zoekt en hij een reële kans op tewerkstelling heeft.³²⁷

233. Daarnaast mag een beroep op de sociale zekerheid niet automatisch leiden tot een uitzetting uit de gastlidstaat. Dergelijke drastische maatregelen zijn enkel ingevoerd om te voorkomen dat men een onredelijke last op het socialebijstandssysteem van de gastlidstaat wordt.³²⁸

234. Ook preambule 16 Richtlijn 2004/38 is heel duidelijk wanneer het gaat over uitzetting van personen op basis van het feit dat ze een onredelijke last zouden vormen op het socialebijstandssysteem: "*Begunstigden van het verblijfsrecht mogen niet van het grondgebied worden verwijderd zolang zij geen onredelijke belasting vormen voor het socialebijstandsstelsel van het gastland. Een beroep op dat socialebijstandsstelsel mag bijgevolg niet automatisch aanleiding geven tot een verwijderingsmaatregel. Het gastland dient te onderzoeken of het gaat om tijdelijke problemen, en dient rekening te houden met de duur van het verblijf, de persoonlijke*

³²⁵ Preambule 10 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

³²⁶ Art. 14 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; S. GUIBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (75) 81; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 47; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of Brey", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 149.

³²⁷ Art. 14(4)(b) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 48-49; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306.

³²⁸ HvJ 21 december 2011, nr. C-424/10 en C-425/10, ECLI:EU:C:2011:866, Ziolkowski en Szeja; J. HENEFPE, "Le droit des citoyens européens aux prestations d'assistance sociale" in B. RENAULD (ed.), *Questions actuelles en droit des étrangers*, Limal, Anthemis, 2016, (121) 136.

omstandigheden en het bedrag van de al uitgekeerde steun, om te kunnen uitmaken of de begunstigde een onredelijke belasting is geworden voor zijn socialebijstandsstelsel en of tot verwijdering wordt overgegaan. Er kunnen in geen geval verwijderingsmaatregelen worden genomen tegen personen die onder de door het Hof van Justitie vastgestelde definitie van werknemer, zelfstandige of werkzoekende vallen, behalve om redenen van openbare orde of openbare veiligheid.”

235. Hoe dient het begrip ‘voldoende bestaansmiddelen’ te worden geïnterpreteerd? De lidstaten mogen geen specifiek bedrag gebruiken om invulling te geven aan dit begrip. Er dient *in concreto* nagegaan te worden wat de persoonlijke omstandigheden zijn waarin de Unieburger zich bevindt.³²⁹ Aan de andere kant heeft de Commissie zelf in haar *guidelines* geargumenteed dat een persoon over voldoende bestaansmiddelen beschikt, indien hij over meer bestaansmiddelen beschikt dan de inkomensgrens om aanspraak te kunnen maken op een leefloon.³³⁰ Deze verwijzing naar de inkomensgrens van het leefloon is ook terug te vinden in artikel 8(4) Richtlijn 2004/38 zelf.³³¹ Dit zorgt voor redelijk veel onzekerheid en verschillende wijzen van toepassing.³³²

236. Een laatste vraag die gesteld dient te worden met betrekking tot de voldoende bestaansmiddelen van een migrerend EU-werkzoekende handelt over de oorsprong hiervan. De oorsprong van de bestaansmiddelen is van geen belang.³³³ Zo argumenteerde Advocaat-Generaal Mengozzi dat de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende ook over voldoende bestaansmiddelen kan beschikken indien hij een aanbieding van een tewerkstelling voor onbepaalde tijd krijgt.³³⁴ Het Hof heeft deze redenering niet gevolgd.³³⁵

³²⁹ Art. 8(4) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of Brey", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 149.

³³⁰ P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 49.

³³¹ Art. 8(4) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

³³² Voor meer details over de verschillende wijzen van toepassing in de lidstaten zie: P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 52-56

³³³ HvJ 19 oktober 2004, nr. C-200/02, ECLI:EU:C:2004:639, Zhu en Chen; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 63.

³³⁴ Concl. P. MENGOZZI bij HvJ 10 oktober 2013, nr. C-86/12, ECLI:EU:C:2013:645, Alokpa; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 65; E. SPAVENTA, "Once a Foreigner, Always a Foreigner - Who Does Not Belong Here Anymore? Expulsion Measures" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (89) 96-97.

³³⁵ HvJ 10 oktober 2013, nr. C-86/12, ECLI:EU:C:2013:645, Alokpa; E. SPAVENTA, "Once a Foreigner, Always a Foreigner - Who Does Not Belong Here Anymore? Expulsion Measures" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (89) 98.

4.2.2. De reële link met betrekking tot socialezekerheidsuitkeringen

237. Socialezekerheidsrechten zijn gebaseerd op de betaling van premies of bijdragen. Indien men aanspraak wilt kunnen maken op een dergelijke uitkering, dient men ook bijdragen betaald te hebben. In het geval van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal deze bijdrage betaling niet gebeurd zijn. Hierdoor zou geconcludeerd kunnen worden dat de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende geen aanspraak kan maken op socialezekerheidsuitkeringen. Daarmee wordt een onderscheid gemaakt tussen personen dewelke reeds werken of gewerkt hebben en de personen die voor de eerste keer de arbeidsmarkt opgaan.³³⁶

238. Er is echter een maar, het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft een onderscheid gecreëerd binnen de socialezekerheidsrechten en heeft erkend dat er ook zoiets bestaat als een 'uitkering van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd is de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken'.³³⁷

4.2.2.1. De kwalificatie als 'uitkering van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd is de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken'

239. De term 'uitkering van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd is de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken' duikt zowel in de *Collins* zaak als in de *Vatsouras Kapoutantze* zaak op. Toch laat het Hof in beide arresten na om een definitie te formuleren van wat dit soort uitkeringen inhoudt.³³⁸

240. Er blijft aldus onzekerheid bestaan over welke uitkeringen allemaal als 'uitkering van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd is de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken' kunnen worden gekwalificeerd.³³⁹

241. Toch kan uit de woorden van het Hof in de *D'Hoop* zaak, waarnaar uitdrukkelijk verwezen wordt in de *Collins* zaak³⁴⁰, worden afgeleid dat een inschakelingsuitkering wel degelijk onder deze noemer geplaatst kan worden. Het Hof oordeelt immers dat "de wachtnutkeringen [nu inschakelingsuitkering] waarin de Belgische regeling voorziet en die de ontvanger ervan toegang verschaffen tot speciale werkgelegenheidsprogramma's, tot doel [hebben] de overgang van studie naar beroepsleven voor jongeren te vergemakkelijken".³⁴¹

³³⁶ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 12; A. BROUGHTON, "ECJ issues rulings on social security benefit and annual leave", *Eurofound* 26 april 2004, <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/ecj-issues-rulings-on-social-security-benefit-and-annual-leave>, geraadpleegd op 4 maart 2017.

³³⁷ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 12.

³³⁸ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*.

³³⁹ F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 12.

³⁴⁰ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*.

³⁴¹ HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, *D'Hoop*

4.2.2.2. De 'reële link'-vereiste

242. In de *D'Hoop* zaak heeft het Hof geoordeeld dat het koppelen van de gerechtigdheid op een inschakelingsuitkering/wachttuitkering aan de voorwaarde dat men het vereiste diploma in de lidstaat zelf, *in casu* België, heeft behaald, de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende die zijn recht op vrij verkeer uitoefent in een nadeligere positie plaatst. Deze voorwaarde is, volgens het Hof, dan ook enkel te rechtvaardigen indien deze gebaseerd is op andere objectieve overwegingen, dewelke losstaan van de nationaliteit van de betrokken persoon, de proportionaliteitstest doorstaan en een legitiem doel nastreven.³⁴²

243. Daarentegen is het wel mogelijk om de inschakelingsuitkering voorwaardelijk te stellen aan een reële connectie tussen de aanvrager van de uitkering en de geografische arbeidsmarkt.³⁴³ De vereiste dat een welbepaald diploma behaald is in deze welbepaalde lidstaat is niet noodzakelijk een indicatie van deze reële connectie. Noch sluit het niet voldoen aan deze voorwaarde alle andere mogelijke elementen uit. Het Hof oordeelde dan ook dat deze maatregel verder ging dan noodzakelijk en aldus strijdig is met het EU-recht.³⁴⁴

244. Een woonplaatsvereiste is slechts mogelijk indien deze gebaseerd is op objectieve overwegingen die losstaan van de nationaliteit van de betrokken personen en evenredig is aan de legitieme doelstelling van het nationale recht.³⁴⁵ Dit is bevestigd in de *Petersen* zaak.³⁴⁶

4.2.2.3. Recht op gelijke behandeling

245. In de *Collins* zaak oordeelde het Hof dat uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken onder het gelijkheidsbeginsel van artikel 45(2) VWEU (toenmalig artikel 48(2) EG) vallen. Het Hof kwam tot deze beoordeling door te argumenteren dat de Unieburger, dewelke werkzoekende is, onder het toepassingsgebied van artikel 45 VWEU valt door het Unieburgerschap en zijn recht op vrij verkeer.³⁴⁷ Hier dient echter opgemerkt te worden dat er een onderscheid gemaakt wordt tussen personen die reeds gewerkt hebben en personen dewelke nog nooit gewerkt hebben, zoals hierboven reeds besproken.³⁴⁸

246. In de *Vatsouras en Koupatantze* zaak ging het Hof nog verder door te stellen dat uitkeringen dewelke het doel hebben om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken, niet gekwalificeerd kunnen worden als 'sociale bijstand' zoals bedoeld in artikel 24(2) Richtlijn 2004/38.³⁴⁹

³⁴² HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, *D'Hoop*; HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, *Prete*; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 170.

³⁴³ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*.

³⁴⁴ HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, *D'Hoop*; HvJ 15 september 2005, nr. C-258/04, ECLI:EU:C:2005:559, *Ioannidis*; HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, *Prete*; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 170.

³⁴⁵ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; T. ORSOLIC DALESSIO, "The Social Dimension of EU Citizenship – A Castle in the Air or Construction Gone Wrong?", *German Law Journal* 2013, <http://legalresearch.westlaw.co.uk/>, (869) 883-884.

³⁴⁶ HvJ 11 september 2008, nr. C-228/07, ECLI:EU:C:2008:494, *Petersen*.

³⁴⁷ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*.

³⁴⁸ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151; A. BROUGHTON, "ECJ issues rulings on social security benefit and annual leave", *Eurofound* 26 april 2004, <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/ecj-issues-rulings-on-social-security-benefit-and-annual-leave>, geraadpleegd op 4 maart 2017.

³⁴⁹ HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*; P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal

4.2.2.4. Wat betekent dit voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande werkloosheidsuitkeringen

247. Door deze afsplitsing van uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt dienen te vergemakkelijken kan geargumenteed worden dat enige gerechtigheid van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, als zijnde een persoon dewelke nog nooit gewerkt heeft en aldus geen werker is zoals bedoeld in artikel 45 VWEU, ook van de tafel is geveegd.³⁵⁰ Door een uitzonderingsregime te creëren voor de uitkeringen die de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken, dewelke wel onder het toepassingsgebied van artikel 45 VWEU vallen zoals uitdrukkelijk door het Hof gesteld in de *Prete* zaak, kan worden aangenomen dat alle andere socialezekerheidsuitkeringen, dewelke dit doel niet hebben, uitgesloten zijn van een dergelijke gunstige uitzonderingsregeling.

248. Binnen de sociale zekerheid geldt solidariteit niet zo sterk als binnen de sociale bijstand aangezien men socialezekerheidsbijdragen dient te betalen. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende heeft nog geen premies of bijdragen betaald. Dit heeft tot gevolg dan men op basis van dit feit al uitgesloten kan worden van socialezekerheidsuitkeringen dewelke op premie- of bijdragebetaling berusten.³⁵¹

4.2.2.5. Wat betekent dit voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande 'uitkeringen van financiële aard, die ongeacht de kwalificatie ervan in de nationale wetgeving bestemd zijn de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken'

249. Het is vaststaande rechtspraak dat er uitkeringen bestaan dewelke worden verleend om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. De *Collins* zaak en de *Vatsouras en Koupatantze* zaak hebben elk hun bijdrage geleverd in de strijd tegen discriminatie op grond van nationaliteit door enerzijds het gelijkheidsbeginsel van toepassing te verklaren op deze uitkeringen en anderzijds door de toepassing van artikel 24(2) Richtlijn 2004/38 uit te sluiten. Echter moet er opgemerkt worden dat er in recentere rechtspraak een onderscheid wordt gemaakt binnen de categorie van werkzoekenden. Enerzijds zijn er zij die reeds gewerkt hebben of momenteel werken, dewelke onder het toepassingsgebied van artikel 45 VWEU vallen, en anderzijds zijn er de personen dewelke nog nooit gewerkt hebben en aldus buiten het toepassingsgebied van artikel 45 VWEU vallen.³⁵²

250. Ook wanneer er naar het materieel aspect gekeken wordt, heerst er nog veel onduidelijkheid aangaande de kwalificatie van deze uitkeringen. Zo zijn er in Annex X Verordening 883/2004 bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen opgenomen dewelke werkloosheidsuitkeringen voor werkzoekenden uitmaken. Meer bepaald zijn deze terug te vinden

Publishers, 2009, (69) 76; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 13.

³⁵⁰ Y. JORENS en J.-P. LHERNOULD, "European report 2011: Organisation and coordination of a network on the co-ordination of social security schemes within the European Union", *trESS* 2011, ec.europa.eu.

³⁵¹ Y. JORENS en J.-P. LHERNOULD, "European report 2011: Organisation and coordination of a network on the co-ordination of social security schemes within the European Union", *trESS* 2011, ec.europa.eu; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151; A. BROUGHTON, "ECJ issues rulings on social security benefit and annual leave", *Eurofound* 26 april 2004, <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/ecj-issues-rulings-on-social-security-benefit-and-annual-leave>, geraadpleegd op 4 maart 2017.

³⁵² F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 149-151.

voor Duitsland, Ierland, Finland en het Verenigd Koninkrijk. Deze uitkeringen zijn sinds de *Brey* zaak wel onderworpen aan Richtlijn 2004/38 en aldus ook aan artikel 24(2) van deze laatste. Dit zorgt voor grote rechtsonzekerheid aangaande de kwalificatie aangezien het Hof van Justitie deze overlaat aan de nationale wetgever. Er wordt dan ook gepleit voor een optreden van de verschillende regelgevers aangaande deze materie.³⁵³

251. Indien de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende op miraculeuze wijze alsnog de bovenstaande obstakels zou kunnen overwinnen, heeft het Hof in zowel *Collins* als in *Vatsouras en Koupatantze* geoordeeld dat het mogelijk is om ook uitkeringen, dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken, afhankelijk te stellen van een reële link. Inclusief een woonplaatsvereiste zolang deze gebaseerd is op objectieve overwegingen die losstaan van de nationaliteit van de betrokken personen en evenredig is aan de legitieme doelstelling van het nationale recht.³⁵⁴

4.2.3. De reële link met betrekking tot bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en socialebijstandsuitkeringen

252. Het *Brey* arrest heeft verschillende vragen doen rijzen aangaande bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen. Dit type uitkeringen kan relevant zijn voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangezien bepaalde landen³⁵⁵ uitkeringen voor werkzoekenden hebben ondergebracht onder deze term. In dit subdeel zal gekeken worden naar dit fameuze *Brey* arrest en de nasleep hiervan.

4.2.3.1. Aanvraag tot bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering en het verblijfsrecht van de aanvrager – de *Brey* zaak

253. Sinds de *Martinez Sala* zaak heeft het Hof het Unieburgerschap steeds hoog in het vaandel gedragen.³⁵⁶ Toch kan vanaf de *Förster* zaak opgemerkt worden dat het Hof voorzichtiger wordt. De echte ommekeer doet zich pas voor vanaf de *Brey* zaak. Het Unieburgerschap wordt van haar voetstuk gehaald en is niet langer een absoluut gegeven waarop elke economisch inactieve Unieburger zich kan beroepen om recht te krijgen tot sociale uitkeringen. Toch is het solidariteitsgevoel nog niet volledig verloren gegaan in *Brey*.³⁵⁷

³⁵³ F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 13-14.

³⁵⁴ HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, D'Hoop; HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, Collins; HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, Prete; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 170.

³⁵⁵ Duitsland, Ierland, Finland en het Verenigd Koninkrijk

³⁵⁶ H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 307

³⁵⁷ S. GUIBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (75) 82-83.

4.2.3.1.1. Gerechtigdheid tot een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering vóór de *Brey* zaak – totstandkoming van de ‘reële link’ rechtspraak

254. Hoewel niet alle onderstaande zaken betrekking hebben op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen, kan er wel een lijn getrokken worden en een evolutie opgemerkt worden binnen de rechtspraak van het Hof dewelke geldt over de verschillende sociale uitkeringen heen. Na de *Brey* zaak is deze lijn niet meer zo absoluut aangezien binnen de reële link door het Hof nu meer belang zal worden gehecht aan een ‘woonplaatsvereiste’ daar waar voordien een (langdurig) verblijf slechts een aanleiding kon geven tot een reële link en een dergelijke ‘verblijfsvoorwaarde’ slechts uitzonderlijk mogelijk was indien deze gebaseerd was op objectieve overwegingen die losstonden van de nationaliteit van de betrokken personen en evenredig was aan de legitieme doelstelling van het nationale recht.

255. In de *Grzelczyk* zaak was de voorwaarde dat de begunstigde van de uitkering geen onredelijke last zou vormen voor het socialebijstandstelsel van de gastlidstaat. Hierbij heeft het Hof ook geoordeeld dat de financiële moeilijkheden van een student slechts tijdelijk zijn.³⁵⁸ Dezelfde redenering zou mijns inziens eveneens toegepast kunnen worden op werkzoekenden. Aangezien men werkzoekende is, is de moeilijke financiële situatie slechts tijdelijk vermits deze verbetert van zodra men werk heeft gevonden. Dit kan genuanceerd worden door gebruik te maken van de reeds bestaande vereiste dat er een reële kans op tewerkstelling bestaat.³⁵⁹

256. In de *Trojani* zaak werden personen die voor een welbepaalde tijd wettig verbleven in de gastlidstaat of in het bezit waren van een verblijfsvergunning geacht gerechtigd te zijn op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen.³⁶⁰

257. In de *D’Hoop* en *Collins* zaken vereiste het Hof dan weer de reële link tussen de werkzoekende en de arbeidsmarkt van de gastlidstaat. Een zelfde redenering kunnen we ook terugvinden in *Vatsouras en Koupatantze*.³⁶¹

258. In de *Bidar* zaak dienden studenten te kunnen aantonen dat ze een voldoende graad van integratie in de gemeenschap van de gastlidstaat hebben behaald. Dit kon volgens het Hof als vaststaand gehouden worden “*van zodra de student voor een bepaalde termijn in de gastlidstaat verblijft*”.³⁶²

259. In de *Förster* zaak gaat het Hof niet meer zaak per zaak bespreken hoe artikel 24(2) Richtlijn 2004/38 geïmplementeerd dient te worden.

³⁵⁸ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, *Grzelczyk*.

³⁵⁹ Art. 14(4)(b) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 48-49.

³⁶⁰ HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, *Trojani*.

³⁶¹ HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, *D’Hoop*; HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*; P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (69) 75-76.

³⁶² HvJ 15 maart 2005, nr. C-209/03, ECLI:EU:C:2005:169, *Bidar*.

260. In *Commissie v. Oostenrijk* heeft het Hof geoordeeld dat de voorwaarde tot een reële connectie niet op een uniforme manier kan worden toegepast op alle uitkeringen. Er dient te worden gekeken wat de constitutieve elementen van de uitkering zijn en aan de hand daarvan moet bepaald worden hoe een reële connectie kan worden gevestigd.³⁶³

4.2.3.1.2. De feiten van de *Brey* zaak

261. De heer Brey migreert in 2011 met zijn gezin van Duitsland naar Oostenrijk. In dit laatste land wenst hij zijn invaliditeitspensioen van 1087,74€ te laten aanvullen met een *Ausgleichzulage*, hetgeen een aanvullende uitkering uitmaakt. Deze aanvullende uitkering staat opgelijst in Annex X van Verordening 883/2004 en maakt aldus een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering uit.³⁶⁴ Het inkomen van de heer Brey lag onder de Oostenrijkse minimuminkomensgrens om aanspraak te maken op deze aanvullende uitkering. Doch zei de Oostenrijkse Instelling voor Pensioenverzekeringen dat door zijn laag inkomen, de heer Brey over onvoldoende bestaansmiddelen beschikte om zijn verblijfplaats in Oostenrijk te vestigen. Aangezien volgens Oostenrijks recht een rechtmatig en gewoonlijk verblijf in Oostenrijk noodzakelijk is, kon Brey geen aanspraak maken op de *Ausgleichzulage*. Met andere woorden creëert Oostenrijk hier een reële link tussen de voorwaarden voor de gerechtigdheid op de aanvullende uitkering en de voorwaarden om een verblijf voor langer dan drie maanden te verkrijgen in Oostenrijk.³⁶⁵

4.2.3.1.3. De vragen gesteld in de *Brey* zaak

262. Een eerste vraag ging in essentie om de kwalificatie van de uitkering en de daaraan gelinkte vraag welke wetgeving hierop van toepassing is. Het Hof geeft hier een brede invulling aan het begrip 'sociale bijstand' zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 waardoor er een overlap ontstaat met de bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen uit Verordening 883/2004.

263. Het Hof buigt zich in deze zaak ook over de vraag of deze voorwaarden (rechtmatig en gewoonlijk verblijf), opgelegd door de lidstaat, verenigbaar zijn met het EU-recht. Het Hof bevestigt hier het beginsel dat voortvloeit uit artikel 7(1)(b) Richtlijn 2004/38: het recht op verblijf voor langer dan drie maanden is afhankelijk van het over voldoende bestaansmiddelen beschikken van de aanvrager. Dit artikel heeft als doel te voorkomen dat personen een onredelijke last worden voor het socialebijstandstelsel van de gastlidstaat. Het achterliggende idee van dit doel is een tegemoetkoming aan de bezorgdheid van de lidstaten aangaande de bescherming van hun overheidsfinanciën.³⁶⁶

³⁶³ HvJ 4 oktober 2012, nr. C-75/11, ECLI:EU:C:2012:605, *Commission v Austria*.

³⁶⁴ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*; zie ook HvJ 29 april 2004, nr. C-160/02, ECLI:EU:C:2004:269, *Skalka*.

³⁶⁵ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁶⁶ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

4.2.3.1.4. Toepasselijkheid van Richtlijn 2004/38

264. Net zoals de Advocaat-Generaal in de *Brey* zaak³⁶⁷ merkt het Hof op dat er een onderscheid in draagvlak is als we het hebben over sociale bijstand zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 of zoals, *sensu stricto*, bedoeld in Verordening 883/2004.³⁶⁸

265. In de *Vatsouras en Koupatantze* zaak oordeelde het Hof nog dat 'sociale bijstand' zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 eng geïnterpreteerd dient te worden. Hierbij specificeerde het Hof dat uitkeringen met als doel de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken niet als 'sociale bijstand' zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 kunnen worden gekwalificeerd.³⁶⁹

266. In de *Brey* zaak, daarentegen, definieert het Hof 'sociale bijstand' als zijnde elke bijstand die verkregen kan worden door elk individu die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikt en aldus een potentiële onredelijke last kan vormen voor het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat.³⁷⁰

267. Het Hof komt tot deze beoordeling aan de hand van het doel van Richtlijn 2004/38. Dit doel is, volgens het Hof, het voorkomen dat een economisch inactieve migrerende persoon een onredelijke last wordt voor het socialezekerheidsstelsel van de gastlidstaat en het beschermen van de publieke financiën van de lidstaten.³⁷¹

268. Het Hof bepaalt dat een uitkering ter garantie van een minimum aan bestaansmogelijkheden binnen het toepassingsgebied van artikel 7(1)(b) valt. Een bijkomende bevestiging van deze visie vindt het Hof terug in de financiering van de uitkering, namelijk volledig door de overheid zonder tussenkomst van bijdragen of premies.³⁷²

269. Tegen de visie van de Commissie in, oordeelt het Hof in de *Brey* zaak dat 'sociale bijstand' zoals bedoeld in artikel 7(1)(b) Richtlijn 2004/38 niet beperkt kan worden tot de *sensu strictu* definitie van 'sociale bijstand' uit Verordening 883/2004. 'Sociale bijstand' zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 kan volgens het Hof ook toegepast worden op 'bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen' uit Verordening 883/2004 en zelfs Annex X van deze Verordening.³⁷³

4.2.3.1.5. Een bijkomende voorwaarde wordt toegevoegd aan de gerechtigdheid op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen op basis van Richtlijn 2004/38

270. Volgens het Hof, in de *Brey* zaak, is artikel 70(4) Verordening 883/2004 een 'conflict rule'.³⁷⁴ Het doel van deze bepaling is dan ook het bepalen van de toepasselijke wetgeving en niet het vaststellen van de voorwaarden voor gerechtigdheid tot bijzondere, niet op premie- of

³⁶⁷ Concl. N. WAHL bij HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁶⁸ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁶⁹ HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*.

³⁷⁰ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 166; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 308-309.

³⁷¹ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁷² HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁷³ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁷⁴ Zie ook M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 417.

bijdragebetaling berustende uitkeringen. Het is aan de nationale wetgeving om deze voorwaarden vast te stellen. Dit kan ook vereisten inzake verblijfsrechten of het verkrijgen van verblijfsrechten omvatten.³⁷⁵ Deze redenering opent de deur voor het invoeren van voorwaarden op basis van Richtlijn 2004/38.

271. Deze gedachtegang zou kunnen worden doorgetrokken naar bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen uit Annex X van Verordening 883/2004. Dit zou er op zijn beurt dan weer toe kunnen leiden dat de gerechtigdheid op een uitkering voorwaardelijk wordt gesteld aan een 'redelijkheidstest', zijnde geen onredelijke last vormen voor het socialebijstandssysteem van de gastlidstaat, aangezien er dan een bijkomende voorwaarde wordt toegevoegd aan Verordening 883/2004.³⁷⁶

272. Het Hof van Justitie, in de *Brey* zaak, volgt deze gedachtegang volledig en gaat ervan uit dat artikel 7(1)(b) Richtlijn 2004/38 een aanvulling is op het compromis van 1992, zoals opgenomen in Verordening 883/2004. Namelijk de toevoeging van een extra voorwaarde voor de gerechtigdheid op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen in de lidstaat waar de persoon verblijft: de aanvrager van deze uitkering mag geen onredelijke last worden voor het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat.³⁷⁷

273. Dit is zeer merkwaardig aangezien het Hof hier ingaat tegen reeds eerder gevestigde rechtspraak³⁷⁸, dewelke het Hof zelfs bevestigt in *Brey* zelf.³⁷⁹ In deze gevestigde rechtspraak houdt het Hof vast aan het doel van Richtlijn 2004/38. Namelijk de vergemakkelijking en versterking van het recht van vrij verkeer van personen. De *Brey* zaak, daarentegen, doet net het tegenovergestelde door een bijkomende voorwaarde op te leggen op grond van artikel 7(1)(b) Richtlijn 2004/38 voor de gerechtigdheid tot een recht hetgeen wordt gegarandeerd door Verordening 883/2004.³⁸⁰

4.2.3.1.6. De aanvraag voor socialebijstandsuitkering is slechts een indicatie voor een mogelijke 'onredelijke last'

274. Het Hof oordeelde dat het loutere feit dat de migrant een aanvraag doet voor een socialebijstandsuitkering slechts een mogelijke indicatie is dat de persoon in kwestie over onvoldoende bestaansmogelijkheden beschikt om te voorkomen dat de migrant een onredelijke last

³⁷⁵ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 417; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 159; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 13-14.

³⁷⁶ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 165.

³⁷⁷ P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 58; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 164; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 311.

³⁷⁸ HvJ 25 juli 2008, nr. C-127/08, ECLI:EU:C:2008:449, Metock e.a.; HvJ 23 februari 2010, nr. C-310/08, ECLI:EU:C:2010:80, Ibrahim; HvJ 23 februari 2010, nr. C-480/08, ECLI:EU:C:2010:83, Teixeira; HvJ 7 oktober 2010, nr. C-162/09, ECLI:EU:C:2010:592, Lassal; HvJ 15 november 2011, nr. C-256/11, ECLI:EU:C:2011:734, Dereci e.a.; HvJ 8 mei 2013, nr. C-87/12, ECLI:EU:C:2013:291, Ymeraga en Ymeraga-Tafarshiku.

³⁷⁹ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

³⁸⁰ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 164.

wordt op het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat.³⁸¹ Dit is van belang voor het verkrijgen van het verblijfsrecht krachtens artikel 7(1)(b).³⁸² Toch moet opgemerkt worden dat dit slechts een *indicatie* kan vormen. De lidstaat zal altijd nog moeten nagaan wat de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager zijn en in welke mate deze een onredelijke last kunnen vormen voor het socialebijstandsstelsel.³⁸³

275. Maar het Hof stopt niet bij deze eerste toets en voegt nog een tweede, opvolgende toets toe. De lidstaat zou volgens het Hof ook moeten nagaan wat de verhouding is tussen het aantal nationale burgers die gebruik maken van de uitkering in kwestie en het aantal Unieburgers dewelke gebruik maken van de betreffende uitkering.³⁸⁴

276. Het Hof oordeelde in de *Brey* zaak dan ook dat de automatische weigering door de Oostenrijkse overheid niet toegestaan was.

277. Het is echter opvallend dat het Hof geen melding maakt van de vroegere rechtspraak waarin gesteld werd dat, ter voorkoming van het ontstaan van een onredelijke last, de gastlidstaten slechts socialebijstandsuitkeringen dienen te verlenen indien de aanvrager een voldoende integratie (ook wel een reële connectie) heeft met de gemeenschap van de gastlidstaat.³⁸⁵

4.2.3.1.7. Kwalificatie als sociale bijstand zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38 leidt tot toepasselijkheid van artikel 24(2) Richtlijn 2004/38

278. Hier komt nog bovenop dat het Hof in de *Brey* zaak deze welbepaalde bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering kwalificeert als zijnde 'sociale bijstand' zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38. Dit heeft tot gevolg dat, zelfs zonder toepassing te moeten maken van de voorwaarde dat de aanvrager van een uitkering geen onredelijke last mag vormen voor het socialebijstandssysteem van de gastlidstaat, deze gastlidstaat tijdens de eerste drie verblijfsmaanden van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende niet verplicht is om het recht tot uitkering van deze socialebijstandsuitkering te verlenen.³⁸⁶ VERSCHUEREN is dan ook van mening dat artikel 24(2) Richtlijn 2004/38 niet toegepast kan worden op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen uit Annex X Verordening 883/2004.³⁸⁷

³⁸¹ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 47 en 58.

³⁸² H. VERSCHUEREN, "How EU Law Defines Where Mobile Persons Belong - An Introduction" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (1) 3.

³⁸³ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 58.

³⁸⁴ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 58.

³⁸⁵ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 175.

³⁸⁶ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 164.

³⁸⁷ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 164.

4.2.3.1.8. Invulling van het begrip 'onredelijke last'

279. In vroegere rechtspraak oordeelde het Hof dat lidstaten slechts sociale bijstand dienden te verlenen indien de aanvrager een voldoende integratie in de gemeenschap kon aantonen. Dit zou er, volgens het Hof en de Advocaat-Generaal³⁸⁸, voor moeten zorgen dat het ontstaan van een onredelijke last vermeden wordt.³⁸⁹

280. Zoals reeds eerder aangehaald is het opvallend dat het Hof op geen enkele manier verwijst naar de reeds meermaals gebruikte 'reële link'-doctrine. In plaats daarvan besluit het Hof om het begrip 'onredelijke last' te gebruiken.

281. Het Hof tracht de lidstaten bij te staan in hoe de 'onredelijke last' dient getoetst te worden en gebruikt twee standpunten door elkaar. Namelijk aan de ene kant het feit dat we naar de persoonlijke en individuele situatie van de persoon in kwestie dienen te kijken³⁹⁰, maar aan de andere kant zegt het Hof dat we daarnaast ook een algemeen onderzoek moeten doen naar de specifieke last die het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat zou dragen indien het deze uitkering dient toe te kennen.³⁹¹

282. Daarnaast oordeelt het Hof dat het recht op vrij verkeer de algemene regel is en dat beperkingen hierop *sensu stricto* dienen te worden toegepast met inachtnaam van de beperkingen opgelegd door het EU-recht en het proportionaliteitsbeginsel.³⁹² Lidstaten zien hun bewegingsruimte aldus beperkt worden tot het doel van Richtlijn 2004/38, namelijk de versterking en vergemakkelijking van het recht op verblijf van Unieburgers.³⁹³

283. Puur economische redenen, zoals onder andere financiële redenen, kunnen geen redenen uitmaken om beperkingen in te voeren voor de fundamentele rechten, zijnde de rechten van vrij verkeer.³⁹⁴ Het Hof beschouwt het gevaar dat een onredelijke last op het socialebijstandsstelsel met zich meebrengt, als zijnde een inbreuk op de soevereiniteit van de lidstaat. Volgens het Hof gaat het hier niet om puur economische redenen, maar wel over het sociaal beleid.³⁹⁵

284. Advocaat-Generaal Sharpston pleit ervoor om een omvangrijke beoordeling te gebruiken bij de bepaling van een onredelijke last. Daarbij kan, volgens de Advocaat-Generaal, gebruikgemaakt worden van geschiktheids- en proportionaliteitstesten.³⁹⁶ Ze gaat echter niet verder in op welke elementen de lidstaat zich bij deze beoordeling dient te richten.

285. VERSCHUEREN concludeert uit het *Brey* arrest eveneens dat de testen aangaande de onredelijke last niet enkel toepassing zouden vinden bij de bijzondere, niet op premie- of

³⁸⁸ Concl. E. SHARPSTON bij HvJ 18 juli 2013, nr. C-523/11 en C-585/11, ECLI:EU:C:2013:524, Prinz en Seeberger.

³⁸⁹ HvJ 15 maart 2005, nr. C-209/03, ECLI:EU:C:2005:169, Bidar; HvJ 23 oktober 2007, nr. C-11/06 en C-12/06, ECLI:EU:C:2007:626, Morgan en Bucher; HvJ 18 juli 2013, nr. C-523/11 en C-585/11, ECLI:EU:C:2013:524, Prinz en Seeberger; HvJ 24 oktober 2013, nr. C-220/12, ECLI:EU:C:2013:683, Thiele Meneses.

³⁹⁰ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey.

³⁹¹ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey.

³⁹² HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey.

³⁹³ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 170.

³⁹⁴ HvJ 24 oktober 2013, nr. C-220/12, ECLI:EU:C:2013:683, Thiele Meneses.

³⁹⁵ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 170.

³⁹⁶ Concl. E. SHARPSTON bij HvJ 18 juli 2013, nr. C-523/11 en C-585/11, ECLI:EU:C:2013:524, Prinz en Seeberger.

bijdragebetaling berustende uitkeringen, maar voor alle socialebijstandsuitkeringen zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38.

4.2.3.1.9. De directe implementatie van de *Brey* zaak in de nationale rechtspraak

286. Het Oostenrijkse Hoogste Gerechtshof oordeelde na de *Brey* uitspraak als volgt: zolang een persoon een verblijfsrecht bezit, kan hij krachtens Richtlijn 2004/38 aanspraak maken op een gelijke behandeling. Doch dit kan slechts zolang het verblijfsrecht niet is ingetrokken door de gastlidstaat, hetgeen mogelijk is indien er sprake is van een onredelijke last. Het Oostenrijkse Hoogste Gerechtshof koppelt het verblijfsrecht dus rechtstreeks aan de gelijke behandeling en gebruikt de onredelijke last enkel als mogelijkheid om het verblijfsrecht in te trekken.³⁹⁷

4.2.3.2. Ontwikkelingen na de *Brey* zaak

287. Na de *Brey* zaak heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie zich meermaals over soortgelijke situaties moeten buigen. De drie meest vooraanstaande zaken zijn de *Dano* zaak³⁹⁸, de *Alimanovic* zaak³⁹⁹ en de *García-Nieto* zaak⁴⁰⁰, respectievelijk van 2014, 2015 en 2016.

4.2.3.2.1. Dano

288. Als *Brey* ervoor gezorgd heeft dat er scheuren kwamen in het pantser van het Unieburgerschap en de toegang tot sociale uitkeringen op basis van het gelijkheidsbeginsel, dan was de *Dano* zaak de *coup de grâce*.

289. In de *Dano* zaak volgt het Hof deels dezelfde redenering als in de *Brey* zaak. Gedurende de eerste drie verblijfsmaanden heeft de werkzoekende Unieburger geen recht op socialebijstandsuitkeringen krachtens artikel 24(2) Richtlijn 2004/38. Voor een verblijf tussen de drie maanden en vijf jaar maakt deze Richtlijn een onderscheid tussen economisch actieven en economisch niet-actieven. Voor economisch niet-actieven, zoals de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, legt artikel 7(1)(b) de bijkomende voorwaarde op dat ze over voldoende bestaansmiddelen dienen te beschikken om geen onredelijke last te vormen op het socialezekerheidsstelsel van de gastlidstaat.⁴⁰¹

³⁹⁷ P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 59; H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 175.

³⁹⁸ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*.

³⁹⁹ HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, *Alimanovic*.

⁴⁰⁰ HvJ 25 februari 2016, nr. C-299/14, ECLI:EU:C:2016:114, *García-Nieto* e.a..

⁴⁰¹ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*; J. HENEFFE, "Le droit des citoyens européens aux prestations d'assistance sociale" in B. RENAULD (ed.), *Questions actuelles en droit des étrangers*, Limal, Anthemis, 2016, (121) 126-131; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 47; H. VERSCHUEREN, "How EU Law Defines Where Mobile Persons Belong - An Introduction" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (1) 3-4; S. CLAESSENS, "Tourisme Social: La Décision *Dano*", *Metis* 2014, http://www.metiseurope.eu/tourisme-social-la-decision-dano_fr_70_art_30002.html, geraadpleegd op 2 maart 2017.

290. Indien deze voorwaarde niet vervuld is, is er geen verblijfsrecht en kan er dus ook geen gerechtigdheid op sociale uitkeringen zijn.⁴⁰²

291. GUIBBONI gaat zelfs zo ver om te argumenteren dat er hierdoor twee afzonderlijke burgerstatussen worden gecreëerd. Enerzijds het eersteklas-burgerschap bestaande uit EU-werkers en de economisch niet-actieven dewelke desalniettemin over voldoende bestaansmiddelen beschikken. Anderzijds de economisch niet-actieven dewelke niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken en aldus op transnationaal vlak geen bescherming genieten.⁴⁰³ De doorsnee pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal in deze laatste, achteruitgeschoven, categorie geplaatst moeten worden.

292. De vraag of de aanvrager een onredelijke last vormt, dient, volgens het Hof, nog steeds beoordeeld te worden op basis van een individueel onderzoek. Een automatische weigering wordt nog altijd als strijdig met het EU-recht beschouwd.⁴⁰⁴

293. De Advocaat-Generaal verwijst expliciet naar de uitspraak in de *Vatsouras en Kapoutantze* zaak aangaande het feit dat uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken niet als sociale bijstand zoals bedoeld in artikel 24(2) Richtlijn 2004/38 kunnen worden beschouwd. Het Hof gaat hier niet verder op in.⁴⁰⁵

4.2.3.2.2. Alimanovic

294. De 'verblijfsrecht-test' uit de *Dano* zaak wordt in de *Alimanovic* zaak opnieuw toegepast en aanvaard. De nationale autoriteiten mogen een uitkeringsaanvraag afwijzen op basis van het ontbreken van een verblijfsrecht of op basis van het niet voldoen aan de voorwaarden uit artikel 7 Richtlijn 2004/38.⁴⁰⁶

295. In de *Alimanovic* zaak gaat het Hof in tegen haar oordeel in de *Brey* zaak wanneer het gaat over de noodzaak om een individueel onderzoek uit te voeren. In de *Alimanovic* zaak oordeelt het Hof dat er geen individueel onderzoek noodzakelijk is ingeval van een gradueel systeem zoals ditgene krachtens artikel 7(3)(c) volgens welk personen, die onvrijwillig werkloos worden, hun status als werker behouden voor de eerste 12 maanden. In samenlezing met artikel 24(1) en (2) houdt dit,

⁴⁰² P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 60; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 315.

⁴⁰³ S. GUIBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (75) 85.

⁴⁰⁴ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*.

⁴⁰⁵ Concl. M. WATHELET bij HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*; D. RUTLEDGE, "Dano and the exclusion of inactive EU citizens from certain non-contributory social benefits", *freemovement* 2014, <https://www.freemovement.org.uk/dano-and-the-exclusion-of-inactive-eu-citizens-from-certain-non-contributory-social-benefits/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁰⁶ HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, *Alimanovic*; H. VERSCHUEREN, "How EU Law Defines Where Mobile Persons Belong - An Introduction" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (1) 4; L. DUMONT, "L'arrêt Alimanovic : l'accès aux avantages sociaux conditionné par la légalité du séjour", *GDR-ELSJ* 2015, <http://www.qdr-elsj.eu/2015/10/09/liberte-de-circulation/la-lettre-alimanovic-l'accès-aux-avantages-sociaux-conditionné-par-la-légalité-du-séjour/>, geraadpleegd op 2 maart 2017; D. KRAMER, "Had they only worked one month longer! An analysis of the Alimanovic case [2015] C-67/14", *European Law Blog* 2015, <http://europeanlawblog.eu/2015/09/29/had-they-only-worked-one-month-longer-an-analysis-of-the-alimanovic-case-2015-c-6714/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

volgens het Hof, reeds voldoende rekening "met verschillende factoren die de individuele situatie van elke aanvrager van een sociale prestatie kenmerken, en met name de duur van de uitoefening van een economische activiteit" om tot een gestandaardiseerde individuele conclusie te komen. Het is dus niet meer noodzakelijk om voor elke afzonderlijke persoon een individueel onderzoek te verrichten wanneer er een gradueel systeem voorhanden is, hetgeen reeds onderscheid maakt tussen verschillende categorieën van personen.⁴⁰⁷ Ook in een dergelijk gradueel systeem zal een pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende achteruitgeschoven worden.

296. Het Hof sterkte zich door te argumenteren dat een enkele uitkeringsaanvraag geen onredelijke last zou vormen op het Duitse uitkeringssysteem, maar dat de verzameling van alle individuele uitkeringsaanvragen wel een onredelijke last zou vormen.⁴⁰⁸

297. Ook bij deze zaak is er kritiek geleverd. Zo wordt de vraag gesteld hoe een dergelijk gradueel systeem sociale factoren zoals integratie in de gemeenschap kan meenemen in de besluitvorming.⁴⁰⁹ Deze sociale factoren worden echter door de Commissie zelf aangestipt als zijnde belangrijk in de bepaling of de betrokken persoon een onredelijke last uitmaakt op het nationale socialezekerheids-/bijstandssysteem.⁴¹⁰

298. Daarnaast heeft het Hof in de *Alimanovic* zaak ook geoordeeld dat werkzoekenden geen beroep kunnen doen op de gelijke behandeling inzake socialebijstandsuitkeringen, hoewel ze wel een verblijfsrecht hebben.⁴¹¹

4.2.3.2.3. García-Nieto

299. Zowel de *Dano* zaak als de *Alimanovic* zaak worden bevestigd in de recente *García-Nieto* zaak. Ook hier wijst het Hof weer op de 'verblijfsrecht-test' en wordt een gradueel systeem aanvaard als zijnde voldoende om een individueel onderzoek overbodig te maken.⁴¹²

⁴⁰⁷ HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, *Alimanovic*; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 61-62; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306; D. KRAMER, "Had they only worked one month longer! An analysis of the *Alimanovic* case [2015] C-67/14", *European Law Blog* 2015, <http://europeanlawblog.eu/2015/09/29/had-they-only-worked-one-month-longer-an-analysis-of-the-alimanovic-case-2015-c-6714/>, geraadpleegd op 16 februari 2017; X., "La Cour de justice de l'Union européenne clarifie le droit aux prestations sociales dans l'UE", *IPSE* 2015, <https://www.europese.org/la-cour-de-justice-de-l-union-europeenne-clarifie-le-droit-aux-prestations-sociales-dans-lue/>, geraadpleegd op 2 maart 2017; zie ook P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (69) 77-79.

⁴⁰⁸ HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, *Alimanovic*; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 313; D. KRAMER, "Had they only worked one month longer! An analysis of the *Alimanovic* case [2015] C-67/14", *European Law Blog* 2015, <http://europeanlawblog.eu/2015/09/29/had-they-only-worked-one-month-longer-an-analysis-of-the-alimanovic-case-2015-c-6714/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁰⁹ D. KRAMER, "Had they only worked one month longer! An analysis of the *Alimanovic* case [2015] C-67/14", *European Law Blog* 2015, <http://europeanlawblog.eu/2015/09/29/had-they-only-worked-one-month-longer-an-analysis-of-the-alimanovic-case-2015-c-6714/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴¹⁰ Comm. 2 juli 2009, Communication from the Commission tot he European Parliament and the Council – On guidance for better transposition and application of Directive 2004/38/EC on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States, COM(2009) 313, 8-9.

⁴¹¹ H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306.

⁴¹² HvJ 25 februari 2016, nr. C-299/14, ECLI:EU:C:2016:114, *García-Nieto* e.a.; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of

4.2.3.3. Wat betekent dit voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangaande bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en socialebijstandsuitkeringen

300. Uit de voorgaande cases mag afgeleid worden dat voor de bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen gedurende de eerste drie verblijfsmaanden geen uitkering verschuldigd is door de gastlidstaat. Dit komt ook uitdrukkelijk tot uiting in artikel 24(2) Richtlijn 2004/38.⁴¹³

301. Voor een verblijfsrecht langer dan drie maanden maar korter dan vijf jaar dient enerzijds de verblijfsrecht-test toegepast te worden en anderzijds een individueel proportionaliteitsonderzoek. In tegenstelling tot de *Brey* zaak wordt dit laatste onderzoek recentelijk relatief strikt geïnterpreteerd en toegepast.⁴¹⁴

302. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende mag dan wel een werkzoekende zijn, hij blijft meestal nog een economisch niet-actieve persoon aangezien hij nog nooit gewerkt heeft en dus ook de status van werker niet heeft verkregen.⁴¹⁵

303. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende kan best eerst een tewerkstelling in het eigen land bemachtigen om op die wijze aan artikel 7(3)(c) te kunnen voldoen en de status van werker te kunnen behouden voor 6 maanden wanneer hij naar een andere lidstaat verhuist om daar werk te gaan zoeken. Op deze manier kan de aanvraag tot sociale uitkeringen, volgens de Advocaat-Generaal in de *Alimanovic* zaak, niet automatisch worden geweigerd.⁴¹⁶ Het verkrijgen van de status van werker opent tal van nieuwe mogelijkheden dewelke buiten het bereik van deze scriptie liggen, maar dewelke wel kunnen leiden tot een uitkering voor de migrerende EU-werkzoekende.

304. Daarnaast is het ook van belang om te weten of het gaat om een socialebijstandsuitkering of om een uitkering om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken⁴¹⁷. In de *Alimanovic* zaak heeft het Hof echter besloten dat de *in casu* aangevraagde uitkering geen uitkering om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken is, maar wel een socialebijstandsuitkering.⁴¹⁸ In *Vatsouras en Koupatantze* volgde het Hof de omgekeerde redenering nog.⁴¹⁹ Het is de dag van

'uitkeringstoerisme?', *TSR* 2016, afl.3, (293) 314; D. KRAMER, "Short-term Residence, Social Benefits and the Family; An Analysis of Case C-299/14 (García-Nieto and Others)", *European Law Blog* 2016, <http://europeanlawblog.eu/2016/03/09/short-term-residence-social-benefits-and-the-family-an-analysis-of-case-c-29914-garcia-nieto-and-others/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴¹³ D. KRAMER, "Short-term Residence, Social Benefits and the Family; An Analysis of Case C-299/14 (García-Nieto and Others)", *European Law Blog* 2016, <http://europeanlawblog.eu/2016/03/09/short-term-residence-social-benefits-and-the-family-an-analysis-of-case-c-29914-garcia-nieto-and-others/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴¹⁴ D. KRAMER, "Short-term Residence, Social Benefits and the Family; An Analysis of Case C-299/14 (García-Nieto and Others)", *European Law Blog* 2016, <http://europeanlawblog.eu/2016/03/09/short-term-residence-social-benefits-and-the-family-an-analysis-of-case-c-29914-garcia-nieto-and-others/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴¹⁵ P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 63.

⁴¹⁶ Concl. M. WATHELET bij HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, Dano; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 62.

⁴¹⁷ HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*.

⁴¹⁸ P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 62-63.

⁴¹⁹ HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*.

vandaag dus moeilijker om een uitkering te kunnen classificeren als een uitkering om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken.⁴²⁰

⁴²⁰ H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306.

Hoofdstuk 5 Welke rechten kan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende inroepen in de EU-gastlidstaat krachtens de toepasselijke wettelijke instrumenten

305. In hoofdstuk 4 is onderzocht welke obstakels de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal moeten overwinnen om een mogelijk recht te verkrijgen in de gastlidstaat. Er is reeds eerder geconcludeerd dat het EU-coördinatiemodel geen harmonisatie voorziet maar enkel coördinatie. In dit hoofdstuk zal aldus gekeken worden naar het gelijkheidsbeginsel als zijnde het recht dat de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende verkrijgt op grond van dit coördinatiesysteem.

306. De toepasselijke wettelijke instrumenten voor dit onderzoek zijn Verordening 883/2004 en Richtlijn 2004/38. Zoals reeds gezien is Verordening 492/2011 niet van toepassing op de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

307. Vooreerst dient nagegaan te worden hoe de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende gekwalificeerd wordt. Is hij een werker of een economisch niet-actieve? Deze vraag zal niet zo eensluidend te beantwoorden zijn. Het volgende punt dat bekeken dient te worden, is welke lidstaat hiervoor bevoegd is. Zodra deze twee aspecten bekeken zijn, kan worden nagegaan welke rechten er nu effectief toegekend worden aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende en hoe deze rechten ingevuld dienen te worden.

5.1. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende: werker of economisch niet-actieve?

308. Het is redelijk belangrijk om te weten of een persoon als werker gekwalificeerd kan worden of als economisch niet-actief wordt beschouwd. Zoals later in dit hoofdstuk aan bod zal komen, kunnen de rechten van economisch niet-actieve personen meer worden ingeperkt dan deze van economisch actieve personen.

309. De pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende is echter niet in te delen in één van de twee. Hij schippert een beetje tussen de twee in, afhankelijk van het perspectief van waaruit deze vraag bekeken wordt.⁴²¹

310. Zo zal in het licht van het verblijfsrecht van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende het stelsel van de werker eerder moeten worden toegepast. Krachtens artikel 45(3) VWEU heeft de werkzoekende Unieburger recht op vrij verkeer om een tewerkstelling te zoeken in een andere EU-lidstaat.⁴²² Oorspronkelijk werd dit door de rechtspraak van het Hof van Justitie bekrachtigd in de *Antonissen* zaak⁴²³, later werd dit opgenomen in artikel 14(4)(b) Richtlijn

⁴²¹ H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 205; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 8.

⁴²² H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 205.

⁴²³ HvJ 26 februari 1991, nr. C-292/89, ECLI:EU:C:1991:80, *Antonissen*.

2004/38⁴²⁴. Dit laatste artikel verleent de werkzoekende een onvoorwaardelijk verblijfsrecht na de oorspronkelijke drie maanden krachtens artikel 6 Richtlijn 2004/38 zolang hij kan aantonen dat hij nog steeds op zoek is naar werk en een reële kans heeft om tewerkgesteld te worden.⁴²⁵

311. Dit recht op vrij verkeer is in de *Collins* zaak uitgebreid met het recht op gelijke behandeling ten opzichte van de onderdanen van het gastland, hetgeen ook voor werkzoekenden geldt.⁴²⁶ Dit recht op een gelijke behandeling dient, volgens het Hof in *Collins*, ook te worden toegepast wanneer er sprake is van uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een minimumuitkering zoals in de *Collins* zaak. Het Hof heeft deze zienswijze meerdere malen herhaald.⁴²⁷ Ook de Belgische inschakelingsuitkering kan beschouwd worden als een uitkering dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt wilt vergemakkelijken.⁴²⁸

312. Hieruit mag worden afgeleid dat het Hof artikel 24(2) Richtlijn 2004/38, hetgeen een beperking van het gelijkheidsbeginsel inhoudt, strikt interpreteert wanneer ook artikel 14(4)(b) van toepassing is. Het Hof heeft als tegengewicht aan deze evolutie wel geoordeeld dat het geoorloofd is om als lidstaat een 'reële link'-vereiste in te voeren voor de toekenning van een dergelijke uitkering.⁴²⁹

313. Bij dit alles dient echter een kanttekening gemaakt te worden. Het is immers niet altijd even gemakkelijk om na te gaan wanneer een werkzoekende reële kansen heeft om tewerkgesteld te worden. Daarnaast zijn lidstaten niet altijd even geneigd om een reële link met hun arbeidsmarkt te erkennen.⁴³⁰ Indien deze elementen niet aanwezig zijn, valt de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende terug op het systeem hetgeen van toepassing is voor economisch niet-actieve personen.⁴³¹

⁴²⁴ Art. 14(4)(b) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

⁴²⁵ Art. 14(4)(b) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (69) 77; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306 en 318.

⁴²⁶ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*.

⁴²⁷ HvJ 15 september 2005, nr. C-258/04, ECLI:EU:C:2005:559, *Ioannidis*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*; HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, *Prete*.

⁴²⁸ HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, *D'Hoop*; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306.

⁴²⁹ HvJ 13 december 2012, nr. C-379/11, ECLI:EU:C:2012:798, *Caves Krier Frères*; HvJ 20 juni 2013, nr. C-20/12, ECLI:EU:C:2013:411, *Giersch e.a.*; H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 205 en 211; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 306.

⁴³⁰ H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 206.

⁴³¹ H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 206.

314. Economisch niet-actieve personen zullen, zoals in hoofdstuk 4 uiteengezet, over voldoende bestaansmiddelen dienen te beschikken om een verblijfsrecht van langer dan drie maanden te kunnen verkrijgen. Dit verblijfsrecht wordt na een recente evolutie in de rechtspraak ook als een directe voorwaarde beschouwd om aanspraak te kunnen maken op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen. Hetgeen ook verschilt voor economisch niet-actieve personen is dat economisch niet-actieven geen aanspraak kunnen maken op een gelijke behandeling met betrekking tot socialebijstandsuitkeringen gedurende deze (verlengde) periode van drie maanden. Dit geldt eveneens voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.⁴³²

315. Om een antwoord te kunnen formuleren op deze vraag in het licht van artikel 45 VWEU kan gekeken worden naar het deel aangaande het toepassingsgebied van Verordening 492/2011. Voor dit artikel en bijhorende Verordening zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende niet gekwalificeerd worden als 'werker'.

5.2. De bevoegde lidstaat

316. Het is van belang om te bepalen welke lidstaat bevoegd is voor de toekenning en het uitbetalen van uitkeringen. Het kan immers niet dat uitkeringen door twee verschillende lidstaten worden toegekend of dat geen enkele lidstaat zich bevoegd acht.⁴³³ Het basisprincipe in Verordening 883/2004 is dan ook vastgelegd in artikel 11 als zijnde dat de lidstaat waar werkactiviteiten worden verricht de bevoegde lidstaat is, het '*lex loci laboris*'-principe.⁴³⁴ Hierop bestaan echter uitzonderingen.⁴³⁵

317. De belangrijkste uitzondering op het '*lex loci laboris*'-principe is terug te vinden in artikel 11(3)(e) Verordening 883/2004. Hierin wordt bepaald dat personen die niet onder artikel 11(3)(a)-(d) geplaatst kunnen worden, zullen vallen onder de wetgeving van de lidstaat van woonplaats. Dit houdt in dat voor economisch niet-actieve Unieburgers, waaronder voor dit aspect ook de pas afgestudeerde werkzoekende valt, de woonlidstaat de bevoegde lidstaat is.⁴³⁶

⁴³² Art. 24(2) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; H. VERSCHUEREN, "Being Economically Active: How it Still Matters" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (187) 206; F. WOLLENSCHLÄGER, "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, (8) 8 en 12.

⁴³³ H. VERSCHUEREN, "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in B. CANTILLON, P. POPELIER en N. MUSSCHE (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (197) 202.

⁴³⁴ Art. 11 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; R. CORNELISSEN, "Conflicting Rules of Conflict: Social Security and Labour Law" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (255) 266; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 151-152 en 156; H. VERSCHUEREN, "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in B. CANTILLON, P. POPELIER en N. MUSSCHE (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (197) 203.

⁴³⁵ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 154-163; H. VERSCHUEREN, "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in B. CANTILLON, P. POPELIER en N. MUSSCHE (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (197) 204.

⁴³⁶ Art. 11(3)(e) Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; Communicatie (Comm.) Communication from the

5.3. Welke rechten worden toegekend aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende

318. Noch Verordening 883/2004 noch Richtlijn 2004/38 geven de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende een recht op één of meer sociale uitkeringen. Zoals reeds eerder besproken geldt er binnen de Europese Unie een coördinatiesysteem en geen harmonisatiesysteem.

319. Hetgeen deze twee instrumenten wel verlenen aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende is het recht op een gelijke behandeling.⁴³⁷

320. Dit recht is echter niet onvoorwaardelijk. Het is vaststaande rechtspraak van het Hof van Justitie dat de lidstaten zelf de voorwaarden voor het verlenen van een sociale uitkering mogen bepalen. De lidstaten leggen dan ook meestal de voorwaarde op dat men een voldoende graad van integratie binnen de maatschappij dient te hebben, een 'reële link'-vereiste. Deze vereiste is als het ware uitgegroeid tot het spook van de opera van het Hof van Justitie.⁴³⁸

321. In het vorige hoofdstuk is reeds dieper ingegaan op deze 'reële link'-vereiste en aangetoond dat deze het grootste obstakel vormt voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende. Wanneer de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aldus aan deze voorwaarde van de reële link kan voldoen, zal hij ook een gelijke behandeling kunnen genieten ten opzichte van de onderdanen van de gastlidstaat.⁴³⁹

322. Dit recht op gelijke behandeling betekent echter niet dat de persoon in kwestie ook effectief uitkeringsgerechtigd zal zijn. Indien de onderdanen van de gastlidstaat aan bepaalde voorwaarden dienen te voldoen, zoals bijvoorbeeld de wachttijd van de Belgische inschakelingsuitkering, zullen ook de migrerende Unieburgers aan deze voorwaarden dienen te voldoen.⁴⁴⁰ Indien een Unieburger

Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Free movement of EU citizens and their families: Five actions to make a difference, COM(2013) 837, p.7; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 154-157 en 161-163; H. VERSCHUEREN, "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in B. CANTILLON, P. POPELIER en N. MUSSCHE (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (197) 206.

⁴³⁷ Art. 4 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; Art. 24 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 21.

⁴³⁸ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, Grzelczyk; HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, D'Hoop; HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, Trojani; HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, Collins; HvJ 15 maart 2005, nr. C-209/03, ECLI:EU:C:2005:169, Bidar; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, Vatsouras en Koupatantze; HvJ 4 oktober 2012, nr. C-75/11, ECLI:EU:C:2012:605, Commission v Austria; HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey; HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, Dano; HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, Alimanovic; HvJ 25 februari 2016, nr. C-299/14, ECLI:EU:C:2016:114, García-Nieto e.a..

⁴³⁹ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, Grzelczyk; HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, D'Hoop; HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, Trojani; HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, Collins; HvJ 15 maart 2005, nr. C-209/03, ECLI:EU:C:2005:169, Bidar; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, Vatsouras en Koupatantze; HvJ 4 oktober 2012, nr. C-75/11, ECLI:EU:C:2012:605, Commission v Austria; HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey; HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, Dano; HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, Alimanovic; HvJ 25 februari 2016, nr. C-299/14, ECLI:EU:C:2016:114, García-Nieto e.a..

⁴⁴⁰ Art. 4 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; Art. 24 Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers

wel gerechtigd zou zijn op een uitkering waar een eigen onderdaan dit niet was, enkel op grond van zijn Unieburgerschap, zou er sprake zijn van omgekeerde discriminatie.⁴⁴¹ Wat dit recht op gelijke behandeling precies inhoudt voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, zal hieronder uiteengezet worden.

5.4. Het recht op gelijke behandeling – Verbod op discriminatie op grond van nationaliteit

323. Reeds sinds de oprichting van de Europese Unie was het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit één van de belangrijkste principes van het Unierecht, toenmalig Gemeenschapsrecht.⁴⁴²

324. Artikel 18 VWEU vormt de hoeksteen voor dit leerstuk.⁴⁴³ Dit artikel stelt het volgende: *"Binnen de werkingssfeer van de Verdragen en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden. Het Europees Parlement en de Raad kunnen, volgens de gewone wetgevingsprocedure, regelingen treffen met het oog op het verbod van bedoelde discriminaties."*⁴⁴⁴

325. Dit artikel wordt, zoals verder zal worden besproken, vaak samen gelezen met artikel 21 VWEU. Op deze manier wordt er een rechtstreekse koppeling gemaakt tussen het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit en het vrij verkeer binnen de interne markt.

326. Waar bovenstaande artikelen een algemene draagwijdte hebben, heeft artikel 45 VWEU een meer specifieke toepassings sfeer. Dit artikel is enkel van toepassing op 'werkers'. Artikel 45 VWEU heeft aldus voorrang op artikel 18 VWEU. Indien artikel 45 VWEU niet van toepassing is, kan teruggevallen worden op artikel 18 VWEU.

327. Voor aangelegenheden van puur socia lezekerheidsrecht is er artikel 4 Verordening 883/2004. Deze Verordening heeft een ruime toepassings sfeer en is een verdere uitwerking van artikel 45 juncto 48 VWEU.

328. Het principe uit artikel 45 VWEU is verder uitgewerkt in Verordening 492/2011. Zoals reeds eerder besproken zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende niet binnen het toepassingsgebied van Verordening 492/2011 vallen aangezien deze persoon nog nooit gewerkt heeft

van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

⁴⁴¹ H. VERSCHUEREN, "Reverse Discrimination: An Unsolvable Problem?" in P. MINDERHOUD, en N. TRIMIKLINIOTIS, (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (99) 99-118.

⁴⁴² Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, 1957; zie ook M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 5; S. GUIBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (75) 78; H. VERSCHUEREN, "How EU Law Defines Where Mobile Persons Belong - An Introduction" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (1) 7.

⁴⁴³ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 20.

⁴⁴⁴ Art. 18 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

of alleszins niet in voldoende mate om als 'werker' gekwalificeerd te worden.⁴⁴⁵ De pas afgestudeerde werkzoekende zal dus ook geen rechten kunnen putten uit deze Verordening. Deze Verordening wordt dan ook slechts voor de volledigheid vermeld in onderstaand onderzoek.

329. Daarnaast is er ook nog artikel 24 Richtlijn 2004/38. Dit artikel verleent een gelijke behandeling met de onderdanen van de gastlidstaat aangaande socialebijstandsuitkeringen. Toch ontnemt ditzelfde artikel in het tweede lid dit recht op gelijke behandeling gedurende de eerste 3 verblijfsmaanden. Deze periode kan zelfs nog verlengd worden, zoals hierboven reeds besproken is.

5.4.1. De relatie tussen Verordening 883/2004, Verordening 492/2011 en artikel 18 Verdrag Werking Europese Unie

330. Indien er sprake is van een potentiële discriminatie op grond van nationaliteit, dient een zekere matrix te worden doorlopen.⁴⁴⁶ De vraag hoe deze matrix eruit ziet, is door het Hof beantwoord in de *Masgio* zaak.⁴⁴⁷ In deze zaak heeft het Hof geoordeeld dat de meest specifieke regeling aangaande niet-discriminatie de eerste toepassing dient te vormen.⁴⁴⁸ Hieronder zal deze matrix opgesteld worden in het licht van deze paper, zijnde discriminatie van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende op grond van nationaliteit binnen het EU-socialezekerheidsrecht.

331. Verordening 883/2004 heeft voorrang op de andere, hieronder in de matrix geplaatste, rechtsbronnen.⁴⁴⁹ Indien de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende de in hoofdstuk 4 vermelde obstakels weet te overwinnen en aldus binnen het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt, kan hij zich niet meer beroepen op Verordening 492/2011, zoals uiteengezet in hoofdstuk 4.

332. Indien de persoon of uitkering in kwestie niet binnen het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt, zou het hoofd wel gericht kunnen worden naar Verordening 492/2011.⁴⁵⁰ Maar niet door de pas afgestudeerde werkzoekende.⁴⁵¹

333. Zowel Verordening 883/2004 als Verordening 492/2011 vereisen een vergelijking. De benodigde vergelijking is deze getrokken tussen de betrokken persoon en de personen in dezelfde situatie in de bevoegde lidstaten.⁴⁵²

334. Noch Verordening 883/2004 noch Verordening 492/2011 mogen het vrij verkeer van personen belemmeren. Bij de interpretatie van beide Verordeningen dient artikel 45 VWEU gerespecteerd te worden.⁴⁵³ Het is dus wel mogelijk om zowel Verordening 492/2011 als Verordening 883/2004 te toetsen aan artikel 45 VWEU.⁴⁵⁴ Verordening 883/2004 VWEU kan daarenboven ook getoetst worden aan artikel 48 VWEU.⁴⁵⁵

⁴⁴⁵ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151-152.

⁴⁴⁶ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 175.

⁴⁴⁷ HvJ 15 december 1995, nr. C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, *Masgio*.

⁴⁴⁸ HvJ 15 december 1995, nr. C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, *Masgio*.

⁴⁴⁹ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 128 en 175.

⁴⁵⁰ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 28.

⁴⁵¹ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151-152.

⁴⁵² F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 175.

⁴⁵³ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 175.

⁴⁵⁴ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 128.

⁴⁵⁵ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 128.

335. In laatste instantie kan, indien men niet binnen het toepassingsgebied van noch Verordening 883/2004 noch Verordening 492/2011 valt, beroep gedaan worden op artikel 18 juncto artikel 21 VWEU, voor zover dit in overeenstemming is met het toepassingsgebied van deze artikels, zijnde het bezitten van de status van Unieburger, dewelke de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende bezit.⁴⁵⁶ Hierbij dient echter wel opgemerkt te worden dat voor deze artikels een objectieve rechtvaardiging voorhanden is, meer bepaald de vereiste van een reële connectie of integratie in de maatschappij.⁴⁵⁷

5.4.2. De relatie tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38

336. In de *Brey* zaak heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen zowel onder het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 als van Richtlijn 2004/38 kunnen vallen. Echter ging het Hof niet in op de vraag wat de relatie is tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38.⁴⁵⁸

337. Twee jaar na de *Brey* zaak kreeg het Hof opnieuw een mogelijkheid om duidelijkheid te scheppen over de relatie tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38 dankzij de *Dano* zaak.⁴⁵⁹

5.4.2.1. De toepasselijkheid van artikel 4 Verordening 883/2004 op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen

338. Het Hof begon met de vraag of artikel 4 Verordening 883/2004 wel toepasselijk is op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen. Aangezien artikel 70(3) Verordening 883/2004 enkel de toepasselijkheid van artikel 7 en de andere hoofdstukken van Titel III Verordening 883/2004 uitsluit voor bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen, oordeelde het Hof dat artikel 4 Verordening 883/2004 wel degelijk toepasselijk is op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen.⁴⁶⁰

339. Daarnaast is het amendement van de vroegere Verordening 1408/71 door Verordening 1247/92 aangaande de niet-exporteerbaarheid van bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen een bijkomende indicatie. Deze niet-exporteerbaarheid "*geldt als tegengewicht voor gelijke behandeling in de woonstaat*".⁴⁶¹

5.4.2.2. De verhouding tussen artikel 4 Verordening 883/2004 en artikel 24 Richtlijn 2004/38

340. Voor de vraag aangaande de verhouding tussen deze artikels begint het Hof met een verwijzing naar het Unieburgerschap. Iedere onderdaan van een EU-lidstaat is automatisch een

⁴⁵⁶ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 128 en 175-176.

⁴⁵⁷ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 175-176.

⁴⁵⁸ HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, *Brey*.

⁴⁵⁹ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*.

⁴⁶⁰ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*.

⁴⁶¹ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*.

Unieburger. Op grond van dit Unieburgerschap kunnen de artikels 18 (verbod op discriminatie op grond van nationaliteit) en 20(2) en 21 (vrij verkeer) VWEU ingeroepen worden.⁴⁶²

341. Vervolgens bevestigt het Hof dat bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen onder het toepassingsgebied van artikel 24(2) Richtlijn 2004/38 vallen.⁴⁶³

342. Voor de verhouding tussen beide artikels voor economisch niet-actieven, en dus ook de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, baseert het Hof zich voor beide artikels op het verblijfsrecht van de aanvrager.⁴⁶⁴ Zowel artikel 24 Richtlijn 2004/38 als artikel 4 Verordening 883/2004 worden respectievelijk via artikel 7(1)(b) Richtlijn 2004/38 en artikel 70(4) Verordening 883/2004 gekoppeld aan het verblijfsrecht zoals bepaald bij Richtlijn 2004/38.⁴⁶⁵

343. De aanvrager dient dus, volgens het Hof in *Dano*, over voldoende bestaansmiddelen te beschikken om geen onredelijke last te vormen voor de gastlidstaat om zich te kunnen beroepen op artikel 4 Verordening 883/2004 of artikel 24 Richtlijn 2004/38.⁴⁶⁶ Dezelfde conclusie is getrokken in de *Alimanovic* zaak⁴⁶⁷ en de *García-Nieto* zaak⁴⁶⁸.

344. Op deze zienswijze, zoals gebruikt door het Hof in de *Dano* zaak, komt sterke kritiek.⁴⁶⁹ Voornamelijk omdat in voorgaande zaken de Richtlijn het onderspit diende te delven ten opzichte

⁴⁶² HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*.

⁴⁶³ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*; D. RUTLEDGE, "Dano and the exclusion of inactive EU citizens from certain non-contributory social benefits", *freemovement* 2014, <https://www.freemovement.org.uk/dano-and-the-exclusion-of-inactive-eu-citizens-from-certain-non-contributory-social-benefits/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁶⁴ D. DUMONT, "Arrêt "Dano": Fin du "tourisme social", ou de la citoyennité européenne?", *Journal de droit européen* 2015, (196) 199; J. HENEFTE, "Le droit des citoyens européens aux prestations d'assistance sociale" in B. RENAULD (ed.), *Questions actuelles en droit des étrangers*, Limal, Anthemis, 2016, (121) 125-126.

⁴⁶⁵ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*; HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, *Alimanovic*; M. MOUSTAKALI, "Case C-333/13 *Dano*: Free movement - Yes; Welfare tourism - no", *EU Litigation* 2014, <https://eulitigationblog.com/2014/11/12/case-c-33313-dano-free-movement-yes-welfare-tourism-no/>, geraadpleegd op 16 februari 2017. D. RUTLEDGE, "Dano and the exclusion of inactive EU citizens from certain non-contributory social benefits", *freemovement* 2014, <https://www.freemovement.org.uk/dano-and-the-exclusion-of-inactive-eu-citizens-from-certain-non-contributory-social-benefits/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁶⁶ HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, *Dano*; D. DUMONT, "Arrêt "Dano": Fin du "tourisme social", ou de la citoyennité européenne?", *Journal de droit européen* 2015, (196) 199; J. HENEFTE, "Le droit des citoyens européens aux prestations d'assistance sociale" in B. RENAULD (ed.), *Questions actuelles en droit des étrangers*, Limal, Anthemis, 2016, (121) 126; D. RUTLEDGE, "Dano and the exclusion of inactive EU citizens from certain non-contributory social benefits", *freemovement* 2014, <https://www.freemovement.org.uk/dano-and-the-exclusion-of-inactive-eu-citizens-from-certain-non-contributory-social-benefits/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁶⁷ HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, *Alimanovic*; D. RUTLEDGE, "The Dano Effect: The restriction on benefits paid to EU citizens who are former workers", *freemovement* 2015, <https://www.freemovement.org.uk/the-dano-effect-the-restriction-on-benefits-paid-to-eu-citizens-who-are-former-workers/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁶⁸ HvJ 25 februari 2016, nr. C-299/14, ECLI:EU:C:2016:114, *García-Nieto* e.a.; E.U. GAVILÁN, "García-Nieto: Another Restrictive Approach in the European Citizenship Case Law", *European Papers* 2016, Volume 1/2, (763) 764; D. KRAMER, "Short-term Residence, Social Benefits and the Family; An Analysis of Case C-299/14 (*García-Nieto* and Others)", *European Law Blog* 2016, <http://europeanlawblog.eu/2016/03/09/short-term-residence-social-benefits-and-the-family-an-analysis-of-case-c-29914-garcia-nieto-and-others/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

⁴⁶⁹ M. MOUSTAKALI, "Case C-333/13 *Dano*: Free movement - Yes; Welfare tourism - no", *EU Litigation* 2014, <https://eulitigationblog.com/2014/11/12/case-c-33313-dano-free-movement-yes-welfare-tourism-no/>, geraadpleegd op 16 februari 2017; G. VONK, "EU-Freedom of Movement: No Protection for the Stranded Poor", *European Law Blog* 2014, <http://europeanlawblog.eu/2014/11/25/eu-freedom-of-movement-no-protection-for-the-stranded-poor/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

van het Unieburgerschap zoals bepaald bij artikel 18 VWEU, daar waar het nu net andersom is.⁴⁷⁰ Maar ook omdat de Richtlijn hierdoor voorrang zou krijgen op de Verordening.⁴⁷¹

5.4.3. Gelijke behandeling voor economisch niet-actieve migrerende Unieburgers

345. In onderstaand hoofdstuk zal nagegaan worden wat het recht op gelijke behandeling inhoudt voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende. Hiervoor zal gebruik gemaakt worden van bovenstaande matrix. Na het doorlopen van deze matrix zal ook kort ingegaan worden op het recht op gelijke behandeling dat geput kan worden uit artikel 24 Richtlijn 2004/38. Dit artikel heeft nog geen exacte invulling binnen de matrix gekregen.

5.4.3.1. Verordening 883/2004

346. De pas afgestudeerde migrerende werkzoekende zal een beroep kunnen doen op artikel 4 Verordening 883/2004 wanneer de obstakels omtrent deze Verordening overwonnen zijn. Hierin vinden we terug dat personen binnen het toepassingsgebied van deze Verordening in elke lidstaat dezelfde uitkeringen zullen genieten en aan dezelfde verplichtingen onderworpen zullen worden als de inwoners van deze lidstaat.⁴⁷²

5.4.3.1.1. De invloed van artikel 45 VWEU op artikel 4 Verordening 883/2004

347. Artikel 45 Verdrag Werking Europese Unie is de hoeksteen wanneer men het heeft over het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit van werknemers.⁴⁷³ Zoals reeds eerder gezien, zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, op basis van het feit dat hij werkzoekende is, binnen het toepassingsgebied van dit artikel vallen. Hierbij dient opnieuw gewezen te worden op het feit dat men nog steeds werkzoekende dient te zijn en een reële kans op tewerkstelling dient te hebben.

348. De beperkingen op dit gelijkheidsbeginsel, zijnde openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid, opgelegd door artikel 45 VWEU zijn ook van toepassing op Verordening 883/2004⁴⁷⁴ en Verordening 492/2011⁴⁷⁵ en zullen aldus tegen de pas afgestudeerde werkzoekende ingeroepen kunnen worden. Aangezien het beginsel van gelijke behandeling aldus ook in specifieke regeling is opgenomen, zit het belang van artikel 45 VWEU in de verdragstatus, de primaire status,

⁴⁷⁰ Zie HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, Trojani; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, Vatsouras en Koupatantze; HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey.

⁴⁷¹ S. GUIBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (75) 83-84.

⁴⁷² Art. 4 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

⁴⁷³ Art. 45 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 22.

⁴⁷⁴ Art. 4 Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 21.

⁴⁷⁵ Art. 7 Verord.Raad Nr. 492/2011, 5 april 2011 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, *Pb.L.* 27 mei 2011, afl. 141, 1; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 21.

dewelke dit artikel heeft.⁴⁷⁶ Verordeningen moeten in overeenstemming zijn met de primaire verdragen van de Europese Unie.⁴⁷⁷

349. Toch kan dit artikel handig zijn voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangezien het Hof in de *Prete* zaak geoordeeld heeft dat artikel 45 VWEU directe werking heeft.⁴⁷⁸

350. Naast het verbod op discriminatie heeft het Hof artikel 45 VWEU ook geïnterpreteerd als zijnde een verbod op hindernissen ten opzichte van het vrije verkeer.⁴⁷⁹ Een dergelijke hindernis kan ook inhouden dat personen een drijfveer krijgen om geen gebruik te maken van het recht op vrij verkeer, zoals in de zaak over de Vlaamse zorgverzekering. In deze zaak konden personen die woonachtig waren in Vlaanderen of die werkten in Vlaanderen, maar in een andere lidstaat dan België woonden, gebruik maken van de zorgverzekering. Personen woonachtig in Wallonië werden hier volledig van uitgesloten. Het Hof oordeelde dat dit een hindernis was voor het vrij verkeer, omdat dit personen ontraadde om naar België, meer bepaald Wallonië, te verhuizen, en aldus een schending uitmaakte van artikel 45 VWEU.⁴⁸⁰ Verder verduidelijkte het Hof in deze zaak de voorwaarden onder welke een hindernis op het vrij verkeer of het minder aantrekkelijk maken van het uitoefenen van het vrij verkeer toegelaten was. Dit is enkel het geval indien er een rechtmatig doel in het openbaar belang wordt nagestreefd, de gebruikte maatregelen gepast zijn voor het bereiken van dat resultaat en niet verder gaan dan noodzakelijk is voor het bereiken van het nagestreefde resultaat. Enkel indien deze drie voorwaarden cumulatief voldaan zijn, kan een hindernis op het vrij verkeer toegelaten zijn.⁴⁸¹ Deze voorwaarden zijn bevestigd in de *Caves Krier Frères Sàrl* zaak.⁴⁸²

5.4.3.1.2. Directe discriminatie

351. Artikel 4 Verordening 883/2004 verbiedt, heel duidelijk, enige directe discriminatie op grond van nationaliteit. Men spreekt van directe discriminatie op grond van nationaliteit indien de betrokken regel een directe verwijzing maakt naar nationaliteit.⁴⁸³ De pas afgestudeerde werkzoekende kan aldus niet ontzegd worden van het recht op uitkering enkel en alleen op basis van zijn nationaliteit.

352. In de Verordening zelf zijn geen rechtvaardigingsgronden terug te vinden. Hiervoor dient naar artikel 45 VWEU gekeken te worden. Hierin worden openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid als mogelijke rechtvaardigingsgronden benoemd.⁴⁸⁴

⁴⁷⁶ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 21.

⁴⁷⁷ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 138.

⁴⁷⁸ HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, *Prete*.

⁴⁷⁹ HvJ 26 januari 1999, nr. C-18/95, ECLI:EU:C:1999:22, *Terhoeve*.

⁴⁸⁰ HvJ 1 april 2008, nr. C-212/06, ECLI:EU:C:2008:178, *Government of the French Community and Walloon Government v Flemish Government*.

⁴⁸¹ HvJ 1 april 2008, nr. C-212/06, ECLI:EU:C:2008:178, *Government of the French Community and Walloon Government v Flemish Government*.

⁴⁸² HvJ 13 december 2012, nr. C-379/11, ECLI:EU:C:2012:798, *Caves Krier Frères*.

⁴⁸³ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 16 en 103-109; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 129.

⁴⁸⁴ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 129.

5.4.3.1.3. Indirecte discriminatie

353. Naast directe discriminatie wordt ook indirecte discriminatie verboden door artikel 4 Verordening 883/2004.⁴⁸⁵ Van indirecte discriminatie is sprake indien een bepaling of regeling, dewelke op het eerste zicht discriminatie-neutraal is, in de praktijk een bepaalde groep of groepen mensen substantieel vaker benadeelt dan de inwoners van de lidstaat.⁴⁸⁶ Dit is het soort discriminatie waarmee de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende het meeste in aanraking zal komen.

354. Dit verbod op indirecte discriminatie wordt erkend in onder andere de *Pinna*⁴⁸⁷ zaak en de *Roviello*⁴⁸⁸ zaak. In de *Pinna* zaak stelde het Hof dat het beginsel van gelijke behandeling niet enkel in gevallen van directe discriminatie op grond van nationaliteit geldt, maar ook in gevallen van indirecte vormen van discriminatie, zoals ook bij artikel 45 VWEU het geval is. In de *Roviello* zaak is een bevestiging van de *Pinna* zaak terug te vinden. Ook hier oordeelde het hof dat de regel in kwestie geen directe discriminatie op grond van nationaliteit uitmaakte, maar wel een indirecte discriminatie.⁴⁸⁹ Ook in de *Prete* zaak heeft het Hof bevestigd dat artikel 45 VWEU zowel directe als indirecte discriminatie verbiedt.

355. Rechtvaardiging voor indirecte ongelijke behandeling dewelke potentieel discriminatie uitmaakt, is ruimer dan rechtvaardiging voor directe ongelijke behandeling dewelke potentieel discriminatie uitmaakt. Om een indirecte ongelijke behandeling te rechtvaardigen dient de regeling passend en noodzakelijk te zijn in een democratische samenleving en te rechtvaardigen bij wijze van objectieve criteria dewelke losstaan van nationaliteit.⁴⁹⁰ Maar wanneer is er sprake van objectieve criteria? Het Hof heeft hierop geantwoord in onder andere de *Masgio* zaak⁴⁹¹, de *Coonan* zaak⁴⁹² en de *Toia* zaak⁴⁹³. De regeling dient noodzakelijk, passend en proportioneel te zijn in het licht van het te bereiken doel. Hier zal ook een 'reële link'-vereiste onder geplaatst kunnen worden.

5.4.3.2. Verordening 492/2011

356. Zoals reeds eerder besproken zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende niet binnen het toepassingsgebied van Verordening 492/2011 vallen.⁴⁹⁴

5.4.3.3. Artikel 21 VWEU juncto artikel 18 VWEU

357. Artikel 21 VWEU in combinatie met artikel 18 VWEU is van toepassing op alle Unieburgers, en dus ook op de economisch niet-actieve pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.⁴⁹⁵

⁴⁸⁵ M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 16 en 106-109.

⁴⁸⁶ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 130.

⁴⁸⁷ HvJ 15 januari 1986, nr. C-41/84, ECLI:EU:C:1986:1, *Pinna*.

⁴⁸⁸ HvJ 7 juni 1988, nr. C-20/85, ECLI:EU:C:1988:283, *Roviello*.

⁴⁸⁹ HvJ 15 januari 1986, nr. C-41/84, ECLI:EU:C:1986:1, *Pinna*; HvJ 7 juni 1988, nr. C-20/85, ECLI:EU:C:1988:283, *Roviello*; M. FUCHS en R. CORNELISSEN, *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 30.

⁴⁹⁰ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 130.

⁴⁹¹ HvJ 15 december 1995, nr. C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, *Masgio*.

⁴⁹² HvJ 24 april 1980, nr. C-110/79, ECLI:EU:C:1980:112, *Coonan*.

⁴⁹³ HvJ 12 juli 1979, nr. C-237/78, ECLI:EU:C:1979:197, *Toia*.

⁴⁹⁴ F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 151-152.

⁴⁹⁵ Art. 18, 21 en 45 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

Krachtens artikel 20 VWEU is elke persoon met de nationaliteit van een lidstaat automatisch een Unieburger.⁴⁹⁶

358. Artikel 21 VWEU verleent aan elke Unieburger het recht op vrij verkeer en het recht om vrij te verblijven op het grondgebied van elke lidstaat, binnen de voorwaarden en beperkingen opgelegd door de Verdragen en de uitvoeringsmaatregelen van deze bepalingen.⁴⁹⁷ Het vrij verkeer van personen, zoals vastgelegd in artikel 21 VWEU, maakt geen onderscheid tussen economisch actieve of economisch niet-actieve EU-burgers zoals de pas afgestudeerde werkzoekende.⁴⁹⁸ In de *Baumbast* zaak heeft het Europees Hof van Justitie bevestigd dat dit artikel directe werking heeft.⁴⁹⁹

359. Artikel 18 VWEU verbiedt, binnen de toepassings sfeer van de Verdragen, elke discriminatie op grond van nationaliteit, onverminderd de speciale bepalingen in deze Verdragen.⁵⁰⁰ Dit artikel wordt automatisch getriggerd door het gebruik van het recht op vrij verkeer, toegekend in artikel 21 VWEU.⁵⁰¹

360. In de opinie van de Advocaat-Generaal in de *Förster* zaak wordt aangemerkt dat gemeenschapsrechten, en meer bepaald het recht om niet onderworpen te worden aan discriminatie, niet langer enkel toegekend worden aan burgers wanneer men gebruik maakt van één van de vier vrijheden, maar rechtstreeks aan elke Unieburger op grond van deze status als Unieburger.⁵⁰²

361. In de *Grzelczyk* zaak koppelt het Hof van Justitie het recht op gelijke behandeling aan de status van Unieburger. Deze status van Unieburger dient de fundamentele status van alle inwoners van alle EU-lidstaten te worden.⁵⁰³

362. Ook in de *Grzelczyk* zaak wordt discriminatie op grond van nationaliteit als een schending van artikel 18 VWEU beschouwd. In deze zaak ging het om een student die, omwille van zijn nationaliteit, geen socialebijstandsuitkering kreeg. Al kan het achterliggende principe een bredere draagwijdte worden toegeschreven.⁵⁰⁴ Krachtens Richtlijn 2004/38 kan wel als voorwaarde gesteld worden dat de personen, die een verblijfsrecht willen bekomen, geen last op het socialezekerheidsstelsel worden. Indien deze voorwaarde niet vervuld is, kan het verblijfsrecht ingetrokken worden.⁵⁰⁵ Dit mag echter geen automatisme worden. De lidstaat moet wel degelijk

⁴⁹⁶ Art. 20 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

⁴⁹⁷ Art. 21 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

⁴⁹⁸ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 149.

⁴⁹⁹ HvJ 17 september 2002, nr. C-413/99, ECLI:EU:C:2002:493, *Baumbast*.

⁵⁰⁰ Art. 18 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

⁵⁰¹ HvJ 12 mei 1998, nr. C-85/96, ECLI:EU:C:1998:217, *Martinez Sala*; S. GUIBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, (75) 82.

⁵⁰² Concl. J. MAZAK bij HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, *Förster*.

⁵⁰³ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, *Grzelczyk*; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 307.

⁵⁰⁴ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, *Grzelczyk*.

⁵⁰⁵ Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

kunnen aantonen dat de student een onredelijke last op het socialezekerheidsstelsel van de lidstaat zou vormen.⁵⁰⁶

363. In zowel de *Grzelczyk* zaak als de *Trojani* zaak heeft het Hof van Justitie bevestigd dat het beginsel van gelijke behandeling ook van toepassing is op socialebijstandsuitkeringen en andere bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen. Voor sociale minimum uitkeringen heeft het Hof van Justitie wel een mogelijke rechtvaardiging voorgehouden ingeval van een afwijking van het principe van gelijke behandeling zolang dit in overeenstemming was met de proportionaliteitstest.⁵⁰⁷ Het Hof van Justitie past hier een functionele interpretatie van de EU-verdragen toe.⁵⁰⁸

364. Dit beginsel van gelijke behandeling gaf de economisch niet-actieve migranten geen absolute *carte-blanche*. Zo werd in de *Grzelczyk* zaak en de *Commission v. Austria* zaak benadrukt dat de migrant geen onredelijke last voor de publieke financiële middelen van het gastland mocht worden.⁵⁰⁹ In de *Collins* zaak en de *Vatsouras en Koupatantze* zaak werd de vereiste van een reële link met de arbeidsmarkt van het gastland uit de doeken gedaan.⁵¹⁰ En in de *Bidar*, de *Ioannidis*, de *Förster* en de *Gottwald* zaken werd vereist dat er een zekere mate van integratie in de gemeenschap van het gastland kon worden aangetoond.⁵¹¹

365. De vereiste van een reële link zou ervoor moeten zorgen dat er een evenwicht wordt gevonden tussen de rechten van economisch niet-actieve migranten en de belasting van de nationale socialezekerheidssystemen. Op deze manier konden de artikelen 18 en 21 VWEU niet langer een vrijgeleide bieden aan economisch niet-actieve migranten.⁵¹²

366. Artikel 21 juncto artikel 18 VWEU kunnen aldus ingeroepen worden door de pas afgestudeerde werkzoekende voor zowel socialezekerheidsuitkeringen, bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen als voor socialebijstandsuitkeringen.

⁵⁰⁶ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, *Grzelczyk*; HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, *Trojani*; F. PENNING, *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 167.

⁵⁰⁷ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, *Grzelczyk*; HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, *Trojani*.

⁵⁰⁸ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 149.

⁵⁰⁹ HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, *Grzelczyk*; HvJ 4 oktober 2012, nr. C-75/11, ECLI:EU:C:2012:605, *Commission v Austria*.

⁵¹⁰ HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, *Collins*; HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, *Vatsouras en Koupatantze*.

⁵¹¹ HvJ 15 maart 2005, nr. C-209/03, ECLI:EU:C:2005:169, *Bidar*; zie ook HvJ 15 september 2005, nr. C-258/04, ECLI:EU:C:2005:559, *Ioannidis*; HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, *Förster*; HvJ 1 oktober 2009, nr. C-103/08, ECLI:EU:C:2009:597, *Gottwald*.

⁵¹² HvJ 17 september 2002, nr. C-413/99, ECLI:EU:C:2002:493, *Baumbast*; HvJ 19 oktober 2004, nr. C-200/02, ECLI:EU:C:2004:639, *Zhu en Chen*; HvJ 23 maart 2006, nr. C-408/03, ECLI:EU:C:2006:192, *Commission v Belgium*; S. GIUBBONI, "Free Movement of Persons and European Solidarity", *European Law Journal*, 2007, (360) 372; H. VERSCHUEREN, "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl.3, (293) 307-308. Zie ook S. CURRIE, "The Transformation of Union Citizenship" in M. DOUGAN en S. CURRIE (eds.), *50 Years of the European Treaties*, Oxford, Oxford Hart, 2009, (374) 376; D. KOSTAKOPOULOU, "The European Court of Justice, Member State Autonomy and European Union Citizenship: Conjunctions and Disjunctions" in A. MICKLITZ en B. DE WITTE (eds.), *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*, Antwerp-Cambridge, Intersentia, 2012, (175) 183; P. MINDERHOUD, "Directive 2004/38 and Access to Social Assistance" in E. GUILD, C. GORAZAR ROTAECHE en D. KOSTAKOPOULOU (eds.), *The Reconceptualization of European Union Citizenship*, Leiden, Brill Nijhoff, 2014, (209) 212 en 224.

5.4.3.4. Artikel 24 Richtlijn 2004/38

367. Ook de Europese wetgever heeft de logica van dit evenwichtssysteem, gecreëerd door de invoeging van een reële link, ingezien en heeft dit dan ook verwerkt in Richtlijn 2004/38. Artikel 24(1) voorziet immers in een gelijke behandeling voor alle Unieburgers. In artikel 24(2) wordt hier echter een uitzondering op geformuleerd, namelijk tijdens de eerste drie maanden voor economisch niet-actieve migranten of gedurende de eerste vijf jaren voor studenten als het gaat over *maintenance aid for studies*.⁵¹³

368. Pas na vijf jaar wettig verblijf in het gastland verkrijgt de migrerende Unieburger een recht van permanent verblijf. Dit recht is niet langer onderworpen aan de vereiste van voldoende bestaansmiddelen. Pas vanaf dit moment is er effectief sprake van een volledige gelijke behandeling met de nationale inwoners van het gastland, ook op vlak van sociale bijstand.⁵¹⁴

369. MINDERHOUD is van oordeel dat Richtlijn 2004/38 dubbelzinnig is, hetgeen niet goed is voor de rechtszekerheid. Ik kan hem hier volledig in volgen. Waar MINDERHOUD dit aantoonst aan de hand van zowel artikel 14 als van artikel 24 Richtlijn 2004/38, zal voor dit onderdeel van de scriptie enkel gekeken worden naar artikel 24 Richtlijn 2004/38. Naast deze dubbelzinnigheid *an sich* dienen deze artikels niet veel bijkomende uitleg.⁵¹⁵

370. Artikel 24(1) Richtlijn 2004/38 is duidelijk in zijn bewoording. Iedere Unieburger dewelke krachtens de Richtlijn een verblijfsrecht in de lidstaat geniet, heeft krachtens dit artikel recht op een gelijke behandeling.⁵¹⁶

371. De dubbelzinnigheid zit in het feit dat artikel 24(2), in dezelfde adem en zonder er de hand voor te moeten omdraaien, dit recht op een gelijke behandeling terug afpakt van bepaalde personen. Het gaat hier dan meer bepaald om de personen dewelke minder dan drie maanden in de lidstaat verblijven, werkzoekenden⁵¹⁷ of studenten dewelke een studiefinanciering aanvragen.⁵¹⁸

⁵¹³ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of Brey", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 149.

⁵¹⁴ H. VERSCHUEREN, "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of Brey", *European Journal of Migration and Law* 2014, afl. 16, (147) 149.

⁵¹⁵ P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (69) 71-72.

⁵¹⁶ Art. 24(1) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35

⁵¹⁷ Art. 24(2) juncto 14(4)(b) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35

⁵¹⁸ Art. 24(2) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35; J. HENEFTE, "Le droit des citoyens européens aux prestations d'assistance sociale" in B. RENAULD (ed.), *Questions actuelles en droit des étrangers*, Limal, Anthemis, 2016, (121) 131; P. MINDERHOUD, "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in P. MINDERHOUD en N. TRIMIKLINIOTIS (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, (69) 71-72; P. MINDERHOUD, "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in H. VERSCHUEREN (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 48.

372. Er dient wel gewezen te worden op het feit dat artikel 24 Richtlijn 2004/38 enkel handelt over sociale bijstand, in de ruime zin⁵¹⁹, en studiefinanciering en dat dit artikel de socialezekerheidsuitkeringen, inclusief de inschakelingsuitkering van de pas afgestudeerde werkzoekende, aldus onbelet laat.

⁵¹⁹ Zie HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey.
Pagina **103** van **121**

Conclusie De uitkeringsgerechtigdheid van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende

373. In deze conclusie zal een concreet antwoord geformuleerd worden op de centrale onderzoeksvraag en de bijhorende subonderzoeksvragen. Namelijk wat de uitkeringsgerechtigdheid van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende daadwerkelijk inhoudt.

C1. In de thuislidstaat, België

374. De pas afgestudeerde werkzoekende zal in België moeten terugvallen op de inschakelingsuitkering of op een socialebijstandsuitkering.

375. Hij zal niet kunnen terugvallen op een werkloosheidsuitkering aangezien hij nog niet gewerkt heeft en aldus niet aan de wachttijd van de werkloosheidsuitkering kan voldoen.

376. Voor de inschakelingsuitkering dient opgemerkt te worden dat men eerst een wachttijd, de beroepsinschakelingstijd, dient te doorlopen ten bedrage van 310 arbeidsdagen. Pas na deze wachttijd zal het recht op een inschakelingsuitkering openen. Zodra dit recht zich opent, zal de pas afgestudeerde werkzoekende aan verschillende voorwaarden dienen te voldoen. Dit zijn voornamelijk de voorwaarden dat de pas afgestudeerde werkzoekende onafhankelijk van zijn wil zonder arbeid en zonder loon is en dat hij beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Deze voorwaarden zijn allemaal vervulbaar door de pas afgestudeerde werkzoekende. Dit zal er dus toe leiden dat hij een inschakelingsuitkering kan genieten. Het dient wel herhaald te worden dat deze uitkering pas na de wachttijd van 310 arbeidsdagen bekomen kan worden. Gedurende deze wachttijd zal de pas afgestudeerde werkzoekende geen recht op inschakelingsuitkering kunnen doen gelden.

377. De laatste strohalm voor de pas afgestudeerde werkzoekende in de thuislidstaat is een socialebijstandsuitkering. Voor de pas afgestudeerde werkzoekende zal geöpteerd worden voor de maatschappelijke integratie. Naar deze integratie wordt gestreefd door activatie van de jonge werkzoekende op de arbeidsmarkt, al dan niet aangevuld met een leefloon en/of een persoonlijk begeleidingsplan. De belangrijkste voorwaarden hierbij zijn dat de pas afgestudeerde werkzoekende over onvoldoende bestaansmiddelen dient te beschikken en dat hij geen beroep mag kunnen doen op enige andere socialezekerheidsuitkering. Dit systeem kan een vangnet vormen om de beroepsinschakelingstijd van de inschakelingsuitkering te overbruggen.

C2. Exporteerbaarheid van nationale rechten

378. Enkel socialezekerheidsuitkeringen kunnen geëxporteerd worden. Bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen of socialebijstandsuitkeringen kunnen niet geëxporteerd worden.

379. Dit houdt dus in dat in het geval van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende enkel de inschakelingsuitkering exporteerbaar is. Echter is reeds de conclusie getrokken dat dit niet meteen een optie is dewelke openstaat voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aangezien hij hier een jaar op dient te wachten terwijl hij actief naar werk zoekt. Dit zou dus afbreuk

doen aan zijn intentioneel element om zo snel mogelijk in een andere lidstaat werk te zoeken en zich daar dan ook te vestigen.

C3. In de gastlidstaat

380. In de gastlidstaat zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende geconfronteerd worden met strenge toepassingsvoorwaarden om beroep te kunnen doen op de wetgeving aangaande het Europese sociale coördinatiesysteem. Daarnaast lijkt ook de rechtspraak de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende tegen te werken.

381. Wanneer deze obstakels overwonnen kunnen worden, zal de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende ook slechts een recht van gelijke behandeling verkrijgen op basis van de EU-regelgeving. Dit houdt in dat hij slechts een socialezekerheidsuitkering/socialebijstandsuitkering zal krijgen wanneer de onderdanen van de gastlidstaat dit ook zouden krijgen. Met andere woorden zullen de nationale voorwaarden, zoals bijvoorbeeld een wachttijd, ook nog vervuld dienen te zijn.

C3.1. Obstakels binnen het algemeen toepassingsgebied Verordening 883/2004

382. De toepassingsvoorwaarden van Verordening 883/2004 bevatten verschillende mogelijke obstakels voor de pas afgestudeerde werkzoekende. Toch kunnen de meeste obstakels vermeden worden, enerzijds door evoluties in de rechtspraak, anderzijds door wettelijk optreden van de lidstaten zelf door bijvoorbeeld uitkeringen toe te voegen aan Annex X Verordening 883/2004. Natuurlijk is dit alles ook mede afhankelijk van de gastlidstaat en de uitkering waarop de pas afgestudeerde werkzoekende beroep zal doen. Maar ook de thuislidstaat kan een belangrijke rol spelen aangezien de pas afgestudeerde werkzoekende reeds onderhevig dient te zijn of geweest te zijn aan wetgeving dewelke onder het toepassingsgebied van Verordening 883/2004 valt.

383. Deze laatst genoemde voorwaarde dat de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende een rechtssubject onder de wetgeving van een lidstaat dient te zijn, zal het grootste obstakel zijn voor de pas afgestudeerde werkzoekende wanneer de thuislidstaat niet in uitkeringen voor pas afgestudeerde werkzoekenden voorziet. Indien de persoon niet onder de wetgeving van een lidstaat valt of in het verleden gevallen heeft, kan deze Verordening niet worden ingeroepen. De Belgische pas afgestudeerde werkzoekende zal dankzij de *Martinez Sala* zaak, dewelke stelde dat "onderworpen zijn aan een algemeen of specifiek socialezekerheidssysteem ongeacht het al dan niet bestaan van een tewerkstellingsrelatie en ongeacht of dit was voor één risico of een veelvoud aan risico's" deze voorwaarde vervult, samengelezen met de Belgische wetgeving aangaande de inschakelingsuitkering, kunnen voldoen aan deze voorwaarde en zal aldus dit obstakel kunnen overwinnen.

C3.2. Obstakels binnen het algemeen toepassingsgebied Verordening 492/2011

384. Het begrip 'werker' binnen Verordening 492/2011 dient geïnterpreteerd te worden zoals in het arbeidsrecht. Dit houdt in dat 'werker' binnen Verordening 492/2011 gedefinieerd wordt als "de persoon dewelke werk verricht voor een bepaald tijdsverloop en onder toezicht van een andere

persoon en hiervoor vergoeding verkrijgt". Door deze invulling moet echter ook geconcludeerd worden dat personen dewelke nooit gewerkt hebben en op zoek zijn naar werk, zoals de pas afgestudeerde werkzoekende, buiten het toepassingsgebied van deze Verordening vallen.

385. Volgens de *Prete* zaak kan dit obstakel wel overwonnen worden vanuit het oogpunt van de gelijke behandeling bij de zoektocht naar werk zoals bepaald in artikel 45 VWEU. Dit zou naar analogie kunnen worden toegepast op Verordening 492/2011 vermits deze een toepassingsregeling is ten opzichte van artikel 45 VWEU. Echter is deze toepassing naar analogie niet terug te vinden in de rechtspraak.

386. Het materieel toepassingsgebied van Verordening 492/2011 vormt geen probleem, voor zover Verordening 883/2004 niet van toepassing is. De toepasselijkheid van artikel 883/2004 sluit immers de materiële toepasselijkheid van Verordening 492/2011 uit.

C3.3. Obstakels binnen het algemeen toepassingsgebied Richtlijn 2004/38

387. Binnen het toepassingsgebied van Richtlijn 2004/38 doen zich geen obstakels voor. Voor de toepasselijkheid van Richtlijn 2004/38 is enkel vereist dat de pas afgestudeerde werkzoekende gebruik maakt van zijn recht op vrij verkeer en zich aldus begeeft naar een andere lidstaat dan degene waarvan hij onderdaan is, hetgeen een onderdeel is van de definitie van de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

C3.4 Gerechtigdheid op socialezekerheidsuitkeringen

388. Door de afsplitsing tussen de werkloosheidsuitkering en uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt dienen te vergemakkelijken kan geargumenteed worden dat enige gerechtigdheid op algemene werkloosheidsuitkeringen voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, als zijnde een persoon dewelke nog nooit gewerkt heeft en aldus geen werker is zoals bedoeld in artikel 45 VWEU, ook van de tafel is geveegd.

389. Indien de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende daarentegen toegang wilt krijgen tot uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken zal hij enkele obstakels dienen te overwinnen. Enerzijds wordt er een onderscheid gemaakt tussen de personen die reeds gewerkt hebben of momenteel werken en de personen die nog nooit gewerkt hebben. De pas afgestudeerde werkzoekende valt in de laatste, achtergestelde categorie. Anderzijds stellen er zich nog vragen aangaande de kwalificatie van deze uitkeringen. In de meeste landen zijn dit socialezekerheidsuitkeringen, maar in Duitsland, Ierland, Finland en het Verenigd Koninkrijk worden deze beschouwd als zijnde bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen.

390. Wanneer de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende de bovenstaande obstakels alsnog op miraculeuze wijze zou kunnen overwinnen, heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat het mogelijk is om ook de gerechtigdheid op uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken afhankelijk te stellen van een reële link, inclusief een woonplaatsvereiste zolang deze laatste gebaseerd is op objectieve overwegingen die losstaan van de nationaliteit van de betrokken personen en evenredig is aan de legitieme doelstelling van het nationale recht.

391. Dit alles maakt dat de gerechtigdheid op werkloosheidsuitkeringen of uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt willen vergemakkelijken, inclusief inschakelingsuitkeringen, in de gastlidstaat er niet rooskleurig uitziet voor de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

C3.5. Gerechtigdheid op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen en socialebijstandsuitkeringen

392. Voor de gerechtigdheid op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen speelt de *Brey* zaak een sleutelrol. Met deze zaak heeft het Hof Richtlijn 2004/38 van toepassing verklaard op elke sociale bijstand die verkregen kan worden door elk individu dat niet over voldoende bestaansmiddelen beschikt en aldus een potentiële onredelijke last kan vormen voor het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat. Hieronder moeten volgens het Hof ook de bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen begrepen worden.

393. Het Hof laat voor deze laatste een nieuwe mogelijke voorwaarde toe, namelijk de vereiste dat de aanvrager geen onredelijke last wordt voor het socialebijstandsstelsel van de gastlidstaat. De vraag of de aanvrager een onredelijke last vormt, dient door zowel een onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden als een algemeen onderzoek te gebeuren. De aanvraag *an sich* mag niet leiden tot de conclusie dat de persoon een onredelijke last vormt.

394. Een mogelijks nog verregaander gevolg is dat met de toepasselijkheid van Richtlijn 2004/38, ook artikel 24(2) hiervan van toepassing wordt. Hierdoor zal gedurende de eerste drie verblijfsmaanden, of de daaropvolgende maanden voor werkzoekenden, de gastlidstaat naast de reeds bestaande regel voor de sociale bijstand, nu ook geen bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering meer verschuldigd zijn aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

395. De *Brey* zaak is bevestigd en verder verfijnt in *Dano*, *Alimanovic* en *García Nieto*.

C3.6. Recht op gelijke behandeling

396. Artikel 4 Verordening 883/2004 verbiedt heel duidelijk zowel directe als indirecte discriminatie. Wanneer de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende aldus onder het toepassingsgebied van deze Verordening valt, zal hij een recht op gelijke behandeling krijgen. Dit recht kan aangesterkt worden door artikel 45 VWEU, hetgeen toepasselijk is op grond van het feit dat het over een werkzoekende gaat. Aangaande artikel 45 VWEU heeft het Hof verduidelijkt welke voorwaarden een hindernis op het vrij verkeer uitmaken of de uitoefening van het vrij verkeer minder aantrekkelijk maken. Dergelijke voorwaarden zijn slechts toegelaten indien er een rechtmatig doel in het openbaar belang wordt nagestreefd, de gebruikte maatregelen gepast zijn voor het bereiken van dat resultaat en de maatregelen niet verder gaan dan noodzakelijk is voor het bereiken van het nagestreefde resultaat. Onder deze voorwaarden kan ook een 'reële link'-vereiste geplaatst worden.

397. De laatste strohalm is terug te vinden in de samenlezing van artikel 18 en 21 VWEU. Deze artikelen verbieden elke discriminatie op grond van nationaliteit van Unieburgers die hun recht van vrij verkeer gebruiken. Toch heeft het Hof van Justitie in meerdere arresten geoordeeld dat er een

reële link vereist kon worden wanneer het gaat over niet-actieve migranten, waaronder ook de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende zal vallen.

398. Zoals reeds hierboven vermeld zal voor socialebijstandsuitkeringen, zoals bedoeld in Richtlijn 2004/38, krachtens artikel 24(2) Richtlijn 2004/38, als uitzondering op het gelijkheidsbeginsel uit artikel 24(1), gedurende de eerste drie verblijfsmaanden, of de daaropvolgende maanden voor werkzoekenden, de gastlidstaat geen bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkering of socialebijstandsuitkering verschuldigd zijn aan de pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende.

C3.7. De 'reële link'-vereiste als eindopmerking

399. Uit het voorgaande kan aldus afgeleid worden dat een pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekende, als zijnde een economisch niet-actieve persoon, zal moeten kunnen aantonen dat er een voldoende integratie in de arbeidsmarkt van de gastlidstaat is wanneer hij beroep wilt doen op bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende uitkeringen of socialebijstandsuitkeringen. Voor socialezekerheidsuitkeringen, en meer bepaald de uitkeringen dewelke de toegang tot de arbeidsmarkt wensen te vergemakkelijken, kan enerzijds artikel 4 Verordening 883/2004 en anderzijds artikel 18 juncto 21 VWEU een toevluchtshaven vormen om een recht op gelijke behandeling te krijgen. Toch heeft het Hof ook hier de mogelijkheid om een 'reële link'-vereiste in te voeren toegelaten.

Bibliografie

Wetgeving

Belgische wetgeving

Burgerlijk Wetboek

Wet 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, *BS* 6 juli 1983, 8832.

KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, 29888.

MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, *BS* 25 januari 1992, 1593.

Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002, 33610.

Codex Secundair Onderwijs 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011.

Memorie van toelichting bij het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, DOC 50 nr. 1603/001, 114.

Verslag over het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 1603/4, 79.

Europese wetgeving

Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

Verord.Raad Nr. 1408/71, 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkende en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, *Pb.L.* 27 maart 1972, afl. 74, 1.

Verord.Raad Nr. 574/72, 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EEG) nr. 1408/71, betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, *Pb.L.* 5 juli 1971, afl. 149, 2.

Verord.Raad Nr. 1247/92, 30 april 1992 tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, *Pb.L.* 19 mei 1992, afl. 136, 1.

Verord.Raad Nr. 859/2003, van 14 mei 2003 tot uitbreiding van de bepalingen van Verordening (EEG) nr. 1408/71 en Verordening (EEG) nr. 574/72 tot de onderdanen van derde landen die enkel door hun nationaliteit nog niet onder deze bepalingen vallen, *Pb.L.* afl. 124, 1.

Verord.Raad Nr. 883/2004, 29 april 2004 betreffende de coördinatie van het socialezekerheidsstelsel, *Pb.L.* 30 april 2004, afl. 166, 1.

Verord.Raad Nr. 987/2009, 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) Nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 30 oktober 2009, afl. 284, 1.

Verord.Raad Nr. 1231/2010, 24 november 2010 tot uitbreiding van Verordening (EG) nr. 883/2004 en Verordening (EG) nr. 987/2009 tot onderdanen van derde landen die enkel door hun nationaliteit nog niet onder deze Verordeningen vallen, *Pb.L.* afl. 344, 1.

Verord.Raad Nr. 492/2011, 5 april 2011 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, *Pb.L.* 27 mei 2011, afl. 141, 1.

Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG, *Pb.L.* 29 juni 2004, afl. 229, 35.

B.Raad Nr. 76/2011, 1 juli 2011 tot wijziging van bijlage VI (Sociale zekerheid) en Protocol nr. 37 bij de EER-overeenkomst, *Pb.L.* 6 oktober 2011, afl. 262, 33.

B.Raad nr. 1/2012, 31 maart 2012 tot vervanging van bijlage II bij die Overeenkomst betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, *Pb.L.* 13 april 2012, afl. 103, 51.

Protocol nr. 22 betreffende de positie van Denemarken, *Pb.L.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

Comm. 2 juli 2009, Communication from the Commission tot he European Parliament and the Council – On guidance for better transposition and application of Directive 2004/38/EC on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States, COM(2009) 313, 20 p.

Comm. 25 november 2013, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Free movement of EU citizens and their families: Five actions to make a difference, COM(2013) 837, 15 p.

Joint declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna, 19 June 1999, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11088>.

Joint declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna, 19 June 1999, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11088>.

Rechtspraak

Belgische rechtspraak

GwH 3 november 2004, nr. 176/2004, RW 2004-05, afl. 37, 1456.

Cass. 14 november 1973, *TSR* 1974, afl. 3, 181.

Cass. 25 mei 1981, (R.V.A. / Detrixhe), *RW* 1981-82, 2838.

Cass. 10 mei 1982, *JTT* 1982, 241.

Cass. 13 september 1982, AR 3585 (V.D.A.B. / Flockman), *RW* 1982-83, 1976.

Cass. 31 januari 1983, *RW* 1983-84, 1075.

Cass. 21 februari 1983, AR 3778 (V.D.A.B. / Van Torre), *RW* 1983-84, 2313.

Cass. 13 juni 1983, AR 3435 (V.D.A.B. / Cattoor), *Arr.Cass.* 1982-83, 1259.

Cass. 27 februari 1984, AR 4243 (Walleyen / V.D.A.B.), *TSR* 1984, afl. 5, 250.

Cass. 24 juni 1985, AR 4387 (V.D.A.B. / Pollet), *Arr.Cass.* 1984-85, 1469.

Cass. 24 juni 1985, AR 4784 (V.D.A.B. / Viskaal), *Arr.Cass.* 1984-85, 1469.

Cass. 28 maart 1988, (V.D.A.B. / De Beule), *JTT* 1988, 295.

Cass. 21 september 1989, AR. 8403 (Regie der Posterijen / N.V. Locabel), *Arr.Cass.* 1989-90, 92.

Cass. 14 januari 1991, AR 8974 (V.D.A.B./ Mormont), *Arr.Cass.* 1990-91, 498.

Cass. 4 maart 1991, AR 7373 (V.D.A.B. / Reynaert), *Arr.Cass.* 1990-91, 707.

Cass. 15 mei 1995, AR S.94.0097.F (R.V.A. / Wagener), *Arr.Cass.* 1995, 476.

Cass. 29 mei 1995, AR S.94.108.F (Debotte / R.V.A.), *Arr.Cass.* 1995, 527.

Cass. 10 april 2000, AR S.99.0164.F (R.V.A./Verrees), *Arr.Cass.* 2000, afl. 4, 767.

Cass. (3e k.) 20 november 2000, AR S.99.0137.F (R.V.A. / C.), *Arr.Cass.* 2000, afl. 9, 1816.

Cass. (3e k.) 30 september 2002, AR S.02.0026.N (R.V.A. / V.K.), *Arr.Cass.* 2002, afl. 9, 2000.

Cass. (3e k.) 3 januari 2005, AR S.04.0091.F (Office National de l'Emploi / D.P.), *Arr.Cass.* 2005, afl. 1, 1.

Cass. (3e k.) 9 juni 2008, AR S.07.0082.F (O.N.Em. / L.G.), *Pas.* 2008, afl. 6-7-8, 1457.

Cass. (3e k.) 20 september 2010, AR S.10.0020.N (P.W. / R.V.A.), *Arr.Cass.* 2010, afl. 9, 2235.

Cass. (2e k.) 12 februari 2014, AR. P.13.1304.F (Belfius / V.E., V.C., V.P., V.H.), *Arr.Cass.* 2014, afl. 2, 394.

Cass. (3e k.) 16 februari 2015, AR S.13.0038.F (R.V.A. / C.N.), <http://www.cass.be>.

Cass. (1e k.) 19 maart 2015, AR. C.13.0218.F (Ville de Dinant / Région wallonne), *Arr.Cass.* 2015, afl. 3, 785.

Arbh. Luik (afd. Namen) (13e k.) 6 november 2001, nr. 6856, *Soc.Kron.* 2004, afl. 3, 166.

Arbh. Brussel (7e k.) 10 mei 2012, nr. 2011/AB/539, *Soc.Kron.* 2014, afl. 5, 246.

Arbh. Luik (6e k.) 14 december 2012, nr. 383.833, 388.441, *Soc.Kron.* 2014, afl. 5, 248.

Arbrb. Brussel (17e k.) 26 april 2007, nr. 8746/06, *Soc.Kron.* 2009, afl. 3, 178.

Arbrb. Nijvel (3e k.) 10 november 2009, nr. 09/1000/A, *Soc.Kron.* 2010, afl. 4, 207.

Europese rechtspraak

HvJ 22 juni 1972, nr. C-1/72, ECLI:EU:C:1972:56, Frilli.

HvJ 31 maart 1977, nr. C-87/76, ECLI:EU:C:1977:60, Bozzone.

HvJ 13 oktober 1977, nr. C-22/77, ECLI:EU:C:1977:154, Mura.

HvJ 12 oktober 1978, nr. C-10/78, ECLI:EU:C:1978:181, Belhouab.

HvJ 6 maart 1979, nr. C-100/78, ECLI:EU:C:1979:54, Rossi.

HvJ 20 maart 1979, nr. C-139/78, ECLI:EU:C:1979:75, Coccioli.

HvJ 12 juli 1979, nr. C-237/78, ECLI:EU:C:1979:197, Toia.

HvJ 24 april 1980, nr. C-110/79, ECLI:EU:C:1980:112, Coonan.

HvJ 5 mei 1983, nr. C-139/82, ECLI:EU:C:1983:126, Piscitello.

HvJ 27 maart 1985, nr. C-249/83, ECLI:EU:C:1985:139, Hoeckx.

HvJ 15 januari 1986, nr. C-41/84, ECLI:EU:C:1986:1, Pinna.

HvJ 3 juli 1986, nr. C-66/85, ECLI:EU:C:1986:284, Lawrie-Blum.

HvJ 24 februari 1987, nr. 379/85, 380/85, 381/85 en 93/86, ECLI:EU:C:1985:336, Giletti e.a.

HvJ 7 juni 1988, nr. C-20/85, ECLI:EU:C:1988:283, Roviello.

HvJ 21 juni 1988, nr. C-39/86, ECLI:EU:C:1988:322, Lair.

HvJ 12 juli 1990, nr. C-236/88, ECLI:EU:C:1990:303, Commissie v Frankrijk.

HvJ 7 februari 1991, nr. C-227/89, ECLI:EU:C:1991:52, Rönfeldt.

HvJ 26 februari 1991, nr. C-292/89, ECLI:EU:C:1991:80, Antonissen.

HvJ 20 juni 1991, nr. C-356/89, ECLI:EU:C:1991:265, Newton.

HvJ 28 januari 1992, nr. C-332/90, ECLI:EU:C:1992:40, Steen.

HvJ 19 maart 1992, nr. C-60/91, ECLI:EU:C:1992:140, Morais.

HvJ 3 juni 1992, nr. C-45/90, ECLI:EU:C:1992:236, Paletta.

HvJ 7 juli 1992, nr. C-370/90, ECLI:EU:C:1992:296, Singh.

HvJ 8 juli 1992, nr. C-102/91, ECLI:EU:C:1992:303, Knoch.

HvJ 22 september 1992, nr. C-153/91, ECLI:EU:C:1992:354, Petit.

HvJ 2 augustus 1993, nr. C-66/92, ECLI:EU:C:1993:341, Acciardi.

HvJ 29 juni 1994, nr. C-60/93, ECLI:EU:C:1994:271, Aldewereld.

HvJ 18 mei 1995, nr. C-327/92, ECLI:EU:C:1995:144, Rheinhold en Mahla.

HvJ 15 december 1995, nr. C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463, Masgio.

HvJ 10 oktober 1996, nr. C-245/94 en C-312/94, ECLI:EU:C:1996:379, Hoever en Zachow.

HvJ 4 november 1997, nr. C-20/96, ECLI:EU:C:1997:518, Snares.

HvJ 12 mei 1998, nr. C-85/96, ECLI:EU:C:1998:217, Martinez Sala.

HvJ 11 juni 1998, nr. C-275/96, ECLI:EU:C:1998:279, Kuusijärvi.

HvJ 26 januari 1999, nr. C-18/95, ECLI:EU:C:1999:22, Terhoeve.

HvJ 25 februari 1999, nr. C-90/97, ECLI:EU:C:1999:96, Swaddling.

HvJ 15 februari 2000, nr. C-34/98, ECLI:EU:C:2000:84, Commission v France.

HvJ 8 maart 2001, nr. C-215/99, ECLI:EU:C:2001:139, Jauch.

HvJ 31 mei 2001, nr. C-43/99, ECLI:EU:C:2001:303, Leclere en Deaconescu.

HvJ 20 september 2001, nr. C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458, Grzelczyk.

HvJ 11 juli 2002, nr. C-224/98, ECLI:EU:C:2002:432, D'Hoop.

HvJ 17 september 2002, nr. C-413/99, ECLI:EU:C:2002:493, Baumbast.

HvJ 19 februari 2004, nr. C-456/02, ECLI:EU:C:2004:112, Trojani.

HvJ 23 maart 2004, nr. C-138/02, ECLI:EU:C:2004:172, Collins.

HvJ 29 april 2004, nr. C-160/02, ECLI:EU:C:2004:269, Skalka.

HvJ 19 oktober 2004, nr. C-200/02, ECLI:EU:C:2004:639, Zhu en Chen.

HvJ 15 maart 2005, nr. C-209/03, ECLI:EU:C:2005:169, Bidar.

HvJ 15 september 2005, nr. C-258/04, ECLI:EU:C:2005:559, Ioannidis.

HvJ 21 februari 2006, nr. C-286/03, ECLI:EU:C:2006:125, Hosse.

HvJ 6 juli 2006, nr. C-154/06, ECLI:EU:C:2006:449, Kersbergen-Lap en Dams-Schipper.

HvJ 18 juli 2006, nr. C-406/04, ECLI:EU:C:2006:491, De Cuyper.

HvJ 26 oktober 2006, nr. C-192/05, ECLI:EU:C:2006:676, Tas-Hagen en Tas.

HvJ 16 januari 2007, nr. C-265/05, ECLI:EU:C:2007:26, Perez Naranjo.

HvJ 18 juli 2007, nr. C-213/05, ECLI:EU:C:2007:438, Geven.

HvJ 11 september 2007, nr. C-287/05, ECLI:EU:C:2007:494, Hendrix.

HvJ 23 oktober 2007, nr. C-11/06 en C-12/06, ECLI:EU:C:2007:626, Morgan en Bucher.

HvJ 1 april 2008, nr. C-212/06, ECLI:EU:C:2008:178, Government of the French Community and Walloon Government v Flemish Government.

HvJ 3 april 2008, nr. C-331/06, ECLI:EU:C:2008:188, Chuck.

HvJ 22 mei 2008, nr. C-499/06, ECLI:EU:C:2008:300, Nerkowska.

HvJ 11 september 2008, nr. C-228/07, ECLI:EU:C:2008:494, Petersen.

HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, Förster.

HvJ 18 november 2008, nr. C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, Förster, Concl. MAZAK, J.

HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, Vatsouras en Koupatantze.

HvJ 4 juni 2009, nr. C-22/08 en C-23/08, ECLI:EU:C:2009:344, Vatsouras en Koupatantze, Concl. WATHELET, M.

HvJ 1 oktober 2009, nr. C-103/08, ECLI:EU:C:2009:597, Gottwald.

HvJ 5 mei 2011, nr. C-537/09, ECLI:EU:C:2011:278, Bartlett e.a..

HvJ 21 december 2011, nr. C-424/10 en C-425/10, ECLI:EU:C:2011:866, Ziolkowski en Szeja.

HvJ 17 januari 2012, nr. C-347/10, ECLI:EU:C:2012:17, Salemink.

HvJ 14 juni 2012, nr. C-542/09, ECLI:EU:C:2012:346, Commission v. The Netherlands

HvJ 4 oktober 2012, nr. C-75/11, ECLI:EU:C:2012:605, Commission v Austria.

HvJ 25 oktober 2012, nr. C-367/11, ECLI:EU:C:2012:668, Prete.

HvJ 13 december 2012, nr. C-379/11, ECLI:EU:C:2012:798, Caves Krier Frères.

HvJ 16 mei 2013, nr. C-589/10, ECLI:EU:C:2013:303, Wencel.

HvJ 20 juni 2013, nr. C-20/12, ECLI:EU:C:2013:411, Giersch e.a..

HvJ 18 juli 2013, nr. C-523/11 en C-585/11, ECLI:EU:C:2013:524, Prinz en Seeberger.

HvJ 18 juli 2013, nr. C-523/11 en C-585/11, ECLI:EU:C:2013:524, Prinz en Seeberger, Concl. SHARPSTON, E.

HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey, Concl. WAHL, N.

HvJ 19 september 2013, nr. C-140/12, ECLI:EU:C:2013:565, Brey.

HvJ 10 oktober 2013, nr. C-86/12, ECLI:EU:C:2013:645, Alokpa.

HvJ 10 oktober 2013, nr. C-86/12, ECLI:EU:C:2013:645, Alokpa, Concl. MENGOZZI, P.

HvJ 24 oktober 2013, nr. C-220/12, ECLI:EU:C:2013:683, Thiele Meneses.

HvJ 11 november 2014, nr. C-333/13, ECLI:EU:C:2014:2358, Dano.

HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, Alimanovic.

HvJ 15 september 2015, nr. C-67/14, ECLI:EU:C:2015:597, Alimanovic, Concl. WATHELET, M.

HvJ 25 februari 2016, nr. C-299/14, ECLI:EU:C:2016:114, García-Nieto e.a..

Rechtspraak van het Internationaal Hof van Justitie

Internationaal Hof van Justitie, 20 februari 1969, North Sea Continental Shelf cases, Reports 1969, 3, §19.

Rechtsleer

Boeken

ADRIAENS, D., COENE, D., VAN DER STRAETE, I. en VERBEKE, P., *Praktisch handboek voor OCMW-recht*, Brugge, Die Keure, 2013, 634 p.

DHAENENS, P., *Handboek voor het Vlaams OCMW-Raadslid*, Kortrijk, INNI Publishers, 2012, 320 p.

HEYLEN, D., PUTMAN, L., VERBEECK, I., VERMEULEN, L., VERREYNT, I. en VERVLIET, V., *Socialezekerheidsrecht toegepast*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 345 p.

CORNELISSEN, R., "Conflicting Rules of Conflict: Social Security and Labour Law" in VERSCHUEREN, H. (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 255-284.

CORNELISSEN, R., "EU Regulations on the Coordination of Social Security Systems and Special Non-Contributory Benefits: A Source of Never-Ending Controversy" in GUILD, E., CARRERA, S. en EISELE, K. (eds.), *Social Benefits and Migration. A Contested Relationship and Policy Challenge in the EU*, Brussel, Centre for European Policy Studies (CEPS), 2013, 82-110.

CURRIE, S., "The Transformation of Union Citizenship" in DOUGAN, M. en CURRIE, S. (eds.), *50 Years of the European Treaties*, Oxford, Oxford Hart, 2009, 365-392.

CUYPERS, D. en TORFS, D., "Maatschappelijke integratie en OCMW-dienstverlening" in PUT, J. en VERDEYEN, V. (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, 737-802.

DEWEERDT, L. en PUT, J., "Werkloosheidsverzekering" in X., *Passende arbeid en behoorlijk ontslag*, Brugge, Die Keure, 2007, 25-74.

FERNHOUD, R., "Recent Case Law on Social Benefits and Family Reunification" in MINDERHOUD, P. en TRIMIKLINIOTIS, N. (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, 87-98.

FLOHIMONT, V., DERMINE, E., DE BERNARD DE FAUCONVAL, M. en PRUD'HOMME, J., "Bijstandsregelingen: de OCMW's en het recht op maatschappelijke integratie en op maatschappelijke hulpverlening" in PUT, J. en VERDEYEN, V. (eds.), *Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 2006-2011 / Wetgeving - Rechtspraak*, Brugge, Die Keure, 2011, 667-714.

FUCHS, M. en CORNELISSEN, R., *EU Social Security Law: A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, München, C.H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 554 p.

GUIBBONI, S., "Free Movement of Persons and European Solidarity - A Melancholic Eulogy" in VERSCHUEREN, H. (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 75-88.

HENEFFE, J., "Le droit des citoyens européens aux prestations d'assistance sociale" in RENAULD, B. (ed.), *Questions actuelles en droit des étrangers*, Limal, Anthemis, 2016, 121-139.

HEYLEN, D., VERBEECK, I., VERMEULEN, L. en VERREYNT, I., *Socialezekerheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 318 p.

HEYLEN, D. en VERREYNT I., *Sociaal recht in essentie 4de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 500 p.

KOSTAKOPOULOU, D., "The European Court of Justice, Member State Autonomy and European Union Citizenship: Conjunctions and Disjunctions" in MICKLITZ A. en DE WITTE B. (eds.), *The European Court of Justice and the Autonomy of the Member States*, Antwerp-Cambridge, Intersentia, 2012, 175-203.

MINDERHOUD, P., "Free Movement, Directive 2004/38 and Access to Social Benefits" in MINDERHOUD, P. en TRIMIKLINIOTIS, N. (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, 69-85.

MINDERHOUD, P., "Sufficient Resources and Residence Rights Under Directive 2004/38" in VERSCHUEREN, H. (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 47-73.

MINDERHOUD, P., "Directive 2004/38 and Access to Social Assistance' in GUILD E., GORAZAR ROTAECHÉ, C. en KOSTAKOPOULOU, D. (eds.), *The Reconceptualization of European Union Citizenship*, Leiden, Brill Nijhoff, 2014, 209-225.

PENNINGS, F., *European social security law*, Cambridge, Intersentia, 2015, 383 p.

PUT, J. en VERDEYEN, V., *Praktijkboek sociale zekerheid - voor de onderneming en de sociale adviseur*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 1150 p.

SPAVENTA, E., "Once a Foreigner, Always a Foreigner - Who Does Not Belong Here Anymore? Expulsion Measures" in VERSCHUEREN, H. (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 89-103.

VAN EECKHOUTTE, W., *Sociaal Compendium. Socialezekerheidsrecht met fiscale notities*, Mechelen, Kluwer, 2016, 2212 p.

VAN LANGENDONCK, J., "De notie algemene arbeidsmarkt in de sector werkloosheid" in SIMOENS, D. (ed.), *Algemene arbeidsmarkt en sociale zekerheid*, Brugge, Die Keure, 1991, 196 p.

VAN LANGENDONCK, J., VAN REGENMORTEL, A. en STEVENS, Y., *Handboek socialezekerheidsrecht 9de ed.*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 780 p.

VAN REGENMORTEL, A. (ed.), *Sociale zekerheid update 2009-2015 - 2. Rechtspraak Rechtsleer*, Brugge, Die Keure, 2016, 777 p.

VAN REGENMORTEL, A., DE MEYER, L. en VERVLIET, V. (eds.), *Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 2015, 533 p.

VERSCHUEREN, H., "Being Economically Active: How it Still Matters" in VERSCHUEREN, H. (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 187-213.

VERSCHUEREN, H., "How EU Law Defines Where Mobile Persons Belong - An Introduction" in VERSCHUEREN, H. (ed.), *Residence, Employment and Social Rights of Mobile Persons - On How EU Law Defines Where They Belong*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 1-10.

VERSCHUEREN, H., "Reverse Discrimination: An Unsolvable Problem?" in MINDERHOUD, P. en TRIMIKLINIOTIS, N. (eds.), *Rethinking the free movement of workers: the European challenges ahead*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2009, 99-118.

VERSCHUEREN, H., "Social Federalism and EU Law on the Free Movement of Persons" in CANTILLON, B., POPELIER, P. en MUSSCHE, N. (eds.), *Social Federalism: The Creation of a Layered Welfare State - The Belgian Case*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 197-225.

Tijdschriften

BELLEMANS, S., "Nieuwe werkloosheidsmaatregelen in 2012", *SOCWEG* 2012, afl. 6, 11-13.

BELLEMANS, S., "Vlaamse en federale regeling voor instapstages op elkaar afgestemd", *VZW info* 2013, afl. 9, 5-6.

CHRISTENSEN, A. en MALMSTEDT, M., "Lex Loci Laboris versus Lex Loci Domicilii - an inquiry into the normative foundations of European social security law", *European Journal of Social Security* 2000, Volume 2/1, 69-100.

DE WOLF, B. en VAN HIEL, I., "[Sociaal recht] Tijd voor een terugblik op de rechtspraak van 2013!", *Or.* 2014, afl. 8, 222-238.

DUMONT, D., "Arrêt "Dano": Fin du "tourisme social", ou de la citoyennité européenne?", *Journal de droit européen* 2015, 196-199.

GAVILÁN, E.U., "García-Nieto: Another Restrictive Approach in the European Citizenship Case Law", *European Papers* 2016, Volume 1/2, 763-764.

GIUBBONI, S., "Free Movement of Persons and European Solidarity", *European Law Journal* 2007, 360-379.

HEYLEN, D., "Werkloosheid", *TSR* 2011, bijzonder nummer, 477-588.

HIMSCHOOT, A., "Student of toch werk zoeken?", *SOCWEG* 2012, afl. 18, 10-12.

NEVENS, K., "Werkloze als vennootschapsbestuurder - Volstrekt onmogelijk?", *NJW* 2013, afl. 283, 430-437.

ORSOLIC DALESSIO, T., "The Social Dimension of EU Citizenship – A Castle in the Air or Construction Gone Wrong?", *German Law Journal* 2013, 869-888.

PARIZEL, J., "Allocation d'attente et conditions d'admissibilité", *JTT* 2011, afl. 1113, 465-468.

PARIZEL, J., "Le droit aux allocation d'attente", *JTT* 2013, afl. 1146, 20-21.

PIETERS, D., "Werkbereidheid of loonbereidheid", *TSR* 2002, afl. 3, 337-353.

SIMOENS, D., "Van bestaansminimumwet naar wet maatschappelijke integratie: wat verandert in het (r)echt?", *RW* 2002-2003, afl. 37, 1441-1452.

STEVENS, K., "Cumulatie van zelfstandige activiteit met werkloosheidsuitkeringen. Recente evolutie in de rechtspraak", *Soc.Kron.* 2012, afl. 4, 153-173.

VAN DE WEYER, A., "Les limites du droit aux allocations d'attente", *Scolanews* 2016, afl. 6, 1-3.

VAN OEVELEN, A., "Overmacht en imprevisie in het Belgische contractenrecht", *TPR* 2008, afl. 2, 603-641.

VAN VALCKENBORGH, L., "De kwalificatie van een verbintenis als resultaats- of middelenverbintenis", *TBBR* 2011, afl. 5, 222-231.

VENY, M., "Het leefloon - De actieve welvaartstaat... en het recht op maatschappelijke integratie", *NJW* 2002, 192-204.

VERSCHUEREN, H., "Free movement or benefit tourism: the unreasonable burden of *Brey*", *European Journal of Migration and Law* 2014, 147-179.

VERSCHUEREN, H., "Recht op sociale minimumuitkeringen en op verblijf voor economisch niet-actieve migrerende unieburgers: vrij verkeer of 'uitkeringstoerisme'?", *TSR* 2016, afl. 3, 293-339.

WOLLENSCHLÄGER, F., "Jobseekers' Residence Rights and Access to Social Benefits: EU Law and its Implementation in the Member States", *Online Journal on Free Movement of Workers within the European Union* 2014, afl. 7, 8-14.

X., "Passende dienstbetrekking voor werkzoekende", *NJW* 2012, afl. 255, 45-45.

X., "[Volontariat] Activité bénévole et ONEm", *ASBL info* 2009, afl. 14, 3-8.

X., "Weigering wachttuitkering wegens geen middelbaar onderwijs in België is onwettig", *T.Vreemd*. 2013, afl. 2, 192-192.

ZUINEN, T., "Mandataire de société et chômeur: un cumul presque impossible mais quels sont les critères à prendre en considération?", *JTT* 2016, afl. 1254, 315-316.

Internetbronnen

Practical guide on the applicable legislation in the European Union (EU), the European Economic Area (EEA) and in Switzerland, December 2013, ec.europa.eu, 42 p.

BROUGHTON, A., "ECJ issues rulings on social security benefit and annual leave", *Eurofound* 26 april 2004, <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/ecj-issues-rulings-on-social-security-benefit-and-annual-leave>, geraadpleegd op 4 maart 2017.

CLAESSENS, S., "Tourisme Social: La Décision Dano", *Metis* 2014, [http://www.metiseurope.eu/tourisme-social-la-decision-dano fr 70 art 30002.html](http://www.metiseurope.eu/tourisme-social-la-decision-dano_fr_70_art_30002.html), geraadpleegd op 2 maart 2017.

DUMONT, L., "L'arrêt Alimanovic : l'accès aux avantages sociaux conditionné par la légalité du séjour", *GDR-ELSJ* 2015, <http://www.gdr-elsj.eu/2015/10/09/liberte-de-circulation/larret-alimanovic-lacces-aux-avantages-sociaux-conditionne-par-la-legalite-du-sejour/>, geraadpleegd op 2 maart 2017.

JORENS, Y. en LHERNOULD, J.-P., "European report 2011: Organisation and coordination of a network on the co-ordination of social security schemes within the European Union", *trESS* 2011, ec.europa.eu.

KRAMER, D., "Had they only worked one month longer! An analysis of the Alimanovic case [2015] C-67/14", *European Law Blog* 2015, <http://europeanlawblog.eu/2015/09/29/had-they-only-worked-one-month-longer-an-analysis-of-the-alimanovic-case-2015-c-6714/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

KRAMER, D., "Short-term Residence, Social Benefits and the Family; An Analysis of Case C-299/14 (García-Nieto and Others)", *European Law Blog* 2016, <http://europeanlawblog.eu/2016/03/09/short-term-residence-social-benefits-and-the-family-an-analysis-of-case-c-29914-garcia-nieto-and-others/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

MATTHIJSENS, R., *Vrijwilligerswerk en de werkloosheidsreglementering*, www.jura.be.

MOUSTAKALI, M., "Case C-333/13 Dano: Free movement - Yes; Welfare tourism - no", *EU Litigation* 2014, <https://eulitigationblog.com/2014/11/12/case-c-33313-dano-free-movement-yes-welfare-tourism-no/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

RUTLEDGE, D., "Dano and the exclusion of inactive EU citizens from certain non-contributory social benefits", *freemovement* 2014, <https://www.freemovement.org.uk/dano-and-the-exclusion-of-inactive-eu-citizens-from-certain-non-contributory-social-benefits/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

RUTLEDGE, D., "The Dano Effect: The restriction on benefits paid to EU citizens who are former workers", *freemovement* 2015, <https://www.freemovement.org.uk/the-dano-effect-the-restriction-on-benefits-paid-to-eu-citizens-who-are-former-workers/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

VONK, G., "EU-Freedom of Movement: No Protection for the Stranded Poor", *European Law Blog* 2014, <http://europeanlawblog.eu/2014/11/25/eu-freedom-of-movement-no-protection-for-the-stranded-poor/>, geraadpleegd op 16 februari 2017.

X., "La Cour de justice de l'Union européenne clarifie le droit aux prestations sociales dans l'UE", *IPSE* 2015, <https://www.europese.org/la-cour-de-justice-de-lunion-europeenne-clarifie-le-droit-aux-prestations-sociales-dans-lue/>, geraadpleegd op 2 maart 2017.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/uitkering-oudere-werklozen-ioaw-iow-ioaz/vraag-en-antwoord/kom-ik-in-aanmerking-voor-een-ioaw-uitkering>, geraadpleegd op 24 april 2017.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
De uitkeringsgerechtigdheid van pas afgestudeerde migrerende EU-werkzoekenden.
Bekeken vanuit Belgisch en Europees perspectief

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Maenhoudt, Jordy

Datum: **7/05/2017**